

T.C.
KUZEYDOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI
(KUDAKA)

2018 YILI
ÇALIŞMA PROGRAMI

TRA1
2018

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	4
ŞEKİL LİSTESİ	5
GRAFİK LİSTESİ.....	5
YÖNETİCİ ÖZETİ / SUNUŞ.....	6
1. GİRİŞ.....	8
2. STRATEJİK TERCİHLER	10
3. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR.....	12
3.1. BÖLGENİN SAĞLIK TURİZMİ GELİRİNİN ARTIRILMASI (SATUR SOP)	12
3.1.1. Amaç.....	12
3.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	12
3.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	15
3.1.4. Proje ve Faaliyetler	16
3.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	20
3.1.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	21
3.1.7. İzleme ve Değerlendirme.....	21
3.2. KIŞ ve SPOR TURİZMİNİN GELİŞTİRİLMESİ (KST SOP)	23
3.2.1. Amaç.....	23
3.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	23
3.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	29
3.2.4. Proje ve Faaliyetler	32
3.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	38
3.2.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	43
3.2.7. İzleme ve Değerlendirme.....	43
3.3. TRA 1 DÜZEY 2 BÖLGESİ İLLERİNDE SOĞUK ZİNCİR SİSTEMİNİN KURULMASI (SOZ SOP).....	46
3.3.1. Amaç.....	46
3.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	47
3.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	50
3.3.4. Proje ve Faaliyetler	53
3.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	54
3.3.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	56
3.3.7. İzleme ve Değerlendirme.....	56
4. KURUMSAL DÖNÜŞÜM (KURUM SOP)	59
4.1. Amaç.....	59
4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	59
4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	59
4.4. Proje ve Faaliyetler	60
4.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması	66
4.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	67
4.7. İzleme ve Değerlendirme	67
5. YEREL KALKINMA FIRSATLARI	67
5.1. Araştırma Analiz ve Raporlama Faaliyetleri.....	67
5.1.1. Senaryo Bazlı İl Gelişme Stratejileri ve Eylem Planı Hazırlanması	67
5.1.2. Erzincan İli Süt İşleme Tesisi Fizibilite Raporu ve İş Planı Çalışması.....	69
5.1.3. Diğer Araştırma ve Analiz Çalışmaları.....	70
5.2. Tanıtım Faaliyetleri.....	71

5.2.1.	TRA1 Düzey 2 Bölgesinin Tanıtımına Yönelik Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Gerçekleştirilen Organizasyonlara Katılım Sağlanması	71
5.2.2.	Erzincan İli Rekreasyon Alanı ve Kanal Güzergâhı Oluşturma Çalışması.....	74
5.3.	Yatırım Destek Faaliyetleri	75
5.3.1.	Erzurum Yatırım Destek Faaliyetleri	75
5.3.2.	Erzincanlı İşadamlarına Yönelik Yatırımcı Bilgilendirme ve Tanıtım Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesi.....	79
5.3.3.	Erzincan İlinin Ulusal Ve Uluslararası Düzeyde Tanıtımını Sağlamak Amacıyla Ulusal Ve Uluslararası Fuarlara Katılım Sağlanması	79
5.3.4.	Bayburt Yatırım Destek Faaliyetleri	80
5.4.	Güdümlü Projeler	85
5.4.1.	Erzincan Süt İşleme Tesisi	85
5.5.	Teknik Destek	88
5.5.1.	2018 Yılı Teknik Destek Programı	88
5.6.	Fizibilite Desteği	89
5.6.1.	2018 Yılı Fizibilite Desteği Programı	89
5.7.	Kapasite Geliştirme	90
5.7.1.	Anahtar Çözümler Programlarının Düzenlenmesi	90
5.8.	Yeşil Yol Güzergâhındaki Kültür-Turizm ve Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programı.....	91
5.9.	Ajansın Geçmiş Yıllara Ait Mali Destek, Teknik Destek, Güdümlü Proje Desteği, Doğrudan Faaliyet Desteği ve Cazibe Merkezleri Destekleme Programı Uygulamaları.....	93
6.	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	94
7.	EKLER.....	94

TABLolar LİSTESİ

Tablo – 1: Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması SOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	15
Tablo – 2: Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması SOP Sonuç Göstergeleri	16
Tablo – 3: Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması SOP Faaliyetleri Zaman Planlaması ...	20
Tablo – 4: Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması SOP 2018 Yılı Faaliyetleri.....	22
Tablo – 5: Türkiye Turizm Gelirleri (2012-2016)	24
Tablo – 6: Turizmin Türkiye Gayri Safi Milli Hasılası İçerisindeki Payı (2012-2016).....	24
Tablo – 7: Turizmin Türkiye İhracat Gelirleri İçerisindeki Payı (2012-2016)	24
Tablo – 8: Turizmin Türkiye'nin Dış Ticaret Açıklarını Kapatmadaki Payı (2012-2016).....	25
Tablo – 9: Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi SOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	30
Tablo – 10: Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi SOP Sonuç Göstergeleri	31
Tablo – 11: Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi SOP Faaliyetleri Zaman Planlaması	38
Tablo – 12: Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi SOP 2018 Yılı Faaliyetleri.....	44
Tablo - 13: TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması SOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri.....	50
Tablo - 14: TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması SOP Sonuç Göstergeleri.....	52
Tablo - 15: TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması SOP Faaliyetleri Zaman Planlaması.....	54
Tablo - 16: TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması SOP 2018 Yılı Faaliyetleri	56
Tablo – 17: Kurumsal Dönüşüm SOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	59
Tablo – 18: Kurumsal Dönüşüm SOP İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri.....	61
Tablo – 19: Kurumsal Dönüşüm SOP Tanıtım ve Yatırım Destek Faaliyetleri.....	62
Tablo – 20: 2018 Yılı Hizmet içi Eğitim Programı.....	63
Tablo – 21: Kurumsal Dönüşüm SOP Kapasite Geliştirme Faaliyetleri.....	64
Tablo – 22: Kurumsal Dönüşüm SOP Ajans Destekleri.....	64
Tablo – 23: Kurumsal Dönüşüm SOP Diğer Proje ve Faaliyetler	66
Tablo – 24: Kurumsal Dönüşüm SOP Faaliyetleri Zaman Planlaması.....	66
Tablo – 25: Yerel Kalkınma Fırsatları Araştırma ve Analiz Çalışmaları	71
Tablo - 26: Yerel Kalkınma Fırsatları Tanıtım ve Yatırım Destek Faaliyetleri.....	74
Tablo – 27: Yerel Kalkınma Fırsatları Tanıtım Faaliyetleri	75
Tablo – 28: Yerel Kalkınma Fırsatları Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri	77

Tablo – 29: Yerel Kalkınma Fırsatları Erzincan Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri	79
Tablo - 30: Yerel Kalkınma Fırsatları Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri.....	82
Tablo – 31: Yerel Kalkınma Fırsatları Güdümlü Projeler	88
Tablo – 32: Yerel Kalkınma Fırsatları 2018 Yılı Teknik Destek Programı	89
Tablo – 33: Yerel Kalkınma Fırsatları 2018 Yılı Fizibilite Desteği Programı	90
Tablo – 34: Yerel Kalkınma Fırsatları Kapasite Geliştirme Faaliyetleri	91
Tablo – 35: Yerel Kalkınma Fırsatları 2018 Yılı Fizibilite Desteği Programı	93
Tablo – 36: Geçmiş Yıllara Ait Proje Uygulamaları	93

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Organizasyon Şeması.....	8
---	---

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Erzurum’da Kamu Hastanelerine Tedavi Amaçlı Gelen Hasta Sayısı (SB, 2017).....	14
--	----

YÖNETİCİ ÖZETİ / SUNUŞ

Kalkınma Bakanlığının 23.10.2017 tarihli “Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları” konulu yazısının ekinde verilen usul ve esaslar kapsamında, Ajansların 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’da belirtilen görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, geçmiş uygulama tecrübeleri de dikkate alınarak yeni bir vizyonla gerek işlevsel gerekse kurumsal dönüşüm süreçlerinin başlatıldığı bildirilmiştir. Bu dönüşüm sürecinde, ilk adım olarak ajansların bölge planları sektörel stratejileri ve ulusal ölçekli planlar ile uyumlu stratejik tercihlerini belirleyecekleri ve bu stratejileri destekleyecek Sonuç Odaklı Programları (SOP) oluşturacakları belirtilmiştir.

Buna kapsamda Ajansın geçmiş dönemlerde yapmış olduğu planlama, analiz ve fizibilite çalışmaları, yapılan görüşme ve çalıştaylar dikkate alınarak 2 farklı stratejik tercih belirlenmiştir:

- 1) Bölgenin Yakın ve Uzak Coğrafyası İçin Bir Sunum Merkezi Haline Gelmesi
- 2) Başta Nitelikli ve Ayırt Edici Özellikteki Ürünler Olmak Üzere Tarımsal Üretim Miktar ve Kalitesinin Artırılması

Belirlenen stratejik alanlarda ilerleme sağlamak amacıyla Sonuç Odaklı Programlar kurgulanmış olup 2018 yılından başlayarak aşağıdaki programların uygulanacaktır.

- 1) Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması Sonuç Odaklı Programı (SATUR SOP)
- 2) Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (KST SOP)
- 3) TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sisteminin Kurulması Sonuç Odaklı Programı (SOZ SOP)
- 4) Kurumsal Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı (KURUM SOP)

Birinci SOP kapsamında Bölgenin yakın coğrafya ülkelerinden ve çevre bölgelerden elde ettiği sağlık turizmi gelirinin artırılması amaçlanırken, ikinci SOP kapsamında Bölge’de Kış ve spor turizmi alanlarında farklılaşan ve değer yaratan ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, pazarlanması ve sunuma hazır hale getirilmesi, üçüncü SOP kapsamında ise TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde, süt sektöründe, yüksek rakım yetiştiriciliği odaklı, etkin ve sürdürülebilir bir soğuk zincir sisteminin kurulması amaçlanmıştır.

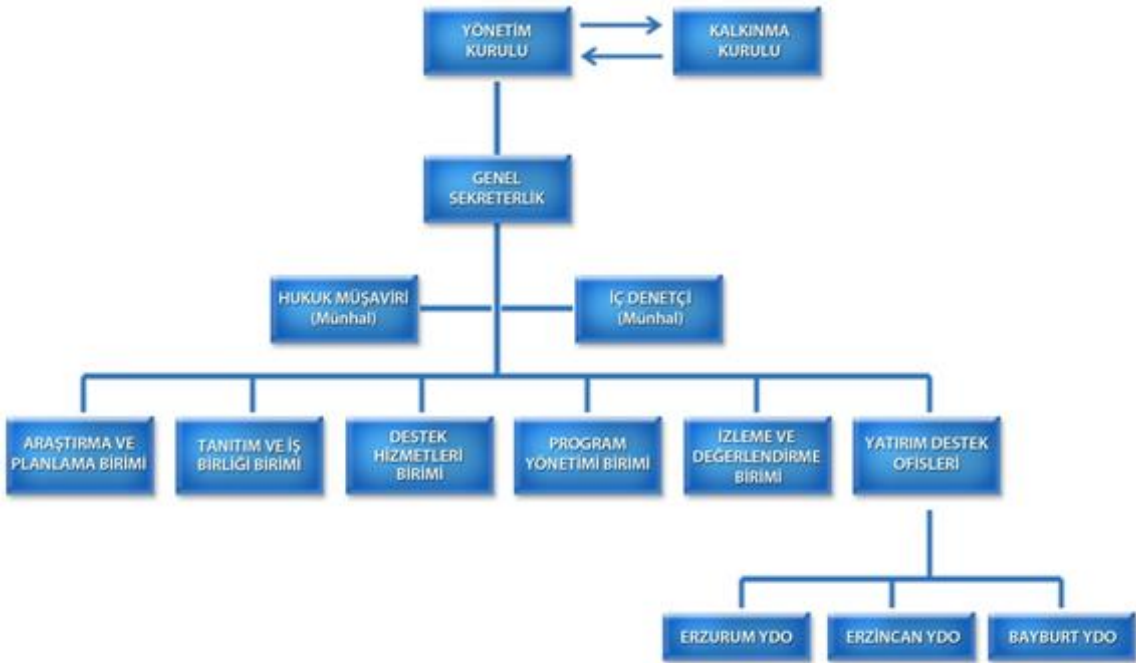
Sonuç Odaklı Programlar kapsamında değerlendirilmeyen ancak Bölge'nin kalkınması için yapılması gereken önemli çalışmalar Yerel Kalkınma Fırsatları başlığı altında programlanmıştır. Hem Sonuç Odaklı Programlar hem de Yerel Kalkınma Fırsatları kapsamında yapılacak çalışmaların / faaliyetlerin ve uygulanacak projelerin Bölge'nin kalkınmasına ayrı bir ivme katacağı ve önümüzdeki dönemlerde Bölge'yi daha gelişmiş bir konuma taşıyacağı öngörülmektedir.

1. GİRİŞ

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA), 8 Şubat 2006 tarih ve 26074 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 5449 sayılı “Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’un 3. Maddesi gereğince 22.11.2008 tarih ve 27062 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur.

Faaliyet alanı Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerini kapsayan TRA1 Düzey 2 Bölgesi olan Ajans, Genel Sekreterin 17 Aralık 2009 tarihinde atanması ve 2010 yılı Şubat ayında aktif olarak çalışmaya başlamıştır.

Çalışma birimlerinin yer aldığı organizasyon yapısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 1: Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Organizasyon Şeması

Çalışma Programı, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’un 1 inci maddesinde “kurumlar arası işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülmüş olan ilke ve politikalarla uyumlu biçimde bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak” olarak belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere ve aynı Kanun’un 11 inci ve 14 üncü maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 21’inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2018 yılı faaliyetlerini, TRA1 Düzey 2 Bölge Planı (2014-2023), ulusal ölçekli plan ve stratejik dokümanlar, Ajans tarafından hazırlanan İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve

Eylem Planı ve bölge açısında potansiyel arz eden alanlar esas alarak belirlediği, sonuç odaklı programlar ve yerel kalkınma fırsatları kapsamında gerçekleştirecektir.

2. STRATEJİK TERCİHLER

Çalışma Programı hazırlanırken TRA1 Düzey 2 Bölge Planı (2014-2023), ulusal ölçekli plan ve stratejik dokümanlar, Ajans tarafından hazırlanan İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planı ve bölge açısında potansiyel arz eden alanlar dikkate alınarak stratejik tercihler belirlenmiştir. Bu yaklaşım doğrultusunda ortaya çıkan stratejik tercihler şunlardır:

Bölgenin Yakın ve Uzak Coğrafyası İçin Bir Sunum Merkezi Haline Gelmesi

Bu tercih kapsamında, TRA1 Düzey 2 Bölge Planında (2014-2023) yer alan bölgede turizm değer zincirindeki tüm alt sektörlerle beraber mümkün olan en yüksek sosyoekonomik sağlaması ve bölgede farklılaşmış hizmet tiplerinin geliştirilmesi öncelikleri temel alınmıştır.

Bölge, zengin tarihi geçmişi ile kültür ve tarih turizmine, iklim ve coğrafi yapısı ile kış turizmine, Türkiye'nin zengin su kaynaklarının başlangıç noktasında bulunması nedeniyle doğa ve su sporları turizmine, zengin termal su kaynakları ve gelişmiş sağlık altyapısı ile termal ve sağlık turizmine, yüksek rakımı nedeniyle de sporcu kamplarına yönelik çok zengin bir potansiyele sahiptir. UNIVERSIADE 2011 oyunlarının ardından bu potansiyeli uluslararası platformda da tanınmaya başlayan bölgede, turizmin istihdam imkanı sunabilen ve diğer sektörleri de destekleyen lokomotif bir sektör haline gelmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'ndeki öncelikli turizm alanlarında (kış turizmi, doğa-macera turizmi vb.) farklılaşan ve değer yaratan turizm ürünlerinin geliştirilmesi, pazarlamaya ve sunuma hazır hale getirilmesi; turizm ürünlerinin yurt içinde ve yurt dışında etkin şekilde tanıtımının, pazarlanmasının ve destinasyon markalaşmasının sağlanması; turizm değer zincirinde, özel sektörün, girişimciliğin ve insan kaynağının geliştirilmesi; toplumun turizmi içselleştirmesinin sağlanmasıyla sektörün gelişimini hızlandıracak sosyal ve kültürel ortamın güçlendirilmesi; çevre bölgeler ve merkezler ile tematik turizm koridorlarının oluşturulması ve ortak tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi ve bölgede farklılaşmış hizmet tiplerinin geliştirilmesi bu stratejik tercih kapsamında tedbir alınması gereken alanlar olarak belirlenmiştir.

Bölgede yeni gelişen turizm alanları (sağlık turizmi gibi) yeni hizmet kollarının gelişmesini ve hizmet çeşitliliğinin artmasını sağlayacaktır. Ayırt edici özelliği olan hizmet kollarının geliştirilmesi ile bölgede hizmetler sektöründe yeni istidam imkanı sağlanacak ve bölgenin cazibesi artacaktır. Bu bağlamda bölgede sağlık ve spor gibi altyapısı gelişen alanları destekleyen hizmetlerin sunulması bölgenin sosyo-ekonomik altyapısının gelişmesinde büyük faydalar sağlayacaktır.

Başta Nitelikli ve Ayrıt Edici Özellikteki Ürünler Olmak Üzere Tarımsal Üretimin Miktar ve Kalitesinin Artırılması

Bu tercih kapsamında, TRA1 Düzey 2 Bölge Planında (2014-2023) yer alan kaliteli, yeterli ve sürekli tarımsal üretim için teknik altyapının iyileştirilmesi öncelikleri temel alınmıştır.

TRA1 Düzey 2 Bölgesi tarımsal üretim açısından başta hayvansal ürün üretiminin yoğunlaştığı bir bölge olarak ülke içerisinde ayrıt edici bir özelliğe sahiptir. Bölge bozulmamış doğası ve yüksek irtifadan kaynaklanan tarımsal ürün kalitesi ile de ön plana çıkmaktadır. Bununla beraber, üretilen ürünlerin işlemeden ve muhafaza işlemlerine tabi tutulmadan değerinde Pazar bulmaması en önemli sorun olarak görülmektedir. Bu sorunla baş etmek için özel sektör yatırımlarının bölgede üretilen tarımsal hammaddeyi işleyerek ya da dayanıklı hale getirerek pazarlaması ve üreticinin de bu faaliyetten payını alması gerekmektedir. Bu amaçla bölgede özel sektör işletmelerinin tam kapasite ile çalışmalarının sağlanması için bölgede yeterli kalitede ve miktarda üretim yapılması ve bir kapasite oluşturulması gerekmektedir. Bölge üreticisi profesyonel üretimden uzak tamamen geçimlik üretim yaptığı için rekabet avantajı sağlayamamaktadır. Bu anlatılanlar ışığında, bölgede tarımsal üretimden yüksek kazanç elde etmek için iki yaklaşım ön görülmektedir. Bunlardan birincisi bölgede üretimi az olan kaliteli ürünlerin değerinde pazarlanması, ikinci yaklaşım ise üretim miktarının işleme ve muhafaza tesislerini tam kapasite ile çalıştıracak düzeye getirilmesidir. Bu yaklaşımlardan yola çıkarak bölgede kaliteli, yeterli ve sürekli tarımsal üretim için sosyal ve teknik altyapının iyileştirilmesine öncelik verilmeli ve tarımsal hammaddenin üretilmesi, toplanması, taşınması ve işlenmesine yönelik altyapı ve organizasyon eksikliklerinin giderilmesi konularında tedbirler alınması gerekmektedir.

Yukarıda anlatılan stratejik tercihler bağlamında, Ajansımızda 2018, 2019 ve 2020 yıllarında *Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması (SATUR SOP)*, *Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi (KST SOP)* ve *TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması (SOZ SOP) Sonuç Odaklı Programlar* yürütülecektir.

3. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR

3.1. BÖLGENİN SAĞLIK TURİZMİ GELİRİNİN ARTIRILMASI (SATUR SOP)

3.1.1. Amaç

3.1.1.1. Genel Amaç

Bölgenin yakın coğrafya ülkelerinden ve çevre bölgelerden elde ettiği sağlık turizmi gelirinin artırılması

3.1.1.2. Özel Amaçlar

Özel Amaç 1. Bölgenin sağlık turizmi potansiyelinin tespit edilmesi ve mevcut durumun ortaya konulması

Özel Amaç 2. Bölgenin sağlık turizmine yönelik tanıtım işbirliği; pazarlama ve iletişim imkânlarının geliştirilmesi

Özel Amaç 3. Bölgenin termal, yaşlı bakım ve medikal turizm altyapısının güçlendirilmesi

3.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Küresel ölçekte bilişim sektöründen sonra en hızlı büyüyen ikinci sektör olan turizm, ekonomik büyümeyi tetikleyen itici güçlerin başında gelir. Aynı zamanda toplumların sosyal ve kültürel gelişiminde ve yaşam kalitesinin yükseltilmesinde etkili olan turizm sektörü 54 farklı iş kolunu beslemesiyle yerel ekonomilerin kalkınması açısından da son derece önemlidir.

Dünya Bankası 2015 verilerine göre dünya çapında 1,2 milyar insan turizm amaçlı seyahat ederken Dünya Turizm Örgütünün beklentisi bu sayının 2020 yılında 1,6 milyara ulaşmasıdır. Turizm ve seyahat sektörünün önümüzdeki on yıllık süreçte %3,8 oranında büyüme sağlayacağı, sektörün ekonomik 11,4 trilyon dolara ulaşacağı ve yılda 73 milyon kişiye istihdam oluşturacağı tahmin edilmektedir. Bu ekonomik pastadan pay almak isteyen ülkeler farklı turizm çeşitlerindeki gelişmeler doğrultusunda kıyasıya rekabet etmektedirler. Sağlık turizmi de bu yaklaşımla 1990'lı yıllarda oluşan alternatif turizm alanlarından biridir. Daha iyi olanaklarda ve gelişmiş teknoloji kullanılarak tedavi olmak amacıyla başka ülkelere seyahat etmek günümüzde oldukça yaygınlaşmış ve sağlık turizmi sektörünün de her geçen gün büyümesine yol açmıştır (*Tüm Yönleriyle Sağlık Turizmi Raporu, Sağlık Bakanlığı, 2016*).

Sağlık hizmetleri alanında yaşanan dönüşüm sonucunda ulaşılan teknoloji, insan kaynağı ve altyapı koşulları ülkemizi sağlık turizmi konusunda tercih edilen bir destinasyon haline getirmekte ve toplam turizm gelirleri içerisinde sağlık turizminin payı da her yıl artmaktadır. Ülkemize 2003 yılında gelen yabancı turist sayısı 16.302.053 iken 2014 yılında gelen yabancı turist sayısı 27.778.026 kişiye ulaşmıştır. Sağlık Bakanlığı verilerine göre, yurt dışından tedavi

amaçlı gelen ziyaretçilerin sayısı 2008 yılında toplam 74 bin 93 kişi iken 2014 yılında 300 bini aşmıştır. Bu artış kendisini sağlık turizminden elde edilen gelirden de göstermektedir. Türkiye'ye gelen turistlerin sağlık amacıyla yaptığı harcamalar 2003 yılında 147.844 dolar iken 2014 yılında 2.442.135 dolara ulaşmıştır. Kitle turizmi ile gelen yabancı turistten bıraktığı gelir ortalama 750-800 dolar iken, sağlık turizmi amacı ile gelen turist ülkemize 8500 dolar gelir bırakmaktadır. Sağlık Bakanlığı, sağlık turizm gelirinin 2023 yılında 20 milyar dolara ulaşmasını hedeflemektedir (*Tüm Yönleriyle Sağlık Turizmi Raporu, Sağlık Bakanlığı, 2016; Sağlık Turizmi Raporu, TURSAB, 2014*).

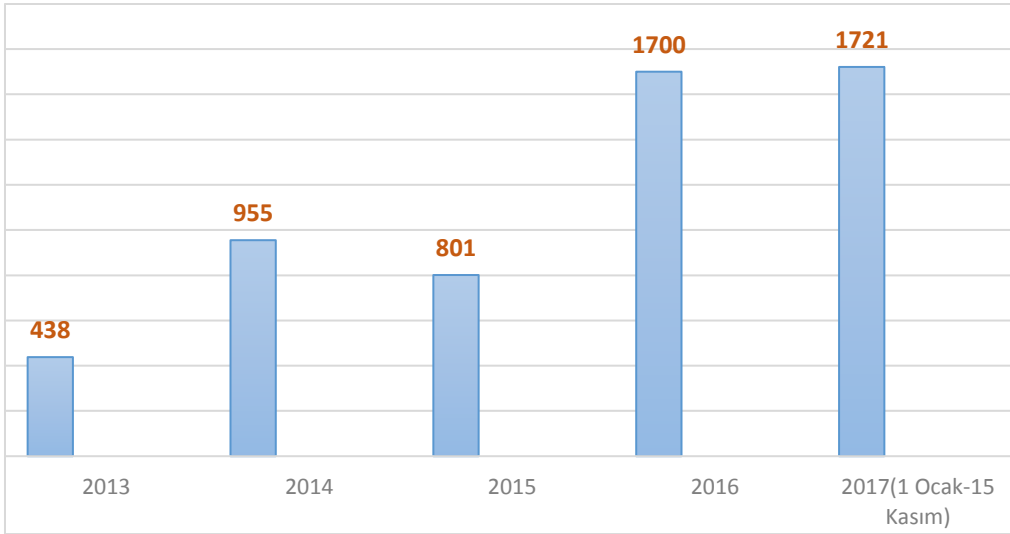
Turizm sektörü içerisinde önemli bir alan olarak gelişen sağlık turizmi gerek ulusal kalkınma planında gerekse de 2023 hedeflerinde geniş biçimde yer almaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 çerçevesinde turizmin çeşitlendirilmesi, yeni ve daha kalıcı pazarların bulunması ve turizmden daha yüksek gelir elde edilmesi hedefleri çerçevesinde sağlık turizmine yer verilmiştir. Onuncu Kalkınma Planında ise sağlık turizmi, stratejik öncelikli alan olarak belirlenmiştir. Plan kapsamında medikal turizm, termal turizm ve ileri yaş-engelli turizmi alanlarındaki hizmet kalitesinin yükseltilerek rekabet gücünün artırılması amacıyla "Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Öncelikli Dönüşüm Programı" hazırlanmıştır.

TRA1 Bölgesi özgün iklimi ve coğrafi yapısı, derin tarihi ve zengin doğal kaynakları ile farklı turizm tiplerinde zengin ürün çeşitliliği sunmaktadır. Bölgenin sahip olduğu turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve turizmin değer zincirinde yer alan tüm sektörlerle birlikte geliştirilmesi amacıyla 2011 yılında Ajans koordinasyonunda hazırlanan ve uygulamaya başlanan İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planı'nda, kış turizmi faaliyetleriyle tanınan bir destinasyon olan bölgede; turizm faaliyetlerinin dört mevsime yaygınlaştırılması ve turizmden elde edilen gelirin artırılması amacıyla farklı turizm tiplerinin geliştirilmesi hedefler arasındadır.

Son 14 yılda özellikle Erzurum'da yapılan yatırımlar ile sağlık turizmine yönelik güçlü bir altyapı oluşmuştur. Uluslararası standartlarda hizmet veren Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Üniversite Hastanesi yanında toplam 1200 yatak kapasitesine sahip beş hastaneyi içine alan Sağlık Kampüsü projesinin de 2018 yılı içerisinde hizmete girmesi beklenmektedir. Söz konusu güçlü sağlık altyapısının yanı sıra TRA1 Bölgesi iklimi, temiz havası ve termal kaynakları ile sağlık turizmi açısından önemli bir çekim merkezi olma özelliğine sahiptir.

Bu doğrultuda İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisinde geliştirilecek farklı turizm alanları içerisinde medikal ve sağlık turizmüne yer verilmiş; bölgenin sağlık turizm altyapısının geliştirilmesi, marka değerinin yükseltilmesi ve Türkiye'nin medikal turizm pazarından pay almasının sağlanması hedefleri belirlenmiş; TRA1 Bölge Planı (2014-2023) kapsamında da bu hedefler doğrultusunda tedbirler geliştirilmiştir.

2012 yılında bölge turizminin ilgili tüm paydaşlarının iş ve güç birliğini sağlayacak şekilde turizm stratejisinin uygulama faaliyetleri Ajans koordinasyonunda oluşturulan bölgesel turizm komiteleri ile başlatılmıştır. Bu kapsamda oluşturulan Medikal ve Sağlık Turizmi Komitesi, eylem planında sağlık turizminin geliştirilmesine yönelik belirlenen hedefler altındaki tanıtım, lobicilik, yatırım çekme gibi başarılı faaliyetlere imza atmışlardır. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar sonunda Erzurum'da hizmet veren kamu hastanelerinde 2012 yılından bugüne yurtdışı hasta sayısında ciddi artışlar gözlemlenmiş ve 2015 yılında başta Azerbaycan ve Nahçıvan'dan olmak üzere 1300 hasta tedavi amaçlı bölgeyi tercih etmiştir (Şekil 1).

Grafik 1: Erzurum'da Kamu Hastanelerine Tedavi Amaçlı Gelen Hasta Sayısı (SB, 2017)

Turizm stratejisi uygulama faaliyetleri kapsamında Ajansımız sağlık yatırımlarını ekonomik faydaya dönüştürülmesi, mevcut medikal ve termal turizm altyapısının değerlendirilmesi amacıyla çalışmalarına devam etmektedir. Özellikle sınır yakınlığımız olan Gürcistan, İran, Nahçıvan ve Azerbaycan gibi yakın coğrafyamızda yer alan ülkelerin sağlık alanında yaşadığı eksiklikler göz önünde bulundurularak bölgenin yakın coğrafya ülkeleri için tercih edilen bir sağlık turizmi destinasyonu haline getirilmesi hedeflenmektedir.

Bu hedefe hizmet etmek üzere 2017 yılı içerisinde; bölgenin tamamlayıcı sağlık hizmetleri kapasitesinin ve hizmet kalitesinin geliştirilmesi amacıyla iyi uygulama örneklerinin yerinde

incelenmesine yönelik teknik gezi programı düzenlenmiştir. Ayrıca bölgenin sağlık altyapısının ve sunulan ayrırt edici hizmetlerin tanıtılması, bu alanda işbirliği imkânlarının geliştirilmesi amacıyla Azerbaycan, Nahcivan Özerk Cumhuriyeti, İran, Gürcistan ve Acara Özerk Cumhuriyeti'nden sağlık turizm acentalarının, ulusal basın ve medya kuruluşlarının, kamu ve özel sağlık kuruluşlarından temsilcilerin katıldığı tanıtım etkinliği organize edilmiştir. Ajansın 2012 yılından bu yana sürdürdüğü bu ve benzeri çalışmalar neticesinde yapılan görüşmeler, saha analizleri ve sonuç raporları sağlık turizminin bölge için belirlenen *çevresi ve yakın coğrafya ülkeleri için cazibe merkezi* olma hedefine ulaşmada ve bölgenin turizm edilen gelirlerin artırılmasında öncü sektörler arasında yer aldığını ve bu alana yoğunlaşmak gerektiğini göstermektedir.

3.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Söz konusu SOP kapsamında 2018 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktılar aşağıda yer almaktadır:

Tablo – 1: Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması SOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	He def	Doğrulama Kaynağı
Araştırma Analiz ve Programlama	Strateji Belgesi	Adet	1	Strateji Belgesi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Fizibilite Raporu	Adet	3	Rapor
Ajans Destekleri	Uygulanan Fizibilite Desteği Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Sağlık Turizmi Komisyonu Koordinasyon Toplantısı Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu, Katılımcı Listeleri
Kapasite Geliştirme	Düzenlenen eğitim/bilgilendirme sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, Katılımcı Listeleri
Ajans Destekleri	Uygulanan Teknik Destek Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Katılım Sağlanan Fuar Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Araştırma Analiz ve Programlama, Tanıtım ve Yatırım Destek	Düzenlenen organizasyon sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Sağlık Turizmi Tanıtım Materyali Sayısı	Adet	5	Tanıtım Materyali
Tanıtım ve Yatırım Destek	Düzenlenen Fam Trip Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenen organizasyon sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu

Tablo – 2: Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması SOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1	Hazırlanan/uygulanan strateji ve eylem planı	Adet	1	Strateji Belgesi
2 ve 3	Bölgeye Tedavi Amaçlı Gelen Yabancı Hasta Sayısındaki Artış	Kişi	5.000	Sağlık Bakanlığı/ Hastane Kayıtları
2 ve 3	Sağlık Turizmi Gelirlerindeki Artış	Yüzde	10	Sağlık Bakanlığı/ Hastane Kayıtları
3	Bölgede Faaliyete Geçen Yeni Tesis Sayısı	Adet	2	Sağlık Bakanlığı Kayıtları/Faaliyete Geçen Tesis
3	Kapasitesi Geliştirilen veya Rehabilite Edilen Tesis Sayısı	Adet	5	Rehabilite Edilen Tesis

3.1.4. Proje ve Faaliyetler

3.1.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

Bölgesel Sağlık Turizmi Stratejisinin Hazırlanması

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde sağlık sektörünün mevcut durumunu ve sağlık turizmi potansiyelini ortaya koyacak Bölgesel Sağlık Turizmi Stratejisi hazırlanacaktır. Bu çerçevede termal, sağlık hizmetleri vs. alanlarda mevcut durum analizi yapılacak, ulusal ve uluslararası rekabet analizi ile bölgenin öne çıkan özellikleri değerlendirilecek ve eylem planı ortaya konacak, hedef pazarlar belirlenerek beklenti ve algı analizi çalışması gerçekleştirilecektir. Tüm bu analiz ve araştırma çalışmalarının sonunda bölgenin sağlık turizmi iletişim ve tanıtım stratejisi hazırlanarak bu doğrultuda çalışmalar yürütülecektir.

Sağlık Turizmi Panel/Konferansı Düzenlenmesi

Bölgenin sağlık turizmi potansiyeline dikkat çekilmesi amacıyla hem bölgede hem de yakın coğrafya ülkelerinde sağlık hizmetleri konusunda faaliyet gösteren acenteler, tedavi hizmeti veren klinik, hastane vb., kurumların yetkilileri ile akademisyenlerin katılım sağlayacağı ulusal veya uluslararası panel, konferans, workshop düzenlenecektir. 2018 yılı için öncelikle Gürcistan'da benzeri bir panel/basın toplantısı gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bu konuda Türkiye Cumhuriyeti yurtdışı temsilcilikleri ile koordinasyon içerisinde çalışılacaktır. Ayrıca

Eylül-Ekim döneminde bölgemizde sağlık turizmi temasını da içerecek 1 adet konferans düzenlenecektir.

3.1.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon

Bölge Sağlık Turizmi Komisyonu Oluşturulması ve Çalışmalarının Yürütülmesi

Bölgede sağlık turizmi alanında farkındalık seviyesinin artırılması ve yapılan çalışmalarda işbirliği ve eşgüdümün sağlanarak sinerji oluşturulması amacıyla sağlık sektöründeki ilgili aktörler paydaş analizi sonucunda belirlenecek ve sağlık turizmi komisyonu oluşturulacaktır. Böylelikle tüm çalışmalara katılım sağlayan paydaşlar gerek Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanmasında gerekse eylem planında belirlenen faaliyetlerin sahiplenilmesinde aktif rol alacaklardır. Komisyonun belirli periyotlarla toplanarak çalışmanın her aşamasında katkılarının alınması amaçlanmaktadır.

3.1.4.3. Tanıtım ve Yatırım Destek

TRA1 Bölgesi Özel Hastane Yatırımı Fizibilitesi Hazırlanması

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde sağlık hizmetleri genel anlamda kamu eliyle yürütülmektedir. Ancak bölgenin hinterlandı, hitap ettiği nüfus değerlendirildiğinde özel sektör yatırımlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Yatırımcıların doğru anlamda yönlendirilebilmesi ve teşvik edilebilmesi için konunun tüm detaylarıyla ele alındığı bir fizibilite raporu hazırlanması önem arz etmektedir. Dolayısıyla 2018 yılı çalışmaları içerisinde özel hastane yatırımı fizibilitesi hazırlanarak potansiyel yatırımcıların hizmetine sunulacaktır.

Termalle Entegre Rehabilitasyon Merkezi Fizibilitesi Hazırlanması

Bölgede farklı sıcaklık ve kalitede çok sayıda termal kaynak bulunmakta bunların bir kısmı tesisleşerek hizmet vermektedir. Fakat bu termal kaynakların sağlık turizmine entegre edilerek katma değerinin artırılması amacıyla kurulacak rehabilitasyon merkezleriyle birlikte hizmet etmesi gerekmektedir. Bu kapsamda rehabilitasyon merkezi yatırımlarının teşvik edilmesine yönelik fizibilite raporu hazırlanacaktır.

Yaşlı Bakım Merkezi Fizibilitesi Hazırlanması

Bölgemiz hem sağlık hizmetleri hem de barındırdığı genç nüfus itibarıyla önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgenin biyoklimatik iklim özellikleri, doğal ve bozulmamış çevresel yapısı, mevcut üniversitelerde eğitim gören genç ve dinamik insan kaynağı avantajlarını ekonomik getiriye çevirmek amacıyla bölgede yaşlı bakım merkezleri kurulmasının faydalı

olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda yaşlı bakım merkezi yatırımlarının özendirilmesine yönelik fizibilite raporu hazırlanacaktır.

Sağlık Turizmine Yönelik Tanıtım Yapılması

Bölge sağlık turizmi potansiyelinin değerlendirilerek ekonomik faydaya dönüştürülmesi hedef kitleye uygun tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesiyle mümkündür. Bu anlamda bölge potansiyeline ilgi uyandıracak tanıtım materyallerinin bölgemizin yakın coğrafyasına sunulacak şekilde Farsça, Gürcüce, İngilizce, Azerice ve Türkçe dillerinde hazırlanması planlanmaktadır. Ayrıca İran, Azerbaycan ve Gürcistan'dan tedavi amaçlı bölgemize ziyaretlerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak ilgili ülkelerde sağlık alanında faaliyet gösteren acente, hastane vb. kurumların yetkilileri ile basın mensupları bölgemize davet edilerek fam trip organizasyonları düzenlenecektir.

Yurtiçi (Hestourex) Fuar Katılımı

Ülkemiz sağlık ve spor turizmi potansiyelinin uluslararası alanda tanıtılması amacıyla Antalya'da düzenlenen Hestourex (Sağlık ve Spor Turizmi) Fuarı'na stantlı katılım sağlanacaktır. Böylece bölgemize yönelik farkındalık oluşturulacak ve organizasyon kapsamında ülkemize gelecek alım heyetleri ile B2B görüşmeler gerçekleştirilecektir.

Yurt Dışı Hasta İrtibat Noktalarının Kurulmasına Yönelik Koordinasyon Faaliyetleri Yürütülmesi

Ajansımız tarafından 2017 yılı içerisinde sağlık turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda Azerbaycan, Gürcistan ve İran gibi yakın coğrafya ülkelerinde sağlık turizmi irtibat noktalarının kurulması fikri ortaya çıkmıştır. Bu durum Ekonomi ve Sağlık Bakanlıkları politikaları doğrultusunda desteklenen konular arasında da yer almaktadır. Bu çerçevede Ajansımız tarafından bölgemiz hastane ve acentelerinin ilgili ülkelerde belirtilen irtibat noktalarını kurmaları amacıyla koordinasyon faaliyetleri yürütülecek olup yurtdışı temsilciliklerimizle işbirliği içerisinde ajansımız yönetim kurulu üyeleri, ilgili kurum/kuruluş yetkilileri ve ajans personeli katılımıyla söz konusu ülkelere çalışma ziyaretleri düzenlenerek konunun muhataplarıyla toplantılar gerçekleştirilecek ve bir yol haritası çıkarılacaktır.

3.1.4.4. Ajans Destekleri

Sağlık Turizmine Yönelik Fizibilite Desteği Programı

Bölgenin sağlık turizmi potansiyelinin ekonomiye kazandırılmasına yönelik ihtiyaç duyulan alanlarda fizibilite raporlarının hazırlanması amacıyla 2018 yılında ilan edilecek Fizibilite

Desteği Programı'na "TRA1 Düzey 2 Bölgesinde Sağlık Turizmi Alanında Fizibilite Çalışmaları'nın Yapılması" önceliği eklenecektir.

Sağlık Turizmine Yönelik Teknik Destek Programı Yürütülmesi

Bölgemizde sağlık turizmine verilen ulusal ve uluslararası destekler ve mevzuat konusunda farkındalığın artırılması (Ekonomi Bakanlığı, TYDTA, Sağlık Bakanlığı vs.), sağlık turizmde çalışan insan kaynağının beceri ve bilgi düzeylerinin artırılması, hasta karşılama hizmetlerinin geliştirilmesi, sağlık turizmde akredite kurum sayısının artırılması amacıyla 2018 yılı Teknik Destek Programı'na sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi önceliği de eklenecektir.

3.1.4.5. AB Projeleri ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler

ERASMUS +

Sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren kurum/kuruluşların kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla iyi uygulama örneklerinin yerinde görülmesi, eğitim programlarının düzenlenmesine yönelik projeler Erasmus+ Programı'na sunulacaktır.

HİSER

Ekonomi Bakanlığınca yürütölen Hizmet Sektörü Rekabet Gücünün Artırılması Projesi Desteği (HİSER)'nden faydalanmak üzere Bölgede bir konsorsiyumun oluşturulması ve gerekli proje başvurusunun yapılması noktasında da ajansımızca koordinasyon ve teknik destek faaliyetleri yürütölecektir.

3.1.4.6. Kapasite Geliştirme

Sağlık turizmi komisyonu üyeleri, bölgede sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren kurum/kuruluş temsilcileri ve ajans personelinin sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve turizme hizmet eder nitelikte arz edilmesi konularında kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik eğitim/bilgilendirme gibi organizasyonlar düzenlenecektir.

3.1.4.7. Önemli Kamu Yatırımları

Ölkemizde son dönemde yürütölen şehir hastaneleri projelerinin bir tanesi de Erzurum'da devam etmektedir. Bu çerçevede mevcut Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin yanında toplam 1200 yatak kapasitesine sahip kadın doğum, çocuk, onkoloji, göğüs hastalıkları ve kalp ve damar hastalıkları hastaneleri inşa edilmektedir.

3.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo – 3: Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması SOP Faaliyetleri Zaman Planlaması

Proje / Faaliyet	2018		2019		2020	
	1	2	1	2	1	2
Bölgesel Sağlık Turizmi Stratejisinin Hazırlanması	X	X				
TRA1 Bölgesi Özel Hastane Yatırımı Fizibilitesi Hazırlanması		X				
Termalle Entegre Rehabilitasyon Merkezi Fizibilitesi Hazırlanması		X				
Yaşlı Bakım Merkezi Fizibilitesi Hazırlanması		X				
Sağlık Turizmine Yönelik Fizibilite Desteği Programı	X	X				
Yüksek Rakım Ürünlerinin Sağlığa Etkilerine Yönelik Araştırma Raporu			X	X		
İkincil Arı Ürünlerinin Sağlık Hizmetlerinde Kullanımı Araştırma Raporu			X	X		
Yüksek Rakımda Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Araştırma Raporu					X	X
Bölge sağlık turizmi komisyonu oluşturulması ve çalışmalarının yürütülmesi	X	X	X	X	X	X
Sağlık turizmi alanında faaliyet gösterenlerin ve ajans personelinin kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik eğitim/bilgilendirme çalışmalarının yürütülmesi		X	X			
Sağlık turizmine yönelik teknik destek programı yürütülmesi	X	X				
Sağlık turizmi tanıtım etkinliği (fam trip)			X	X		
Yurtiçi (Hestourex) fuar katılımı	X		X		X	
Sağlık turizmi panel/konferansı düzenlenmesi	X			X		X
Sağlık turizmine yönelik tanıtım yapılması	X	X	X	X	X	X
Sağlık turizmi yatırımcılarına yönelik tanıtım yapılması			X	X		
Yurt dışı hasta irtibat noktalarının kurulmasına yönelik koordinasyon faaliyetleri yürütülmesi	X	X	X	X	X	X
Sağlık Hizmetleri Mali Destek Programı Düzenlenmesi			X	X	X	X

Sağlık Turizmi SOP'u kapsamında 2018 yılında öncelikle mevcut durumun tespitine yönelik çalışmalar yürütülecek olup bu çerçevede Bölgesel Sağlık Turizmi Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanacaktır. Bu kapsamda sağlık turizmi komisyonu oluşturularak katılımcı bir anlayışla bölgenin sağlık turizminin geliştirilmesine yönelik yol haritası çıkarılacaktır.

Ayrıca, bölgemizde sağlık turizmine yönelik ihtiyaç duyulan özel sektör yatırımlarını teşvik etmek üzere özel hastane yatırımı, termalle entegre rehabilitasyon merkezi ve yaşlı bakım merkezi fizibiliteleri hazırlanacaktır.

Bölgenin yüksek irtifa ürünlerinin, ikincil arı ürünlerinin yanı sıra bölgede yetişen tıbbi ve aromatik bitkilerin sağlığa etkilerine ve sağlık hizmetlerinde kullanımına yönelik araştırma raporları hazırlanarak sağlık turizmine destekleyici olabilecek avantajlarının tespiti ortaya konulacaktır.

Bir taraftan bölgenin sağlık turizminde mevcut durumu ve rekabetçi üstünlükleri ortaya konulurken, bölgede yapılan kamu yatırımlarının da avantajları dikkate alınarak yerli/yabancı sağlık turistlerine ve potansiyel yatırımcılara yönelik tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Yapılan tüm çalışmalar sonrası bölgede sağlık turizmi alanında ihtiyaç duyulan konularda gerekli altyapının oluşturulması ve/veya mevcut altyapının rehabilite edilmesi amacıyla sağlık turizmi mali destek programı kurgulanacaktır.

3.1.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması Sonuç Odaklı Programının ana yürütücüsü Araştırma ve Planlama Birimidir.

Araştırma ve Planlama Birimi Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması Sonuç Odaklı Programının uygulama sürecindeki kurumlar arası ve Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından sorumludur.

3.1.7. İzleme ve Değerlendirme

SOP kapsamında Ajans tarafından yürütülecek tüm destek programlarının uygulanmasından PYB, izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. Mali destek programı kapanış raporunun hazırlanmasından 2 yıl sonra İDB tarafından mali destek programına ilişkin değerlendirme raporu hazırlanacaktır. SOP Kapsamında Ajans tarafından yürütülecek faaliyetlerin çıktılarının izlenmesi ile ilgili olarak her birim kendi izleme ve değerlendirmesini kendisi yapacaktır bu anlamda birimlerin denetimi ve SOP'un bütüncül olarak izlenip değerlendirilmesinden SOP ana yürütücüsü sorumlu olacaktır. SOP sonuçlarının izlenmesi ve

değerlendirilmesine ilişkin rapor SOP'un uygulama süreci tamamlandıktan 2 yıl sonra hazırlanacaktır. SOP'un Dönemsel İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporu'nun hazırlanmasından Araştırma ve Planlama Birimi sorumludur.

Tablo – 4: Bölgenin Sağlık Turizmi Gelirinin Artırılması SOP 2018 Yılı Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz ve Programlama	Bölgesel Sağlık Turizmi Stratejisinin Hazırlanması	APB	01.02.2018 31.12.2018	500.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRA1 Bölgesi Özel Hastane Yatırımı Fizibilitesi Hazırlanması	YDO'lar	01.07.2018 31.12.2018	500.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Termalle Entegre Rehabilitasyon Merkezi Fizibilitesi Hazırlanması	YDO'lar	01.07.2018 31.12.2018	200.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yaşlı Bakım Merkezi Fizibilitesi Hazırlanması	YDO'lar	01.07.2018 31.12.2018	200.000,00
Ajans Desteği	Sağlık Turizmine Yönelik Fizibilite Desteği Programı	PYB	01.04.2018 31.12.2018	1.500.000,00
İşbirliği ve Koordinasyon	Bölge sağlık turizmi komisyonu oluşturulması ve çalışmalarının yürütülmesi	TİB APB	01.02.2018 31.12.2018	30.000,00
Kapasite Geliştirme	Sağlık turizmi alanında faaliyet gösterenlerin ve ajans personelinin kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik eğitim/bilgilendirme çalışmalarının yürütülmesi	TİB APB	01.07.2018 31.12.2018	50.000,00
Ajans Destekleri	Sağlık turizmine yönelik teknik destek programı yürütülmesi	PYB	01.03.2018 31.12.2018	250.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yurtiçi (Hestourex) fuar katılımı	TİB	01.04.2018 31.12.2018	100.000,00
Araştırma, Analiz ve Programlama	Sağlık turizmi panel/konferansı düzenlenmesi	APB TİB YDO'lar	01.02.2018 31.12.2018	60.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Sağlık turizmine yönelik tanıtım yapılması	TİB	01.04.2018 31.12.2018	50.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yurt dışı hasta irtibat noktalarının kurulmasına yönelik koordinasyon faaliyetleri yürütülmesi	TİB	01.02.2018 31.12.2018	350.000,00
TOPLAM				3.790.000,00

3.2. KIŞ ve SPOR TURİZMİNİN GELİŞTİRİLMESİ (KST SOP)

3.2.1. Amaç

3.2.1.1. Genel Amaç

Kış ve spor turizmi alanlarında farklılaşan ve değer yaratan ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, pazarlanması ve sunuma hazır hale getirilmesi

3.2.1.2. Özel Amaçlar

3.2.1.2.1. Tesislerin hizmet kalitesinin ve hizmet çeşitliliğinin artırılması

3.2.1.2.2. Bölgenin kış turizmi ve spor turizmi potansiyelinin tanıtımı ve organizasyon çalışmalarının yapılması

3.2.1.2.3. Bölgenin kış ve spor turizmi kapasitesinin artırılabilmesi amacıyla yeni özel sektör yatırımlarının bölgeye çekilmesi

3.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı; TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'ndeki kış ve spor turizm potansiyelinin (Ulusal ve Bölgesel Ölçekli Plânlar ve Stratejiler kapsamında ortaya konulan politikalar, gelişme eksenleri, tedbirler, öncelikler ve eylem plânları doğrultusunda) bölgesel kalkınma hedeflerini destekleyen sürdürülebilir bir katma değere dönüştürülmesi amacıyla kurgulanan sonuç odaklı programdır.

Turizm, Dünya'da en hızlı gelişme ve genişleme gösteren sektörlerden birisi olarak, 20. yüzyıldan itibaren, bölgesel ve ulusal kalkınma politikaları bağlamında, önemli bir aracı sektör hâline gelmiştir. Bu olguyu, destekleyen ve güçlendiren mevcut durum analizlerindeki ortak değerlendirmeler; günümüzdeki küresel eğilimlerden hareketle bireylerin eğitim ve refah düzeylerindeki artışın istikrarlı bir şekilde devam edeceğini, bunun doğal sonucu olarak turizmde deneyimli gezgin grubunun büyüyeceğini, turizmdeki tercihlerin kutuplaşacağını, bu bağlamda yenilik ve çeşitlilik talebinin artacağını ve sektörde konfor ve macera motiflerinin ağırlıklı hale geleceğini ortaya koymaktadır.

Turizm, Türkiye Ekonomisi bağlamında ise, yıllık gelirler, gayri safi milli hâsıla rakamları, ihracat ve dış ticaret verileri üzerinden yapılan değerlendirmelerden hareketle bölgesel ve ulusal kalkınma ve gelişme hedeflerine ulaşmada en önemli ve değerli sektörlerden birisi konumundadır.

Tablo – 5: Türkiye Turizm Gelirleri (2012-2016)

Yıllar	Turizm Geliri (1000\$)	Ziyaretçi Sayısı	Ortalama Harcama (\$)
2012	29 007 003	36 463 921	795
2013	32 310 424	39 226 226	824
2014	34 305 904	41 415 070	828
2015	31 464 777	41 617 530	756
2016	22 107 440	31 365 330	705

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, TURSAB, TÜİK.

Tablo – 6: Turizmin Türkiye Gayri Safi Milli Hasılası İçerisindeki Payı (2012-2016)

Yıllar	Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı	Turizm Gelirlerinin İhracata oranı
2012	3,7	19,2
2013	3,9	21,3
2014	4,3	21,8
2015	6,2	21,9
2016	2,6	15,5

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, TURSAB, TÜİK.

Tablo – 7: Turizmin Türkiye İhracat Gelirleri İçerisindeki Payı (2012-2016)

Yıllar	İhracat Gelirleri (\$)	Turizm Gelirleri (\$)	Tur. Gel. /İhr. Gel.
2012	152.478,5	29.351,4	19.2
2013	157.610,2	34.305,9	21.3
2014	151.802,6	32.309	21.8
2015	143.934,9	31.464,8	21.9
2016	142.606,2	22.107,4	15.5

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, TURSAB, TÜİK.

Tablo – 8: Turizmin Türkiye'nin Dış Ticaret Açıklarını Kapatmadaki Payı (2012-2016)

Yıl	Dış Ticaret Açığı (\$)	Turizm Geliri	Turizm Gelirinin DTA Kapama payı (%)
2012	84.066.659	36.776.645	43,75
2013	99.858.613	32.308.991	32,35
2014	84.508.918	34.305.903	40,59
2015	63.268.398	31.464.777	49,73
2016	55.995.686	22.107.440	39,48

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, TURSAB, TÜİK.

Türkiye'nin, mevcut tarih, doğa ve kültür varlığını; kış turizmi, spor turizmi ve macera turizmi uygulamaları/araçları ile bütünleştirerek turizm sektörünü geliştirme potansiyeli bulunmaktadır. Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerinden oluşan TRA 1 Düzey 2 Bölgesi ise, özgün iklimi ve coğrafi yapısının yanı sıra zengin su kaynaklarının başlangıç noktasında bulunmasından ötürü, kış ve spor turizmi bağlamında çok yönlü ve oldukça geniş bir yelpazede değer ve varlık potansiyeline sahiptir. Bu yüksek potansiyeli, ekonomik anlamda katma değeri yüksek çıktılara dönüştürmek amacıyla kurgulanan Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı'nın, ulusal ve bölgesel ölçekli planlar ve stratejilerdeki temel çıkış ve varış noktalarının yanı sıra, geçmişte gerçekleştirilen kamu yatırımları ve uygulanan destek programlarından ötürü, TRA 1 Düzey 2 Bölgesi için son derece güçlü bir altyapısı bulunmaktadır.

Programın Bölgesel ve Ulusal Ölçekli Planlar ve Stratejilerle İlişkisi

Turizmde nitelikli işgücü, tesis ve hizmet kalitesiyle uluslararası bir marka haline gelmesi; daha üst gelir grubuna hitap edecek şekilde turizm ürün ve hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve iyileştirilmesi; turizm değer zincirinin her bileşeninde kalitenin artırılması ve sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde bölgesel kalkınmada öncü bir sektör haline gelmesi temel amaçtır. (T.C. Onuncu Kalkınma Plânı - Amaçlar ve Hedefler/870)

Kış turizmine ilişkin altyapı eksiklikleri tamamlanarak pazarın çeşitlendirilmesi sağlanacak ve alternatif turizm türlerinin gelişimi desteklenecektir. Pazardaki ve müşteri profilindeki gelişmeler sürekli izlenerek dış tanıtım faaliyetleri etkinleştirilecektir. Turizm sektöründe işgücü kalitesi artırılarak, nitelikli turizm personeliyle turiste daha yüksek standartlarda hizmet sunumuna önem verilecektir. (T.C. Onuncu Kalkınma Plânı - Politikalar/872, 874, 876)

Turizm sektörünün çeşitlendirilmesi ve farklı bölgelerdeki potansiyellerin değerlendirilmesi bölgesel gelişme açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu bağlamda, özellikle bölgelerin rekabet gücünün geliştirilmesi amacıyla turizm potansiyelinin kalkınma için etkili kullanımı sağlanacaktır. (Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi - Yatay Amaç 3-e)

Ülke genelinde turizmin coğrafi ve tür bakımından çeşitlendirilmesinde bölgesel çekim merkezlerinin doğal ve kültürel özellikleri temel alınarak, bu şehirlerde kültür, inanç, gastronomi, doğa ve kış turizmi gibi turizm çeşitleri geliştirilecektir. Turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve kalitesinin artırılmasına hizmet edecek altyapı geliştirilecek (Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi - 4.3.1 Kentsel Ekonomilerin Geliştirilmesi/410, 413), etkinliklerle bölge illerinin tanıtım imkânları artırılarak turizmin geliştirilmesi desteklenecektir. (Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi - 4.5.7 Ulusal ve Uluslararası Etkinliklerle Ekonominin Canlandırılması/498)

Turizm sektöründe sunulan hizmetlerde nitelik bakımından standartlaşmanın sağlanması, sektörde marka bilincinin geliştirilmesi, bölgelerin turistik potansiyelinin ve varlıklarının (tarihi kişilikler, kültürel mekânlar) koordineli bir şekilde tanıtılması ve pazarlanması sağlanacaktır. Bölgesel bazda destinasyonlar ve turizm türleri arası bağlantıların kurulmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır. Turizm gelişim bölgeleri, turizm koridorları, turizm kentleri, eko turizm bölgeleri odağında planlama yapılması yoluyla noktasal planlama anlayışından farklılaşacaktır. (Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi - 4.9.5 Turizm Potansiyelinin Yerel ve Bölgesel Kalkınma İçin Etkili Kullanımı/612, 613, 614)

Türkiye Turizm Stratejisi 2023, ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır. Söz konusu turizm kaynaklarının noktasal ölçekte planlanması yerine, gelişim aksları boyunca turizm koridorları, turizm bölgeleri, turizm kentleri ve eko turizm bölgeleri oluşturacak şekilde ele alınmasının, bu değerlerin tanıtımı ve kullanım kriterlerinin belirlenmesi açısından daha doğru bir yaklaşım olduğu değerlendirilmektedir. (Türkiye Turizm Stratejisi - Ana Hedef ve Yaklaşım)

Turizmin geliştirilmesine yönelik bir takım tedbirler alınarak sektörün genel olarak ekonomiye katkı sağlaması açısından bazı teşvikler sunulacaktır. Kış turizmi gibi öncelikli turizm türlerine ve bölgelerin gelişmişlik seviyelerine bağlı olarak, bölgesel düzeyde sektörel teşvik mekanizmaları geliştirilecektir. (Türkiye Turizm Stratejisi - Yatırım Stratejisi Hedefi)

Turizm sektörünü ilgilendiren tanıtımlarda kitlesel tanıtımdan ziyade, özelleştirmeye gidilerek pazarlanacak hedef ürünler belirlenecektir. Varış noktalarında markalaşmaya gidilecek, ülke markalaşması yanında varış noktası markalaşması sağlanacak ve tanıtımda varış noktalarına ayrı yer verilmesi sağlanacaktır. Tanıtım faaliyetleri bağlamında, uluslararası organizasyonlara katılım ve ev sahipliğinin yoğun olarak kullanılmasına önem verilecektir. (Türkiye Turizm Stratejisi - Tanıtım Stratejisi Hedefi)

Turizm sezonunun bütün bir yıla yayılması hedefiyle kış turizmi gibi öncelikli turizm türleri desteklenecektir. Varış noktası olabilecek şekilde belirlenen kış turizm bölgeleri ile dağ ve doğa turizmi gibi alternatif turizm türleri birlikte değerlendirilecek ve geliştirilecektir. Doğa amaçlı turizmin yapılacağı yörelerde belli, senaryolar çerçevesinde, ana tur güzergâhları, varış noktaları, ara istasyon ve alt istasyon noktaları belirlenerek planlama çalışmaları yönlendirilecektir. (Türkiye Turizm Stratejisi - Turizm Çeşitlendirme Stratejisi Hedefi)

Kış Koridoru Kış Turizmin geliştirilmesi amacıyla çalışmaları sürdürülen “Kış Turizm Master Planı” kapsamında Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan illerini kapsayan bölgedeki mevcut ve potansiyel kış turizm merkezleri dikkate alınarak oluşturulan koridor boyunca yer alan, doğal, kültürel ve tarihi çekim kaynakları yakın çevredeki diğer değerlerle ilişkilendirilecek ve bölgenin kış turizmine hizmet verebilecek turizm çeşitliliği sağlanacaktır. (Türkiye Turizm Stratejisi - Turizm Koridorlarının Geliştirilmesi Stratejisi Hedefi)

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nin sunduğu kaliteli ve çeşitli hizmetler ile bölgenin yakın ve uzak coğrafyası için bir sunum merkezi haline gelmesi ve turizm sektörünün, değer zincirindeki tüm alt sektörlerle birlikte bölge için mümkün olan en yüksek sosyoekonomik faydayı sağlaması ana gelişme eksenlerinden birisidir. (TRA 1 Düzey 2 Bölgesi Plânı - Gelişme Eksenleri)

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'ndeki öncelikli turizm alanlarında (kış turizmi, doğa-macera turizmi vb.), farklılaşan ve değer yaratan turizm ürünlerinin geliştirilmesi, pazarlamaya ve sunuma hazır hale getirilmesi; turizm ürünlerinin yurt içinde ve yurt dışında etkin şekilde tanıtımının, pazarlanmasının ve destinasyon markalaşmasının sağlanması; turizm değer zincirinde, özel sektörün, girişimciliğin ve insan kaynağının geliştirilmesi; toplumun turizmi içselleştirmesinin sağlanmasıyla sektörün gelişimini hızlandıracak sosyal ve kültürel ortamın güçlendirilmesi; çevre bölgeler ve merkezler ile tematik turizm koridorlarının oluşturulması ve ortak tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi ve bölgede farklılaşmış hizmet tiplerinin geliştirilmesi sağlanacaktır. (TRA 1 Düzey 2 Bölgesi Plânı - Kapsam Tedbirleri)

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde, farklılaşan ve değer yaratan turizm ürünlerinin geliştirilmesi ve sunulması; bölgenin turizm pazar payının artırılması ve yeni pazarlara açılımının sağlanması; turizm değer zincirindeki özel sektörün ve girişimcilerin sayısının, niteliğinin artırılması ve bölgenin yeni yatırımlar için cazibe merkezi hâlini alması; bölge turizminin, toplum ve turizm entegrasyonu ve topluma dayalı turizm faaliyetleriyle ön plana çıkarılması ve bölgesel düzeyde sektör yönetiminin etkinleştirilmesi amaçlanmaktadır. (Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Plânı - Stratejik Amaç)

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nin, inovatif ürünleri sayesinde, hedef pazarlar için en çekici "dört mevsim turizm" destinasyonlarından birisi hâline gelmesi; bölgesel turizm markalaşmasının sağlanması ve bölgenin marka değerinde istikrarlı bir artışın yakalanması; etkili tanıtım ve pazarlama kampanyalarıyla hedef segmentler tarafından tanınırlık ve bilinirliğin en üst düzeye çıkarılması; turizm için gerekli insan kaynağının nitelik ve nicelik olarak artırılması ve sektörün rekabetçiliğini sağlayacak program ve projeler için bölgesel, ulusal ve uluslararası fon kaynaklarından en üst seviyede yararlanılması amaçlanmaktadır. (Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Plânı - Özel Amaçlar)

Kamu Yatırımları ve Ajans Mali Destek Programları Aracılığıyla Oluşan Güçlü Altyapı

(1) 25. Dünya Üniversiteler Kış Oyunları Kapsamında Erzurum İli'ne Yapılan Kamu Yatırımları

2011 yılında Erzurum İli'nde düzenlenen 25. Dünya Üniversiteler Kış Oyunları organizasyon kapsamında; alp disiplini, snowboard, biathlon, kayaklı koşu, kayakla atlama, buz hokeyi, buz pateni ve curling yarışları/etkinlikleri ile açılış-kapanış organizasyonları ve konaklama hizmetleri için Erzurum İli'ne Türkiye tarihinde bir İle tek seferde yapılmış en yüksek tutarlı yatırım olarak yaklaşık 600 milyon TL'lik bir yatırım yapılmıştır. Söz konusu yatırımlar ile, Erzurum İli'nde ve TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde kış ve spor turizmi alanında Türkiye'deki en güçlü altyapı oluşturulmuştur.

(2) Palandöken, Konaklı, Ergen ve Kop Kış Turizmi Merkezlerine Yapılan Kamu Yatırımları

25. Dünya Üniversiteler Kış Oyunları İle Erzurum İli'nde oluşan yüksek kış ve spor turizmi potansiyelinin sürdürülebilir katma ekonomik değere dönüştürülmesi amacıyla, ilgili kurumlar ve kuruluşlar aracılığıyla oluşturulan plan, program ve strateji belgeleri doğrultusunda, Erzurum İli'ndeki Palandöken ve Konaklı, Erzincan İli'ndeki Ergen ve Bayburt İli'ndeki Kop Kış Turizm Merkezleri ile ilgili öncelikli doğrudan yatırımlar (pist genişletme ve iyileştirme yatırımları, yeme-içme tesisi yatırımları, mevcut hizmet sunum kalitesini iyileştirme

yatırımları, alternatif kış sporları oluşturmaya ve turizmi dört mevsime yaymaya yönelik yatırımlar vb.) ve master raporu çalışmaları birlikte yürütülmüştür./yürütülmektedir.

(3) Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Mali Destek Programları

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından, başta 2013 ve 2017 yıllarında uygulanan ve turizm sektörüne toplamda 25 milyon TL’lik bir devlet desteğini öngören malî destek programları (2013 Yılı Turizmin Geliştirilmesi Mali Destek Programı, 2013 Yılı Turizme Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı, 2017 Yılı Sosyal Altyapı ve Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı, 2017 Yılı Turizm ve Üretimin Geliştirilmesi Mali Destek Programı) olmak üzere, toplam yatırım bütçesi 200 milyon TL’ye ulaşan destek programları kapsamında, TRA 1 Düzey 2 Bölgesi’nde (Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerinde) kış ve spor turizmi alanında önemli bir altyapı oluşturulmuştur.

Ön Risk Değerlendirmesi

Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı’nın uygulanması kapsamında karşılaşılabilecek muhtemel risklerin üç maddede özetlenmesi mümkündür. Şöyle ki;

(1) Master planları ve fizibilite raporları ile alternatif turizm (özellikle doğa ve macera turizmi alanında) rotalarının belirlenmesi ve güncellenmesi süreçlerinde, paydaş kurumlar ve kuruluş arasında yeterli ve nitelikli bir işbirliğinin sağlanamaması,

(2) Palandöken, Konaklı, Ergan ve Kop Kış Turizmi Merkezlerinde uygulanması planlanan yüksek tutarlı altyapı ve üstyapı projeleri için gerekli kaynağın bulunamaması/tahsis edilememesi,

(3) Bölgenin sunuma ve pazarlamaya hazır hâle getirilen kış ve spor turizmi değerlerinin etkin ve sürdürülebilir olmayan markalaşma ve hedef kitle/pazar belirleme politikalarından ötürü, ulusal ve uluslararası düzeyde doğru bir şekilde tanıtılamaması.

3.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Söz konusu SOP kapsamında 2018 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktılar aşağıda yer almaktadır:

Tablo – 9: Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi SOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ajans Destekleri (Proje Teklif Çağrısı)	Erzincan ve Bayburt'ta daha önce verilmeyip şimdi verilmeye başlanan kış veya spor turizmi hizmet çeşidi sayısı	Adet	2	Proje nihai raporları
Ajans Destekleri (Proje Teklif Çağrısı)	Doğa sporları rota sayısı	Adet	3	Haritalar, Kataloglar, Broşürler, Websitesi
Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Eğitime katılan kişi sayısı	Kişi	200	Eğitim katılım çizelgeleri
Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Kış ve Spor Turizmi Alternatif paket ve tur rotaları sayısı	Adet	4	Ajans yıllık faaliyet raporu, Haritalar, Kataloglar, Broşürler,
Araştırma, Analiz ve Programlama	Gerçekleşen Organizasyon sayısı	Adet	2	Ajans yıllık faaliyet raporu, Basında çıkan haberler,
Araştırma, Analiz ve Programlama	Güncellenen Fizibilite Raporu Sayısı	Adet	2	Fizibilite Kabul Belgeleri
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan Rapor Sayısı	Adet	1	Ajans yıllık faaliyet raporu, Hazırlanan rapor
İşbirliği ve Koordinasyon	Kurulan ofis	Adet	1	Ofis Fotoğrafları
İşbirliği ve Koordinasyon	Bölge genelindeki doğa ve macera etkinliği sayısı	Adet	2	Basında çıkan haberler Ajans yıllık faaliyet raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Gerçekleştirilen ziyaret sayısı	Adet	2	Ajans yıllık faaliyet raporu, Basında çıkan haberler,
İşbirliği ve Koordinasyon	Gerçekleşen Organizasyon sayısı	Adet	1	Basın Haberleri
İşbirliği ve Koordinasyon	Gösterge 1: Gerçekleşen kayak yarışması sayısı; Gösterge 2: Gerçekleşen futbol şampiyonası	Adet	1	Basın Haberleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gösterge 1: Yapılan ziyaret sayısı Gösterge 2: Gerçekleştirilen tanıtım organizasyonu sayısı	Adet	Hedef 1: 10 Hedef 2: 3	Ajans yıllık faaliyet raporu, Basında çıkan haberler, Toplantı Katılımcı Listeleri,
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gerçekleştirilen ziyaret sayısı	Adet	5	Ajans yıllık faaliyet raporu, Basında çıkan haberler,

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gösterge 1: Basılan Doküman Sayısı Gösterge 2: Hazırlanan Video Sayısı	Adet	Hedef 1: 15.000 Hedef 2: 2	Faturalar, Doküman Örnekleri, Hazırlanan Videolar
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gösterge 1: Ziyaret Edilen Kuruluş Sayısı; Gösterge 2: Düzenlenen Organizasyon Sayısı; Gösterge 3: Katılım Sağlanan Fuar Sayısı	Adet	Hedef 1: 5 Hedef 2: 1 Hedef 3: 1	Görevlendirmeler ve Etkinlikler Kapsamındaki Faaliyet Raporları
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gösterge 1: Gerçekleştirilen Ziyaret Sayısı; Gösterge 2; Görüşülen Kişi Sayısı	Adet /Kişi	Hedef 1: 5 Hedef 2: 10	Görevlendirmeler ve Etkinlikler Kapsamındaki Faaliyet Raporları
Önemli Kamu Yatırımları	Sağlanan ilave pist uzunluğu	Km	20	Türkiye Kayak Federasyonu Raporları
Önemli Kamu Yatırımları	Kurulan Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezi Sayısı	Adet	0	KUDAKA verileri
Önemli Kamu Yatırımları	Gösterge 1: Tahsise hazırlanan parsel sayısı; Gösterge 2: Sektörde Alım Sürecine Katkı Sağlanan Teşvik Belgesi Sayısı Gösterge 3: Dış kaynaklı fonlara hazırlanan proje sayısı	Adet	Hedef 1: 10 Hedef 2: 3 Hedef 3: 1	Tapu kayıtları ile Program İzleme ve Kapanış Raporları

Tablo – 10: Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi SOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1	Sektörde Eğitim verilen Kişi Sayısı	Kişi	800	Teknik Projeleri Eğitim Katılım Çizelgeleri
1	Yeni Yapılan Parkur/Pist Uzunluğu	Km	108	Türkiye Kayak Federasyonu verileri
1	Hizmet Standartları Uyum Belgeli İşletmelerin Oranı	Yüzde	50	Destinasyon Yönetim Ofisi İzleme Raporları
1	Yeni Kurulan Eğlence Merkezi Sayısı	Adet	1	Ticaret Sicil Gazetesi Kayıtları
1	Yeni Kurulan Merkez Sayısı	Adet	1	Proje Nihai Raporu
1	Sunulan Yeni Hizmet Çeşidi Sayısı	Adet	4	Proje Nihai Raporları

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1	Kış ve Spor Turizmi Yeni Alternatif Paket ve Tur Rotaları Sayısı	Adet	8	Ajans Yıllık Faaliyet Raporları
2	Gerçekleştirilen Tanıtım Organizasyonu Sayısı	Adet	10	Ajans Yıllık Faaliyet Raporları
2	Gerçekleştirilen Yarışma ve Şampiyona Sayısı	Adet	5	Basın Haberleri
2	Gerçekleştirilen Fuar, Kongre ve Konferans Sayısı	Adet	3	Ajans Yıllık Faaliyet Raporları, Basın Haberleri
3	Kış Turizm Merkezlerinde Yatırım Tahsisine Hazırlanan Parsel Sayısı	Adet	10	Tapu Kayıtları, Yatırım Destek Ofisi Raporları
3	Kış Turizm Merkezlerindeki Otellerin Toplam Yatak Kapasitesindeki Artış Oranı	Yüzde	35	Turizm İl Müdürlükleri verileri

3.2.4. Proje ve Faaliyetler

3.2.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

Erzurum-Palandöken Kış Sporları Merkezi ve Turizm Master Plan Çalışmasının güncellenmesinin yapılması.

Merkezdeki yatırım ortamının mevcut ve potansiyel yatırımcılara bütün ayrıntılarıyla sunulabilmesi için, Erzurum-Palandöken Kış Sporları Merkezi ve Turizm Master Planı, kış ve spor turizmi alanındaki tüm paydaşların katılımıyla arama konferansları ve ortak akıl toplantıları düzenlenerek güncellenecektir. Bu faaliyetlerin sonuçlarının Erzurum Büyükşehir Belediyesi ve ilgili kuruluşlar tarafından hazırlanacak Master Plan çalışmalarına aktarılması sağlanacaktır.

Konaklı ve Ergan için hazırlanmış olan fizibilite raporlarının güncellenmesi ve bölgedeki kış turizm merkezlerine yapılacak yeni yatırımlara yönelik fizibilite raporlarının hazırlanması.

TRA1 Düzey 2 Bölgesindeki kış ve spor turizmi alanında alternatif lokasyonlar olan Konaklı ve Ergan Merkezleri ile ilgili olarak, Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından 2012 yılında hazırlanmış olan iki adet fizibilite raporu, uygulama tecrübesinin yanı sıra sektördeki mevcut vizyon da dikkate alınarak ve kış ve spor turizmi alanındaki tüm paydaşların katılımıyla arama konferansları ve ortak akıl toplantıları düzenlenerek güncellenecektir.

TRA1 Bölgesi kış turizminde turist memnuniyeti ve turizm gelirin belirlenmesine yönelik araştırma raporunun hazırlanması.

TRA1 Düzey 2 Bölgesine kış turizmi için gelen turistlere uygulanacak saha çalışmaları ile turist memnuniyet düzeyinin belirlenmesi ve bölgenin kış turizmden elde ettiği gelirin hesaplanması amaçlanmaktadır.

3.2.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon

Kış turizm koridoru destinasyon yönetim ofisi (DYO) kurulması

Erzurum, Erzincan ve Kars Kış Turizmi Koridorunun Geliştirilmesi Projesine AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında finansman desteği sağlanmıştır. Proje kapsamında uluslararası alanda rekabet edebilirliği yüksek bölgesel destinasyon oluşturulması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması hedeflenmiştir. Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen projenin uygulama süresi sona ermiş olup, proje sonuçlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla Erzurum, Erzincan ve Kars illerini kapsayan bir destinasyon yönetim ofisi kurulması ile ilgili çalışmalar başlatılmıştır.

DAP İdaresi söz konusu ofisin kurulması ve faaliyetlerini yatırım programına almış olup, 2018 yılı için 800.000 TL bütçe ayrılmıştır. Projenin toplam bütçesinin 1.500.000 TL olması öngörülmekte olup, projenin 2019 yılında tamamlanması planlanmaktadır. SOP kapsamında yürütülecek olan bazı faaliyetlerin destinasyon yönetim ofisi tarafından uygulanması planlanmaktadır.

Düzenlenmekte olan doğa sporları ve macera sporları etkinliklerinin bölge geneline yayılması

Bölge illeri ve ilçelerinde halen düzenlenmekte olan doğa sporları ve macera etkinliklerinin daha fazla sinerji ve turizm aktivitesi yaratmak üzere bölge geneline yayılacak şekilde düzenlenmesi için lobi ve tanıtım faaliyeti yapılacaktır.

Uluslararası sporcu sağlığı kongre ve konferanslarının bölgeye çekilmesi için gerekli çalışmaların yapılması

Uluslararası sporcu sağlığı kongre ve konferanslarının bölgeye çekilmesi için Spor Fizyoterapistleri Derneği, Kayak Federasyonu, Türkiye Futbol Federasyonu ziyaret edilerek lobi faaliyeti yapılacaktır.

2026 Kış Olimpiyatlarının bölgeye çekilmesi için gerekli lobi çalışmalarının yapılması

2026 kış olimpiyatlarının bölgede yapılmasını sağlamak için halen çalışmalar sürdürülmektedir. Bu kapsamda Milli Olimpiyat Komitesi ve Türkiye Kayak Federasyonu ile işbirliği kurularak lobi çalışmalarına ivme kazandırılacaktır.

Kış ve spor turizmi kapsamında şampiyonalar ve benzeri etkinliklerin bölgeye çekilmesine yönelik faaliyetlerin yürütülmesi

11 dalda 57 ülkeden yaklaşık 3.500 sporcunun mücadele ettiği organizasyon 25'nci Dünya Üniversiteler Kış Oyunları organizasyonu 27 Ocak-6 Şubat 2011 tarihleri arasında Erzurum'da gerçekleştirilmiştir. Bu ve benzer organizasyonlar nedeniyle yapılan yatırımlar sonucunda Erzurum İli'nde ve TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nde kış ve spor turizmi alanında Türkiye'deki en güçlü altyapı oluşturulmuştur.

Bu faaliyet kapsamında, söz konusu tesis ve altyapının atıl kalmaması, Bölgenin farklı turnuva ve şampiyonalara ev sahipliği yapması için gerekli tanıtım ve lobi çalışmaları yapılacaktır.

3.2.4.3. Tanıtım ve Yatırım Destek

Kış turizmi ve spor turizmi tesislerin ulusal ve uluslararası tur operatörlerine tanıtılması ve işbirliklerinin geliştirilmesi

Tesislerin ulusal ve uluslararası tur operatörlerine tanıtılması ve işbirliklerinin geliştirilmesi amacıyla; Bölgede bulunan kayak merkezlerinin ve yüksek irtifa sporcu kamp merkezlerinin ve bu merkezlerde verilen hizmetlerin tanıtımı amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyetlerini yürüten turizm acenteleri ve tur operatörleri üçer aylık sıklıklarla ziyaret edilecektir.

Kayak merkezlerinin ve spor tesislerinin yerinde görülmesi amacıyla sezon boyunca turizm acenteleri yetkililerine yönelik tanıtım organizasyonları düzenlenecek ve bu yetkililer ile bölgede faaliyet gösteren sektör temsilcileri bir araya getirilecektir.

Kış sporları tesislerinin ve yüksek irtifa sporcu kamp merkezi altyapısının ulusal ve uluslararası düzeyde yoğun olarak kullanılmasının sağlanması

Mevcut kış sporları tesislerinin ve yüksek irtifa sporcu kamp merkezi altyapısının daha yoğun biçimde kullanılması amacıyla, gerek Türkiye'deki gerekse kış sporları alanında başarılı olan ülkelerdeki federasyonlar ve okullara belirli aralıklarla ziyaretler gerçekleştirilecek ve bu tesislerde sunulan hizmetler anlatılacaktır.

Özellikle ulusal ve uluslararası yarışmalar ve organizasyonlar öncesinde katılımcılar belirlenerek organizasyon öncesinde gerçekleştirilecek kampların bölgeye çekilmesi sağlanacaktır.

Futbol takımlarının yaz hazırlık kamplarının bölgede gerçekleştirilmesi için futbol takımları yönetimleri, kamp sezonu öncesinde ziyaret edilecektir ve bölgenin avantajları ile mevcut altyapı hakkında bilgilendirmeler yapılacaktır.

Bölgenin sektörel altyapısındaki gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan iş fırsatlarını tanıtıcı malzemelerin hazırlanması ve yaygınlaştırılması

Bölgedeki kış turizm merkezlerinin ve spor tesislerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımının etkin bir şekilde yapılması amacıyla video, broşür ve promosyon ürünler hazırlanacaktır.

Kış turizmi ve spor turizmi alanında yatırımları olan profesyonel kuruluşlara bölgedeki yatırım fırsatlarının tanıtılmasına yönelik çalışmalar yapılması

(1) Güncellenen plan ve fizibilite çalışmaları doğrultusunda yenilenen ve hedef pazarı/kitleyi odağa koyan tanıtım politikası çerçevesinde, sektördeki marka değeri ve yatırım yapabilme gücü yüksek firmalar/işletmeler yerinde ziyaret edilecektir.

(2) Sektördeki öncü kuruluşların, bölgemizdeki kış ve spor turizmi potansiyelini yerinde görmelerini sağlamak amacıyla potansiyel yatırımcılara yönelik olarak tanıtım gezileri (fam trip) organize edilecektir.

(3) Sektördeki öncü kuruluşların yer aldığı ulusal ve uluslararası fuarlara katılım sağlanarak bölgemizdeki kış ve spor turizmi potansiyelinin tanıtımı yapılacaktır.

Bölge kökenli olup yurt içi ve dışında yaşamakta olan başarılı yatırımcıların bölgeye yatırım yapmasına yönelik ikna çalışmalarının yürütülmesi

(1) Sektörde büyük ölçekli ve başarılı yatırımları bulunan bölge kökenli işadamlarının bölgeye yatırım yapmalarını teşvik etmek amacıyla yereldeki ve bölgedeki karar vericilerin koordinasyonunda, lobi faaliyetleri (ziyaretler, temsil-ağırlamalar vb.) yürütülecektir.

(2) Sektörde büyük ölçekli ve başarılı yatırımları bulunan bölge kökenli işadamlarının, Devlet Yöneticileri tarafından genel ölçekli yatırım politikaları doğrultusunda bölgeye yönlendirilmesi için lobi faaliyetleri yürütülecektir.

3.2.4.4. Ajans Destekleri

Erzincan ve Bayburt'ta kış ve spor turizminin farklılaştırılması ve güçlendirilmesi mali destek programı

SOP kapsamında bölgede kış ve spor turizminin geliştirilmesi için Erzurum ilinin güçlü altyapısı ile mevcut hizmetlerini geliştirmesi planlanmaktadır. Erzincan ve Bayburt illerinde ise kış ve spor turizmi için hizmet türleri çeşitlendirilecek ve alternatif eğlence ve spor türleri için altyapı ve hizmet kalitesi artırılabacaktır.

Erzincan ve Bayburt'ta kış ve spor turizmi hizmetlerinin çeşitlendirilmesi amacıyla başta kamu yatırımları olmak üzere yeni yatırım ve organizasyonların yapılarak, yeni hizmetlerin sağlanmaya başlanması faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bütçe ilgili kurumların çalışmaları ve konusu itibarıyla Ajans tarafından desteklenebilecek başlıklar arasında yer alması halinde KUDAKA tarafından düzenlenecek Proje Teklif Çağrısı için kullanılacaktır.

Doğa sporları rotalarının belirlenmesi, turizme hazır hale getirilmesi mali destek programı

Kar amacı gütmeyen kuruluşlara yönelik bir mali destek programı düzenlenerek su ve doğa sporları ile ilgili rotalar belirlenecek ve doğa sporları için gerekli altyapı eksiklikleri giderilecektir.

Turizm sektörünün beşeri sermayesinin geliştirilmesi teknik destek programı

KUDAKA tarafından 2018-2020 yılları arasında düzenlenecek olan Teknik Destek Programları kapsamında ile:

- (1) Turizm sektöründe çalışan yönetici ve personel ile bölgeye gelen ziyaretçilerle doğrudan temas halinde olan insan kaynağına yönelik olarak eğitim programları uygulanacaktır.
- (2) Turizm sektörünün yardımcı hizmetlerinde faaliyet gösteren farklı meslek gruplarına yönelik olarak eğitim programlarının uygulanacaktır.
- (3) Turizm sektöründeki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkacak insan kaynağı açığına yönelik eğitim ve meslek edindirme kurslarının düzenlenmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Kış turizmi ve spor turizmi müşterilerine yönelik alternatif paket programlar ve tur rotaları belirlenmesi teknik destek programı

Bölgemizde yer alan il kültür ve turizm müdürlükleri ile TURSAB işbirliğinde, kış turizmi ve spor turizmi müşterilerine yönelik alternatif paket programlar ve tur rotaları belirlenmesi için teknik destek programı düzenlenecektir.

3.2.4.5. Önemli Kamu Yatırımları

Kayak merkezlerindeki parkur ve rotalarda üstyapı ve güvenlik yatırımlarının tamamlanması

Proje kapsamında Palandöken kayak merkezinde halen 75 km olan pist uzunluğunun 200 km'ye çıkarılması planlanmaktadır. Proje kapsamında yapılması gereken yatırım tutarı yaklaşık olarak 80.000.000 TL olup Erzurum Büyükşehir Belediyesinin 2018-2020 yılları arasında söz konusu yatırımları tamamlaması için bütçe tahsisi gerekmektedir.

Ayrıca proje kapsamında Ergen kayak merkezinde halen 20 km olan pist uzunluğu 30 km'ye çıkarılacaktır. Erzinca İl Özel İdaresi tarafından yapılması gereken yatırım tutarı 5.000.000 TL'dir. Bu yatırım tutarının 2.700.000 TL'lik bölümü Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tahsis edilmiştir.

Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezinin kurulması (CMDP)

Söz konusu merkez Atatürk Üniversitesi tarafından projelendirilmiş olup Kalkınma Bakanlığı, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında projeyi desteklemeyi uygun görmüştür. Proje kapsamında 12 ay boyunca başta TRA1 Bölgesi olmak üzere Erzurum'a Kış Sporları ve diğer sporlar için yarışma ya da kamp için gelen farklı spor dalları takımlarına sporcu sağlığı ve performans test hizmetleri konusunda hizmet veren bir tesis oluşturulacaktır. Proje sözleşmesi 2018 yılı Ocak ayında imzalanmış olup, proje 2017 yılı Temmuz ayında tamamlanacaktır.

Başta Palandöken ve Ergen olmak üzere kış turizm merkezlerinde yeni konaklama tesisleri ile günübirlik tesislerin kurulması ve bu kapsamda uygun yatırım sahalarının oluşturulması ve altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi.

Başta Palandöken ve Ergen olmak üzere kış turizm merkezlerinde yeni konaklama tesisleri ile günübirlik tesislerin kurulması ve bu kapsamda uygun yatırım sahalarının oluşturulması ve altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi ile farklı turizm alternatiflerine hizmet edecek konaklama tesisleri, sosyal yapılar, yürüyüş güzergâhları ve çevre düzenlemelerinin yapılması öngörülmektedir

Temel faaliyetler kapsamında; yeni konaklama ve günübirlik tesislere yönelik tahsisli parsellerin oluşturulması, konaklama ve günübirlik tesislere yönelik alım sürecine katkı

sağlayacak teşvik belgesi sayılarının artışının sağlanması ve dış kaynaklı fonlara hazırlanan proje sayısının artırılması öngörülmektedir.

3.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo – 11: Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi SOP Faaliyetleri Zaman Planlaması

Proje / Faaliyet	2018		2019		2020	
	1	2	1	2	1	2
Turizm sektörünün beşeri sermayesinin geliştirilmesi teknik destek programı	X	X	X	X	X	X
Kayak merkezlerindeki parkur ve rotalarda üstyapı ve güvenlik yatırımlarının tamamlanması	X	X	X	X	X	X
Kış turizm koridoru destinasyon yönetim ofisi kurulması	X	X	X	X		
Kış turizmine yönelik hizmet veren konaklama ve günübirlik tesislerin hizmet kalitesinin artırılması için izleme çalışmaları yapılması			X	X		
Kış turizmi merkezlerinde yer alan oteller dışında alternatif eğlence merkezlerinin kurulması (CMDP)			X	X	X	X
Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezinin kurulması CMDP	X	X	X	X		
Erzincan ve Bayburt'ta kış ve spor turizminin farklılaştırılması ve güçlendirilmesi	X	X	X	X	X	X
Doğa sporları rotalarının belirlenmesi, turizme hazır hale getirilmesi	X	X	X	X	X	X
Her üç ilde 'Kuzeydoğu Anadolu Doğa Sporları Merkezleri'nin kurulması			X	X	X	X
Düzenlenmekte olan doğa sporları ve macera sporları etkinliklerinin bölge geneline yayılması	X	X	X	X	X	X
Kış turizmi ve spor turizmi müşterilerine yönelik alternatif paket programlar ve tur rotaları belirlenmesi	X	X	X	X		
Tesislerin ulusal ve uluslararası tur operatörlerine tanıtılması ve işbirliklerinin geliştirilmesi	X	X	X	X	X	X
Kış sporları tesislerinin ve yüksek irtifa sporcu kamp merkezi altyapısının, ulusal ve uluslararası düzeyde yoğun olarak kullanılmasının sağlanması	X	X	X	X	X	X
Bölgenin sektörel altyapısındaki gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan iş fırsatlarını tanıtıcı malzemelerin hazırlanması ve yaygınlaştırılması	X	X	X	X	X	X

Proje / Faaliyet	2018		2019		2020	
	1	2	1	2	1	2
Uluslararası sporcu sağlığı kongre ve konferanslarının bölgeye çekilmesi için gerekli çalışmalar yapılması	X	X	X	X		
Kuzeydoğu Anadolu Turizm Fuarı'nın organizasyonun gerçekleştirilmesi			X	X	X	X
Türkiye ve bölge ülkelerden doğa sporları ve macera yarış ve etkinliklerinin bölgeye çekilmesi			X	X	X	X
2026 Kış Olimpiyatlarının bölgeye çekilmesi için gerekli lobi çalışmalarının yapılması	X	X	X	X		
Kış ve spor turizmi kapsamında şampiyonalar ve benzeri etkinliklerin bölgeye çekilmesine yönelik faaliyetlerin yürütülmesi	X	X	X	X	X	X
Erzurum-Palandöken Kış Sporları Merkezi ve Turizm Master Plan Çalışmasının güncellenmesinin yapılması.	X	X	X	X		
Konaklı ve Ergen için hazırlanmış olan fizibilitelerin güncellenmesi ve bölgedeki kış turizm merkezlerine yapılacak yeni yatırımlara yönelik fizibilitelerin hazırlanması.	X	X				
Bölgenin turizm gelirinin hesaplanmasına yönelik araştırma raporunun hazırlanması.		X	X			
Kış turizmi ve spor turizmi alanında yatırımları olan profesyonel kuruluşlara bölgedeki yatırım fırsatlarının tanıtılmasına yönelik çalışmalar yapılması.	X	X	X	X	X	X
Bölge kökenli olup yurt içi ve dışında yaşamakta olan başarılı yatırımcıların bölgeye yatırım yapmasına yönelik ikna çalışmalarının yürütülmesi.	X	X	X	X	X	X
Başta Palandöken ve Ergen olmak üzere kış turizm merkezlerinde yeni konaklama tesisleri ile günübirlik tesislerin kurulması ve bu kapsamda uygun yatırım sahalarının oluşturulması ve altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi.	X	X	X	X	X	X

Özel Amaç (1): Tesislerin hizmet kalitesinin ve hizmet çeşitliliğinin artırılması

(1) Sektörün Beşeri sermayesinin geliştirilmesi için teknik destek programı ile aşağıda belirtilen alanlarda eğitim programları düzenlenecektir:

Sektörde çalışan yönetici ve personel ile bölgeye gelen ziyaretçilerle doğrudan temas halinde olan insan kaynağına yönelik olarak eğitim programlarının uygulanması.

Sektördeki farklı meslek gruplarına yönelik olarak eğitim programlarının uygulanması.

Sektördeki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkacak insan kaynağı açığına yönelik eğitim ve meslek edindirme kurslarının düzenlenmesi.

Bu faaliyetler 2018 yılı içerisinde başlatılacak, çalışmalar özellikle 2018 yılı içerisinde kurularak faaliyete geçmesi planlanan Destinasyon Yönetim Merkezi tarafından belirlenen alanlarda yoğunlaştırılacaktır.

(2) Mevcut kış ve spor turizmi tesislerin fiziki şartlarının iyileştirilmesi için öncelikle mevcut tesislerin altyapılarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle tesislerin parkur ve rotalarda üstyapı ve güvenlik yatırımlarının tamamlanması için Erzurum Büyükşehir Belediyesi ve Erzincan İl Özel İdaresi başta olmak üzere ilgili kuruluşlar ile işbirliği yapılarak planlanan yatırımlara kaynak oluşturmak için çalışmalar yapılacaktır.

Kış ve spor turizmi tesislerin hizmet kalitesinin artırılması çalışmaları ise 2018 yılında kurulması planlanan Kış Turizm Koridoru Destinasyon Yönetim Ofisi (DYO) vasıtasıyla gerçekleştirilecektir. DYO'nun kurulması çalışmaları DAP İdaresi ile birlikte yürütülecek ve 2018 yılı içerisinde tamamlanacaktır. DYO tarafından belirlenmesi hedeflenen hizmet standartları ve hizmet kalitesinin artırılması amacıyla yapılacak izleme çalışmaları ise 2019 yılı içerisinde tamamlanacaktır.

(3) Hizmet çeşitliliğinin artırılması için aşağıdaki faaliyetler yürütülecektir:

Kış turizmi merkezinde yer alan oteller dışında alternatif eğlence merkezlerinin kurulması için 2018 yılı içerisinde Cazibe Merkezleri Destekleme Programına projeler sunulması için Erzurum Büyükşehir Belediyesi ve Erzincan İl Özel İdaresi ile 2018 yılı içerisinde ortak çalışmalar yürütülecektir. Tesislerin 2019 yılı içerisinde faaliyete geçmesi planlanmaktadır.

Cazibe Merkezleri Destekleme Programı kapsamında kurulması planlanan Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezi proje sözleşmesi 2018 yılı Ocak ayında imzalanmış bulunmaktadır. Merkezin 2019 Temmuz ayı sonuna kadar kurulması planlanmaktadır. Tesisin özellikle sporcu kamplarına yönelik tanıtım çalışmalarına 2019 yılında başlanacaktır.

Erzincan ve Bayburt'ta kış sporları turizminin farklılaştırılması ve güçlendirilmesi'ne yönelik olarak uygulanacak mali destek programı 2018 yılı içerisinde ilan edilecek, proje sözleşmeleri 2019 yılı içerisinde imzalanarak uygulamalar başlatılacaktır. Projelerin 2020 yılında tamamlanması öngörülmektedir.

Doğa sporları rotalarının belirlenmesi, turizme hazır hale getirilmesi faaliyeti teknik destek programı ile gerçekleştirilecektir. Rotaların belirlenmesi 2018 yılı içerisinde gerçekleştirilecek, 2019 ve 2020 yıllarında ise belirlenen rotaların tanıtım ve pazarlama çalışmaları yürütülecektir. Her üç ilde 'Kuzeydoğu Anadolu Doğa Sporları Merkezleri'nin kurulması faaliyeti güdümlü proje desteği kapsamına gerçekleştirilecektir. 2019 yılı içerisinde uygulamaya konulması planlanan projenin 2020 yılında tamamlanması öngörülmektedir.

Bölge illeri ve ilçelerinde halen düzenlenmekte olan doğa sporları ve macera etkinliklerinin daha fazla sinerji ve turizm aktivitesi yaratmak üzere bölge geneline yayılacak şekilde düzenlenmesi için yapılacak olan tanıtım ve lobi faaliyetleri 2018-2020 yılları içerisinde uygulanacaktır.

Kış turizmi ve spor turizmi müşterilerine yönelik alternatif paket programlar ve tur rotaları belirlenmesi faaliyeti teknik destek programı ile hayata geçirilecek olup 2018 yılında belirlenecek olan rotalar ve tur programları 2019 yılında özel sektörün kullanımına sunulacaktır. Ayrıca yapılan çalışmaların tanıtımı 2019 yılında sürdürülecektir.

Özel Amaç (2): Bölgenin kış turizmi ve spor turizmi potansiyelinin tanıtımı ve organizasyon çalışmalarının yapılması

(1) Tanıtım çalışmaları kapsamında;

Tesislerin ulusal ve uluslararası tur operatörlerine tanıtılması ve işbirliklerinin geliştirilmesi faaliyeti 2018 yılı içerisinde başlatılacak, bu kapsamda yapılacak olan faaliyetler 2019 ve 2020 yıllarında da sürdürülecektir.

Kış sporları tesislerinin ve yüksek irtifa sporcu kamp merkezi altyapısının ulusal ve uluslararası kış ve buz sporları antrenörleri, federasyonları ve okulları tarafından daha yoğun kullanımının sağlanması için gerekli çalışmaların yapılması faaliyetleri 2018 yılında başlatılacaktır. Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezinin tamamlanmasının ardından, bu faaliyet kapsamındaki tanıtım faaliyetleri, 2019 yılı Temmuz ayından itibaren yoğunlaştırılarak 2020 yılı sonuna kadar yürütülecektir.

Bölgenin sektörel altyapısındaki gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan iş fırsatlarını tanıtıcı malzemelerin hazırlanması ve yaygınlaştırılması faaliyetleri 2018 yılı içerisinde başlatılacaktır. Planlanan yatırım sahalarının altyapı çalışmalarının tamamlanması ile birlikte tanıtım faaliyetleri yoğunlaştırılarak 2020 yılı sonuna kadar devam ettirilecektir.

(2) Organizasyon çalışmaları kapsamında;

Uluslararası sporcu sağlığı kongre ve konferanslarının bđlgeye çekilmesi için gerekli çalışmaların yapılması faaliyetleri 2018 yılı sonunda başlatılacaktır. Bu faaliyet kapsamında gerçekleştirilecek olan ziyaretler 2018 yılında tamamlanacaktır. Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezinin tamamlanması ile birlikte, 2019 yılı ikinci yarısında Atatürk Üniversitesi ile işbirliği yapılarak bđlgede uluslararası sporcu sağlığı kongresi gerçekleştirilecektir.

Bđlgemizde yer alan kış turizm tesisleri ile ilgili tanıtım materyallerinin hazırlanması ve tanıtım çalışmaları yapılması sonrasında, 2019 yılı içerisinde Kuzeydoğu Anadolu Turizm Fuarı organizasyonunun gerçekleştirilecektir.

2018 yılı içerisinde doğa sporları rotaları belirlenecek, 2019 yılı içerisinde de gerekli altyapı çalışmaları yapılarak, Türkiye ve bđlge ÷lkelerden doğa sporları ve macera yarış ve etkinliklerinin bđlgeye çekilmesi faaliyetleri hayata geçirilecektir.

2026 Kış Olimpiyatları ev sahibi 2019 yılı Temmuz ayı sonuna kadar belirlenmiş olacaktır. Bu alanda yapılacak olan lobi çalışmaları da bu nedenle 2018 yılında ve 2019 yılı ilk yarısında gerçekleştirilecektir. konusunda gerekli çalışmaların yürütülmesi faaliyet

Yurt dışındaki federasyonların ve şampiyonaların bđlgeye çekilmesine yönelik faaliyetlerin yürütülmesi çalışmaları 2018 – 2020 yılları arasında gerçekleştirilecektir.

Özel Amaç (3): Bđlgenin kış ve spor turizmi kapasitesinin artırılabilmesi amacıyla yeni özel sektör yatırımlarının bđlgeye çekilmesi

(1) Bđlgedeki kış ve spor turizmini ilgilendiren plan ve fizibilite çalışmalarının gerçekleştirilmesi kapsamında öncelikle 2018 yılı içerisinde master plan çalışmaları ve yapılmış olan fizibiliteler güncellenecektir. Bu çalışmaların yapılması ile bđlgede yatırım sahaları belirlenmiş olacak, bđlgeye yatırım yapacak olan kuruluşlara yol gösterecek olan fizibiliteler yatırımcıların bilgisine sunulabilecektir.

(2) Yatırımcılara yönelik tanıtım, lobi ve teşvik/destek faaliyetlerinin yürütülmesi kapsamında;

Kış turizmi ve spor turizmi alanında yatırımları olan profesyonel kuruluşlara bđlgedeki yatırım fırsatlarının tanıtılmasına yönelik çalışmalar ve yatırımcılara yönelik ikna çalışmaları 2018 yılı içerisinde başlatılacaktır. Master planların hazırlanmasının ardından belirlenecek olan tahsise hazır yatırım sahaları ve bđlgenin turizm altyapısı yatırımcı kuruluşlara tanıtılacaktır. 2019 yılı içerisinde uygun yatırım alanları belirlenecek ve bu nedenle bu faaliyetler kapsamında yapılacak çalışmalar 2019 ve 2020 yıllarında yoğunlaşacaktır.

Başta Palandöken ve Ergen olmak üzere kış turizm merkezlerinde yeni konaklama tesisleri ile günübirlik tesislerin kurulması, bu kapsamda uygun yatırım sahalarının oluşturulması ve altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi çalışmalarının 2018 yılı içerisinde başlatılması planlanmaktadır. Bu kapsamda yapılacak olan çalışmalar sonucunda Palandökende yer alan otellerin yatak kapasiteleri toplamının 2.600'den 2020 yılı sonunda 3.500'e çıkarılması öngörülmektedir.

3.2.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programının ana yürütücüsü Program Yönetimi Birimidir.

Program Yönetimi Birimi Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programının uygulama sürecindeki kurumlar arası ve Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından sorumludur. SOP faaliyetleri kapsamında yapılacak iş bölümü Ajans Genel Sekreterinin Başkanlık edeceği, Ajans Birim Başkanları ve Yatırım Destek Ofisi Koordinatörlerinin üyesi olduğu SOP Komitesi tarafından görüşülerek kararlaştırılacaktır. SOP Komitesi en az üç ayda bir sefer olmak üzere, Genel Sekreterin ihtiyaç gördüğü durumlarda toplanabilecektir.

3.2.7. İzleme ve Değerlendirme

SOP kapsamında Ajans tarafından yürütülecek tüm destek programlarının uygulanmasından PYB, izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. Mali destek programı kapanış raporunun hazırlanmasından 2 yıl sonra İDB tarafından mali destek programına ilişkin değerlendirme raporu hazırlanacaktır. SOP Kapsamında Ajans tarafından yürütülecek faaliyetlerin çıktılarının izlenmesi ile ilgili olarak her birim kendi izleme ve değerlendirmesini kendisi yapacaktır bu anlamda birimlerin denetimi ve SOP'un bütüncül olarak izlenip değerlendirilmesinden SOP ana yürütücüsü sorumlu olacaktır. SOP sonuçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin rapor SOP'un uygulama süreci tamamlandıktan 2 yıl sonra hazırlanacaktır. SOP'un Dönemsel İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporu'nun hazırlanmasından Program Yönetimi Birimi sorumludur.

Tablo – 12: Kış ve Spor Turizminin Geliştirilmesi SOP 2018 Yılı Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Ajans Destekleri (Proje Teklif Çağrısı)	Erzincan ve Bayburt'ta kış ve spor turizminin farklılaştırılması ve güçlendirilmesi	Program Yönetimi Birimi İzleme ve Değerlendirme Birimi	05.03.2018 31.12.2019	2.000.000,00
Ajans Destekleri (Proje Teklif Çağrısı)	Doğa sporları rotalarının belirlenmesi, turizme hazır hale getirilmesi	Program Yönetimi Birimi İzleme ve Değerlendirme Birimi	05.03.2018 31.12.2018	2.000.000,00
Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Turizm sektörünün beşeri sermayesinin geliştirilmesi teknik destek programı	Program Yönetimi Birimi Destek Hizmetleri Birimi	05.03.2018 31.12.2018	500.000,00
Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Kış turizmi ve spor turizmi müşterilerine yönelik alternatif paket programlar ve tur rotaları belirlenmesi	Program Yönetimi Birimi Destek Hizmetleri	05.03.2018 31.12.2018	110.000,00
Araştırma, Analiz ve Programlama	Erzurum-Palandöken Kış Sporları Merkezi ve Turizm Master Plan Çalışmasının güncellenmesinin yapılması.	KUDAKA (Araştırma ve Planlama Birimi) Erzurum Büyükşehir Belediyesi	05.03.2018 31.12.2018	200.000,00
Araştırma, Analiz ve Programlama	Konaklı ve Ergan için hazırlanmış olan fizibilitelerin güncellenmesi ve bölgedeki kış turizm merkezlerine yapılacak yeni yatırımlara yönelik fizibilitelerin hazırlanması.	Araştırma ve Planlama Birimi	05.03.2018 31.12.2018	200.000,00
Araştırma, Analiz ve Programlama	Bölgenin turizm gelirinin hesaplanmasına yönelik araştırma raporunun hazırlanması.	Araştırma ve Planlama Birimi	05.03.2018 31.12.2018	50.000,00
İşbirliği ve Koordinasyon	Kış turizm koridoru destinasyon yönetim ofisi kurulması	KUDAKA (Tanıtım ve İşbirliği Birimi) DAP	01.03.2018 31.12.2018	0,00
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenmekte olan doğa sporları ve macera sporları etkinliklerinin bölge geneline yayılması	Tanıtım ve İşbirliği Birimi	02.04.2018 31.12.2018	100.000,00
İşbirliği ve Koordinasyon	Uluslararası sporcu sağlığı kongre ve konferanslarının bölgeye çekilmesi için gerekli çalışmaların yapılması	Tanıtım ve İşbirliği Birimi	01.01.2018 31.12.2018	50.000,00

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
İşbirliği ve Koordinasyon	2026 Kış Olimpiyatlarının bölgeye çekilmesi için gerekli lobi çalışmalarının yapılması	Araştırma ve Planlama Birimi Tanıtım ve İşbirliği Birimi	01.05.2018 31.12.2019	2.000.000,00
İşbirliği ve Koordinasyon	Kış ve spor turizmi kapsamında şampiyonalar ve benzeri etkinliklerin bölgeye çekilmesine yönelik faaliyetlerin yürütülmesi	Tanıtım ve İşbirliği Birimi	05.03.2018 31.12.2018	500.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tesislerin ulusal ve uluslararası tur operatörlerine tanıtılması ve işbirliklerinin geliştirilmesi	Tanıtım ve İşbirliği Birimi Yatırım Destek Ofisleri	05.02.2018 31.12.2018	400.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Kış sporları tesislerinin ve yüksek irtifa sporcu kamp merkezi altyapısının ulusal ve uluslararası düzeyde yoğun olarak kullanılmasının sağlanması.	Tanıtım ve İşbirliği Birimi Yatırım Destek Ofisleri	01.01.2018 31.12.2018	150.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Bölgenin sektörel altyapısındaki gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan iş fırsatlarını tanıtıcı malzemelerin hazırlanması ve yaygınlaştırılması	Tanıtım ve İşbirliği Birimi	01.01.2018 31.12.2018	300.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Kış turizmi ve spor turizmi alanında yatırımları olan profesyonel kuruluşlara bölgedeki yatırım fırsatlarının tanıtılmasına yönelik çalışmalar yapılması.	Tanıtım ve İşbirliği Birimi Yatırım Destek Ofisleri	05.03.2018 31.12.2018	200.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Bölge kökenli olup yurt içi ve dışında yaşamakta olan başarılı yatırımcıların bölgeye yatırım yapmasına yönelik ikna çalışmalarının yürütülmesi.	Yatırım Destek Ofisleri	05.03.2018 31.12.2018	150.000,00
Önemli Kamu Yatırımları	Kayak merkezlerindeki parkur ve rotalarda üstyapı ve güvenlik yatırımlarının tamamlanması	Erzurum Büyükşehir Belediyesi Erzincan İl Özel İdaresi	01.03.2018 31.12.2018	85.000.000,00

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Önemli Kamu Yatırımları	Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezinin kurulması (CMDP Bütçesi)	Erzurum Yatırım Destek Ofisi	01.03.2018 31.12.2019	4.800.000,00
Önemli Kamu Yatırımları	Başta Palandöken ve Ergen olmak üzere kış turizm merkezlerinde yeni konaklama tesisleri ile günübirlik tesislerin kurulması ve bu kapsamda uygun yatırım sahalarının oluşturulması ve altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi.	KUDAKA (Erzurum Yatırım Destek Ofisi), Erzurum Valiliği, Erzurum Büyükşehir Belediyesi, Erzincan İl Özel İdaresi, Erzincan Belediyesi, Erzurum ve Erzincan Milli Emlak Müdürlükleri	05.03.2018 31.12.2018	55.000.000,00
*Ajans bütçe gider toplamı				8.910.000,00
**Toplam SOP bütçesi				153.710.000,00

*Ajans gider bütçesinden yapılması planlanan harcamaları ifade etmektedir.

** Toplam SOP bütçesi Ajans gider bütçesinden yapılan harcamalar ile birlikte önerilen önemli kamu yatırımları için öngörülen harcamaların toplamını ifade etmektedir. Önemli kamu yatırımları harcamalarından "Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezinin" proje bütçesi Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında finanse edilmektedir.

3.3. TRA 1 DÜZEY 2 BÖLGESİ İLLERİNDE SOĞUK ZİNCİR SİSTEMİNİN KURULMASI (SOZ SOP)

3.3.1. Amaç

3.3.1.1. Genel Amaç

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde, süt sektöründe, yüksek rakım yetiştiriciliği odaklı, etkin, sürdürülebilir bir soğuk zincir sisteminin kurulması ve bölgenin canlı hayvan potansiyelinin ekonomik katma değere dönüştürülmesi.

3.3.1.2. Özel Amaçlar

3.3.1.2.1. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde süt sektöründe faaliyet gösteren yetiştiriciler ve üreticiler nezdinde soğuk zincir farkındalığının artırılması ve uygulamasının yaygınlaştırılması,

3.3.1.2.2. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde sağımı gerçekleştirilen sütün, uluslararası ölçüler doğrultusunda standardizasyonun sağlanması,

- 3.3.1.2.3. Yüksek rakım yetiştiriciliği kapsamında, standardizasyon süreçleri tamamlanmış sütün, mobil/frigorifik sistemler aracılığıyla ortak merkezlerde toplanması,
- 3.3.1.2.4. Ortak merkezlerde toplanan sütün, organik ürün odaklı markalaşma, tanıtım ve pazarlama çalışmalarıyla, TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde için ekonomik anlamda yüksek bir katma değere dönüştürülmesi.

3.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekeçesi

Ülkemizde ve Bölgemizde tarımsal verimlilik genel olarak düşük seviyelerde seyretmektedir. TÜİK 2014 yılı verilerine göre ülkedeki toplam istihdamın %21,1'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir ancak üretilen toplam GSYH içerisinde tarım sektörünün katkısı %6,5 seviyesindedir.

Bu verimsizliğin arkasında ise modern tarım yöntemleri eksikliği, küçük ölçekli geçimlik tarım faaliyetleri, işbirliği ağları ve ortak çalışma kültürü eksikliği gibi kronik sorunlar mevcuttur.

Tasarlanan bu sonuç odaklı program ile tarım sektörü alt faaliyeti olan süt sektörüne soğuk zincir sistemi ile müdahale edilmesi ve sektörün yaratacağı katma değerinin artırılması planlanmaktadır.

Programın hedef grubu geçimlik tarım faaliyeti olarak tanımlanan ölçeğin biraz üzerinde kapasiteye sahip süt üreten çiftçilerdir. Amaç sütü işlemek üzere toplayan işletmelere karşı organize bir birlik tesis etmek, soğuk zincir sayesinde üretilen sütü satış anına kadar belli bir kalite ve standartta muhafaza edebilmek ve piyasa rayicinde satış işlemini gerçekleştirerek küçük ölçekli üreticiyi korumaktır.

Program, Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Bölge Plan Vizyonunun (*yüksek irtifa ve bozulmamış doğal yapıdan kaynaklanan ayırt edici özelliklere sahip tarımsal ürün miktarını artırmış*; ürettiğini işleyerek değerinde pazarlayan; *kaliteli ve çeşitli hizmet sunumu ile iç ve dış yakın coğrafyası için çekim merkezi olmuş*; yaşanabilirliği yüksek bir bölge olmak) gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır.

Programın Bölgesel ve Ulusal Ölçekli Planlar ve Stratejilerle İlişkisi

Tarımsal üretim maliyetlerinin düşürülmesi ve verimliliğin artırılması durumunda ülkemizde dünya fiyatlarının üzerinde seyreden gıda fiyatları düşebilecektir. Bu durum, yerli fiyatların dünyada artan gıda fiyatlarına yaklaşması yoluyla ülkemiz açısından bir fırsat oluşturabilecektir. Öte yandan, artan nüfusu ve gelirinin yanı sıra kültürel yakınlığıyla da önemli bir potansiyel taşıyan Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Yakın Doğu'nun Türkiye için gıda

ürünlerinde daha büyük bir dış pazar haline gelmesi beklenmektedir. (T.C. Onuncu Kalkınma Plânı - Gıda, Su ve Doğal Kaynakların Etkin Kullanımı / 67)

Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (UKKS) çerçevesinde kırsal ekonominin güçlendirilmesine, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılmasına, yaşam kalitesinin artırılmasına, sürdürülebilir kaynak kullanımı ve çevrenin korunmasına ağırlık verilmiştir. Kırdan kente göç dinamikleri yavaşlamakla birlikte devam etmektedir. Bu dinamiğin temelinde, kırsal kesimin kentsel iş imkânlarına ve yaşam şartlarına erişme isteği bulunmaktadır. Göçle gelen çoğu düşük vasıflı nüfusun, şehirlerde sosyal yaşam ve işgücü piyasalarına uyum zorlukları; şehirlerde işsizlik, gelir farkları, kayıt dışılık gibi sorunlara neden olmaktadır. Kırsal kesimde, tarım sektörünün gelişmesinin yanında, gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi önemini korumaktadır. (T.C. Onuncu Kalkınma Plânı - Plan Öncesi Dönemde Türkiye’de Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler / 115)

Onuncu Kalkınma Planı döneminde sanayi sektörlerinin yanı sıra tarım ve kritik hizmet alanlarında da aynı perspektifle bir dönüşümün gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. (T.C. Onuncu Kalkınma Plânı - Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme 426)

Bilim, teknoloji ve yenilik politikalarının başta eğitim, sanayi ve bölgesel politikalar olmak üzere diğer politikalarla tamamlayıcı olarak yürütülmesi; sanayi sektörü yanında hizmetler ve tarım sektörlerinde katma değer artışı sağlanması, yenilikçi girişimciliğin gelişmesi ve bölgesel potansiyelin harekete geçirilmesi açısından öneme sahiptir. (T.C. Onuncu Kalkınma Plânı - Bilim, Teknoloji ve Yenilik 623)

Tarımsal işletmelerin küçük ve dağınık yapıda olması, pazara erişim ve örgütlenmedeki yetersizlikler ile eğitim-yayım hizmetlerinin yaygınlaştırılmamış olması önemli sorun alanlarını oluşturmaktadır. (T.C. Onuncu Kalkınma Plânı - Tarım ve Gıda - Durum Analizi 745)

Toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini esas alan, ileri teknolojiye dayalı, altyapı sorunlarını çözmüş, örgütlülüğü ve verimliliği yüksek, etkin ve talebe dayalı üretim yapısıyla uluslararası rekabet gücünü artırmış, doğal kaynakları sürdürülebilir kullanan bir tarım sektörünün oluşturulması amaçlanmaktadır. (T.C. Onuncu Kalkınma Plânı - Tarım ve Gıda - Amaç ve Hedefler 756)

Tarımda sosyal yapı gözetilerek üretim türüne göre yeter gelirli işletme büyüklüğü temelinde tarımsal işletmelerin etkinlikleri artırılabilecektir. (T.C. Onuncu Kalkınma Plânı - Tarım ve Gıda - Politikalar 758)

Başta Nitelikli ve Ayırt Edici Özellikteki Ürünler Olmak Üzere Tarımsal Üretim Miktar ve Kalitesinin Artırılması ana gelişme eksen; Kaliteli, Yeterli ve Sürekli Tarımsal Üretim İçin Teknik Altyapının İyileştirilmesi önceliği; Tarımsal hammaddenin üretilmesi, toplanması, taşınması ve işlenmesine yönelik alt yapı ve organizasyon eksikliklerinin giderilmesi tedbiri mevcuttur. (TRA 1 Düzey 2 Bölgesi Plânı - Gelişme Eksen)

TRA1 Düzey 2 Bölgesi süt işleme sektörünün sorun önceliklendirme analizde 2. öncelik olarak “süt toplamadaki zorluklar (soğuk zincir sorunu)” tespit edilmiştir. (TRA1 Düzey 2 Bölgesi Tarım Sektörü Raporları)

Yukarıda atıf yapılan tüm politika, amaç ve hedefler tasarlanan sonuç odaklı programı destekler niteliktedir.

Kamu Yatırımları ve Ajans Mali Destek Programları Aracılığıyla Oluşan Güçlü Altyapı

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Bölge Kalkınma İdareleri Destekleri

Bölge illerinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri vasıtasıyla Alan Bazlı Tarımsal Destekler, Fark Ödemesi Destekleri, Hayvancılık Destekleri, Tarım Sigortaları Destekleri, Kırsal Kalkınma Destekleri, Düve Alım Desteği, Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi, DAP, GAP, KOP ve DOKAP kapsamındaki illerde hayvancılık yatırımlarının desteklenmesi (inşaat ve hayvan alımı), Ekonomik Yatırımlar Destekleme Programı, Toplu Basınçlı Sulama Sistemleri Yatırımları ve Makine ve Ekipman Alımlarının Desteklenme programları uygulanmaktadır.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK)

TRA1 Düzey 2 Bölgesi illerinden Erzurum ve Erzincan illerinde mevcut olan kurumlar eliyle IPARD Programının hedefleri;

- Tarım ve Hayvancılık sektörlerine yönelik yatırımları artırmak,
- Tarım ve Sanayii entegrasyonun geliştirmek,
- Kırsal alanda yeni iş olanaklarını artırarak göçü önlemek,
- Kırsal alandaki nüfusun gelir düzeyini yükseltmek,
- Standartları yüksek işletmelerin sayısını artırmak,
- AB pazarına erişimi kolaylaştırmak.

Çerçevesinde hibe ve destekler sunulmaktadır.

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı Mali Destek Programları

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından 2013 yılında Bayburt İlinde uygulanan Bayburt İlinde Et ve Süt Sektörlerinin Geliştirilmesi Mali Destek Programı ile 1,8 Milyon TL'lik Ajans desteği sağlanmıştır ve toplamda 3,8 Milyon TL'lik bir yatırım gerçekleştirilmiştir.

Genel olarak Ajansın Mali Destek Programlarında imalat sanayi önceliğinde etin ve sütün işlenmesi çerçevesinde destekler de sürdürülmektedir.

Ön Risk Değerlendirmesi

Sonuç Odaklı Programın uygulanması kapsamında karşılaşılabilecek muhtemel riskler aşağıdaki gibidir;

- Sektörde faaliyet gösteren araçların sisteme karşı çıkma ihtimali,
- Süt üretici çiftçilerin sisteme dâhil olmadaki karar süreçleri,
- Ve, çiftçilerin bu tarım faaliyetlerini durdurarak büyükşehirlere göç etme ihtimalidir.

3.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Söz konusu SOP kapsamında 2018 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktılar aşağıda yer almaktadır:

Tablo - 13: TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması SOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma Analiz ve Programlama (Faaliyet 3.4.1.1.1.)	Fizibilite	Adet	3	Yayınlanan Fizibiliteler, Ajans Faaliyet Raporları
Araştırma Analiz ve Programlama (Faaliyet 3.4.1.1.2.)	Rapor	Adet	3	Üzerinde mutabakat sağlanan raporlar, Toplantı Tutanakları

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ajans Desteği (Teknik Destek) (Faaliyet 3.4.1.4.1.)	Eğitim	Adet/Kişi	3/750	Katılımcı çizelgeleri, Eğitim sonuç raporları, Fotoğraflar
Ajans Destekleri (Güdümlü Proje) (Faaliyet 3.4.1.4.2.)	Proje	Adet	3	Proje Kapanış Raporu, Proje Sonrası Değerlendirme Raporu, Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri (Güdümlü Proje) (Faaliyet 3.4.1.4.3.)	Proje, Kurulan Zincir Sayısı, Sisteme Dahil Olan Gerçek / Tüzel Kişi Sayısı	Adet / Kişi	3/3/100	Proje Kapanış Raporu, Proje Sonrası Değerlendirme Raporu, Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek (Faaliyet 3.4.1.3.1.)	Broşür, Marka Tescil Belgesi, Ziyaretler	Adet	3000/3/9	Basılan Materyaller, Faaliyet Raporu, Tescil Belgeleri
İşbirliği ve Koordinasyon (Faaliyet 3.4.1.2.1.)	Denetim	Adet	9	Denetim ve İzleme Ziyareti Raporları

Tablo - 14: TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması SOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1	TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde süt sektöründe faaliyet gösteren yetiştiriciler ve üreticilere yönelik soğuk zincir sistemi konulu bilgilendirme toplantıları ve eğitimler düzenlendi.	Adet/Kişi	3 Teknik Destek Projesi aracılığıyla 750 kişiye eğitim verilmesi.	Proje Kapanış Raporları, Eğitim Katılımcı Listeleri, Fotoğraflar
2	TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde sağımı gerçekleştirilen sütün, uluslararası ölçüler doğrultusunda standardizasyonu sağlandı.	Adet	Her il için toplanan sütler bağlamında kalite ve standardizasyon belgelerinin alınması.	TÜRKAK Onaylı Kalite Belgeleri ve TSE Onaylı Standart Belgeleri
3	TRA1 Düzey 2 Bölgesindeki süt sektöründe soğuk zincir sistemi kuruldu ve Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerindeki üretici sisteme dâhil olması sağlandı	Adet/Kişi	TRA1 Düzey 2 Bölgesindeki süt sektöründe 3 adet soğuk zincir sistemi kurulması ve Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerindeki en az 100 üreticinin sisteme dâhil olmasının sağlanması	Kuruluş Sözleşmesi, İlgili Protokoller ve Merkez Üye Kayıtları Listesi
3	Standardizasyon süreçleri tamamlanmış süt, mobil/frigorifik sistemler	Ton/Gün	Kurulan soğuk zincir sistemi kapsamında Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerinde	Takip Sistemi Raporları

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
	aracılığıyla ortak merkezlerde toplandı.		günlük asgarî 100 ton süt toplanması.	
4	Soğuk zincir sistemine dâhil olan sütün, organik ürün odaklı markalaşma, tanıtım ve pazarlama çalışmaları gerçekleştirildi.	Adet	Kurulan soğuk zincir sistemi kapsamında Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerinden toplanan sütün organik ürün temelli markalaşması ve pazarlanması.	Ajans Faaliyet Raporları, Marka Tescil Belgeleri

3.3.4. Proje ve Faaliyetler

3.3.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

3.4.1.1.1. Soğuk zincir sisteminin teknik ve mali yatırım fizibilitesi ile projelendirme iş ve işlemlerinin gerçekleştirilmesi

3.4.1.1.2. Soğuk zincir sisteminin işleyiş diyagramının ve bu kapsamda zincirin odağında yer alacak olan süt toplama merkezlerinin/ara istasyonların lokasyonunun belirlenmesi

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerindeki süt sektörü kapsamında kurulması planlanan soğuk zincir sisteminin yatırım kapsamının, yatırım ölçeğinin, yatırım bütçesinin, yatırım yerinin ve uygulama bağlamındaki iş süreçlerinin belirleneceği fizibilite ve yatırım projesi, Ajans marifetiyle hazırlanacaktır.

3.3.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon

3.4.1.2.1. Soğuk zincir sistemine dâhil olan ürünlere ilişkin periyodik denetim faaliyetlerinin uluslararası standartlar doğrultusunda gerçekleştirilmesi

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerindeki süt sektörü kapsamında kurulması planlanan soğuk zincir sisteminde toplanacak sütün uluslararası standartlara uygunluğu, sistem kapsamında oluşturulacak olan analiz laboratuvarları ve mobil ölçüm cihazları aracılığıyla (ISO 22000 HACCP başta olmak üzere) düzenli olarak denetlenecektir.

3.3.4.3. Tanıtım ve Yatırım Destek

3.4.1.3.1. Soğuk zincir sistemi kapsamında toplanan sütün, kalite ve marka değeri oluşturma çalışmalarısıyla desteklenen etkin bir tanıtım mekanizmasıyla pazarlanmasının sağlanması

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerindeki süt sektörü kapsamında kurulması planlanan soğuk zincir sisteminde toplanacak süt için organik yüksek rakım temalı marka tescil ve kalite belgelendirme süreçleri yürütülecektir. Marka değeri oluşturulan ürünün etkin ve sürdürülebilir tanıtım politikaları ile bölgesel ve ulusal düzeyde tanıtımı yapılacaktır.

3.3.4.4. Ajans Destekleri

3.3.4.4.1. TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerindeki süt sektöründe faaliyet göstermekte olan yetiştiricilerin ve üreticilerin, soğuk zincir sistemine dâhil edilecek olan sütün üretimi, belirlenen standartlarda muhafaza edilmesi, toplanması, işlenmesi ve pazarlanması ve benzeri konularda bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerindeki süt sektöründe faaliyet göstermekte olan yetiştiricilerin ve üreticilerin soğuk zincir sistemi konusunda bilinçlendirilmeleri ve eğitilmeleri amacıyla İlgili Kurumlar ve Sivil Toplum Kuruluşları tarafından hazırlanan projeler, Ajans Teknik Destek Programları kapsamında desteklenecektir.

3.4.1.4.2. Süt toplama merkezlerinin ve ara istasyonların kurulması

3.4.1.4.3. Soğuk zincir sistemindeki mobilizasyonu sağlayacak olan frigorifik araçlar ile toplanan sütün standardizasyonunu sağlayacak sistemlerin temin/tedarik edilmesi

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerindeki süt sektörü kapsamında ihtiyaç soğuk zincir sistemi, Ajans desteğiyle Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerinde uygulanacak olan GÜDÜMLÜ Projeler aracılığıyla kurulacaktır.

3.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo - 15: TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması SOP Faaliyetleri Zaman Planlaması

Proje / Faaliyet	2018		2019		2020	
	1	2	1	2	1	2
Soğuk zincir sisteminin teknik ve mali yatırım fizibilitesi ile projelendirme iş ve işlemlerinin gerçekleştirilmesi	X	X				

Proje / Faaliyet	2018		2019		2020	
	1	2	1	2	1	2
TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerindeki süt sektöründe faaliyet göstermekte olan yetiştiricilerin ve üreticilerin, soğuk zincir sistemine dâhil edilecek olan sütün üretimi, belirlenen standartlarda muhafaza edilmesi, toplanması, işlenmesi ve pazarlanması ve benzeri konularda bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi	X	X				
Soğuk zincir sisteminin iş akış diyagramının doğru ve sürdürülebilir bir şekilde belirlenebilmesi ve söz konusu sistemin odağında yer alacak olan süt toplama merkezleri ile ara istasyonların yerinin ve ölçeğinin sağlıklı bir biçimde tayin edilebilmesi için Türkiye'deki iyi uygulama örneklerinin ve bölgedeki ana güzergâhların yerinde görülmesi	X	X				
Süt toplama merkezlerinin ve ara istasyonların kurulması	X	X	X	X		
Soğuk zincir sistemindeki mobilizasyonu sağlayacak olan frigorifik araçlar ile sütün transferi, muhafazası ve standardizasyonun sağlanması için ihtiyaç duyulacak makine-ekipmanların ve sistemlerin temin/tedarik edilmesi	X	X	X	X		
Soğuk zincir sistemi kapsamında toplanan sütün, kalite ve marka değeri oluşturma çalışmalarıyla desteklenen etkin bir tanıtım mekanizmasıyla pazarlanmasının sağlanması				X	X	X
Soğuk zincir sistemine dâhil olan ürünlere ilişkin periyodik denetim faaliyetlerinin uluslararası standartlar doğrultusunda gerçekleştirilmesi				X	X	X

3.3.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması Sonuç Odaklı Programının ana yürütücüsü Bayburt Yatırım Destek Ofisidir.

Bayburt Yatırım Destek Ofisi, TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması Sonuç Odaklı Programının uygulama sürecindeki kurumlar arası ve Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından sorumludur.

3.3.7. İzleme ve Değerlendirme

SOP kapsamında Ajans tarafından yürütülecek tüm destek programlarının uygulanmasından PYB, izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. Mali destek programı kapanış raporunun hazırlanmasından 2 yıl sonra İDB tarafından mali destek programına ilişkin değerlendirme raporu hazırlanacaktır. SOP Kapsamında Ajans tarafından yürütülecek faaliyetlerin çıktılarının izlenmesi ile ilgili olarak her birim kendi izleme ve değerlendirmesini kendisi yapacaktır bu anlamda birimlerin denetimi ve SOP'un bütüncül olarak izlenip değerlendirilmesinden SOP ana yürütücüsü sorumlu olacaktır. SOP sonuçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin rapor SOP'un uygulama süreci tamamlandıktan 2 yıl sonra hazırlanacaktır. SOP'un Dönemsel İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporu'nun hazırlanmasından Bayburt Yatırım Destek Ofisi sorumludur.

Tablo - 16: TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması SOP 2018 Yılı Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma Analiz ve Raporlama	Soğuk zincir sisteminin teknik ve mali yatırım fizibilitesi ile projelendirme iş ve işlemlerinin gerçekleştirilmesi	APB YDO	01.03.2018 31.12.2018	60.000,00

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Ajans Desteği (Teknik Destek)	TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerindeki süt sektöründe faaliyet göstermekte olan yetiştiricilerin ve üreticilerin, soğuk zincir sistemine dâhil edilecek olan sütün üretimi, belirlenen standartlarda muhafaza edilmesi, toplanması, işlenmesi ve pazarlanması ve benzeri konularda bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi	PYB; Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerindeki Yetiştirici Birlikleri ve Ziraat Odaları	01.03.2018 31.12.2018	150.000,00
Araştırma Analiz ve Raporlama	Soğuk zincir sisteminin iş akış diyagramının doğru ve sürdürülebilir bir şekilde belirlenebilmesi ve söz konusu sistemin odağında yer alacak olan süt toplama merkezleri ile ara istasyonların yerinin ve ölçeğinin sağlıklı bir biçimde tayin edilebilmesi için Türkiye'deki iyi uygulama örneklerinin ve bölgedeki ana güzergâhların yerinde görülmesi	APB; YDO; Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerindeki Yetiştirici Birlikleri ve Ziraat Odaları	01.03.2018 31.12.2018	60.000,00

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Ajans Destekleri (Güdümlü Proje)	Süt toplama merkezlerinin ve ara istasyonların kurulması	PYB; İDB; Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerindeki Yetiştirici Birlikleri ve Ziraat Odaları	01.05.2018 31.12.2019	3.000.000,00
Ajans Destekleri (Güdümlü Proje)	Soğuk zincir sistemindeki mobilizasyonu sağlayacak olan frigorifik araçlar ile sütün transferi, muhafazası ve standardizasyonun sağlanması için ihtiyaç duyulacak makine-ekipmanların ve sistemlerin temin/tedarik edilmesi	PYB; İDB; Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerindeki Yetiştirici Birlikleri ve Ziraat Odaları	01.05.2018 31.12.2019	2.715.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Soğuk zincir sistemi kapsamında toplanan sütün, kalite ve marka değeri oluşturma çalışmalarıyla desteklenen etkin bir tanıtım mekanizmasıyla pazarlanmasının sağlanması	YDO'lar; Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerindeki Yetiştirici Birlikleri ve Ziraat Odaları	01.06.2019 31.12.2020	0,00

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
İşbirliği ve Koordinasyon	Soğuk zincir sistemine dâhil olan ürünlere ilişkin periyodik denetim faaliyetlerinin uluslararası standartlar doğrultusunda gerçekleştirilmesi	İDB; Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerindeki Yetiştirici Birlikleri ve Ziraat Odaları	01.06.2019 31.12.2020	0,00

4. KURUMSAL DÖNÜŞÜM (KURUM SOP)

4.1. Amaç

Ajansın fiziki, teknik ve beşeri altyapısının çalışma verimin artıracak şekilde geliştirmek.

4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekeçesi

Kalkınma Ajansları ile ilgili mevzuat hükümlerinde ve Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2018 Yılı Çalışma Programı'nda öngörülen hedeflere ulaşılması amacıyla, kurumsal altyapının güçlendirilmesi, insan kaynakları politikasının güçlendirilmesi ve hizmet içi eğitimlere devam edilmesi, Ajans personeline yönelik motivasyon artırıcı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, Kalkınma Kurulu ve Yönetim Kurulu toplantılarının organize edilmesi, iç kontrol mekanizmasının geliştirilerek sürdürülebilirliği ve uygulanabilirliğinin sağlanması, muhasebe iş ve işlemlerinin gerçekleştirilerek sürdürülebilirliğin sağlanması, Ajansın ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlerin satınalma faaliyetlerinin yürütülmesi ve dış denetim hizmetinin alınması için gerekli çalışmaların yapılması gibi faaliyetler bu başlıkta açıklanmıştır.

4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Söz konusu SOP kapsamında 2018 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktılar aşağıda yer almaktadır:

Tablo – 17: Kurumsal Dönüşüm SOP Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
İşbirliği ve Koordinasyon	Organize edilen Kalkınma Kurulu Toplantı Sayısı	Adet	2	Faaliyet Raporu

İşbirliği ve Koordinasyon	Kalkınma Kuruluna Katılım Sağlanan Kurul Üyesi Sayısı	Kişi	70	Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenecek Tecrübe Paylaşımı Toplantısı ve Organizasyonları	Adet	8	Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yenilenen Kurumsal İnternet Sitesi	Adet	1	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Personele Verilen Eğitim Sayısı	Adet	3	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Eğitim Alan Ajans Personeli Sayısı	Kişi	25	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Yeni İstihdam Edilen Personel Sayısı	Kişi	18	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Katılım Sağlanan Bilgi, Tecrübe Paylaşımı Toplantıları	Adet	10	Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Hazırlanan Etki Analizi Raporu	Adet	1	Faaliyet Raporu

4.4. Proje ve Faaliyetler

4.4.1. İşbirliği ve Koordinasyon

Avrupa Kalkınma Ajansları Birliği (EURADA) İşbirlikleri

Ajansımız Avrupa Kalkınma Ajansları Birliğine (The European Association of Development Agencies – EURADA) 2017 yılı içerisinde üye olmuş olup 2018 yılında da üyeliğini sürdürecektir. Bu kapsamda EURADA tarafından düzenlenecek olan dönemsel toplantılara bir Ajans personeli ile katılım sağlanacaktır.

Kalkınma Kurulu ve Yönetim Kurulu Organizasyonları

5449 sayılı Kanun'un 3. ve 8. maddelerine göre oluşturulan Kalkınma Kurulu Üyelikleri 15 Ağustos 2016 tarihli ve 2016/9112 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kaldırılmıştır. Kalkınma Kurulu üyeliklerinin yeniden belirlenmesi durumunda 2018 yılı içerisinde biri konaklamalı olmak üzere iki defa Kalkınma Kurulu toplantısı düzenlemesi öngörülmektedir.

Ajansın her ay düzenli olarak düzenlediği Yönetim Kurulu toplantılarının 2018 yılı içerisinde 12 adet düzenlenmesi öngörülmektedir.

Tecrübe Paylaşımı Toplantıları ve Organizasyonlarının Düzenlenmesi

Ajansımızca 2018 yılı içerisinde farklı konularda Ajans paydaşlarına, Kalkınma Bakanlığına, Kalkınma Ajanslarına ve bölge içi ve bölge dışı katılımcılara yönelik tecrübe paylaşımı toplantıları ve organizasyonlar ayrıca yatırımcılar yönelik yatırımcı bilgilendirme toplantıları düzenlenecektir.

Tablo – 18: Kurumsal Dönüşüm SOP İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Avrupa Kalkınma Ajansları Birliği (EURADA) İşbirlikleri	DHB	01.01.2018 31.12.2018	50.000,00
Kalkınma Kurulu Organizasyonları	DHB	01.01.2018 31.12.2018	50.000,00
Yönetim Kurulu Organizasyonları	DHB	01.01.2018 31.12.2018	75.000,00
Tecrübe Paylaşımı Toplantıları ve Organizasyonlarının Düzenlenmesi	Tüm Birimler	01.01.2018 31.12.2018	420.000,00

4.4.2. Tanıtım ve Yatırım Destek

Ajans Tanıtım ve İletişim Faaliyetleri

Ajansımızca 2018 yılı içerisinde ajans destek ve faaliyetlerinin tanıtımı için çeşitli faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Ajans kurumsal kimliğinin görünürlüğünün sağlanması için kurumsal nitelikte kırtasiye malzemesi alımı yapılacaktır. Ajans personelinin kullanımı ve toplantılarda paydaşlara verilmek üzere kalem, notluk, defter, çanta gibi ürünlerin tedarik edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. 2018 yılı içerisinde bu tür kurumsal nitelikli temel kırtasiye ve promosyon malzemeleri alımı yapılacaktır. Ayrıca kurumsal stratejik plan ve ajansın genelini ilgilendiren tanıtım materyallerini basımı yapılacaktır. Gerek bölgesel gerekse ulusal düzeydeki kurumsal dergi ya da bültenlerde yayımlanmak üzere, Ajansa ve Ajans faaliyetlerine ilişkin bilgi notları ve reklamlar hazırlanacaktır.

Ajansımızın 2017 yılı ve 2018 yılı mali destek programlarının daha etkin tanıtımının yapılması kapsamında 2018 yılı içerisinde mali destek programlarına ait başvuru rehberleri, broşürleri ve tanıtım materyalleri basımı yapılacaktır. Ayrıca programın tanıtımı için çeşitli ilan ve salon kiralama giderleri için ödemeler yapılacaktır.

Ajansın faaliyetlerini geniş kesimlere ulaştırmak için kullandığı en önemli iletişim ve tanıtım araçlarından olan kurumsal internet sitesi (www.kudaka.org.tr) ile bölge tanıtımında aktif olarak kullanılan Kuzeydoğu Anadolu Turizm Portalı, TRA1 Düzey 2 Bölge Planı “Bölgede Turizmin Değer Zincirindeki Tüm Alt Sektörlerle Beraber Yüksek Sosyoekonomik Faydayı Sağlaması” önceliği doğrultusunda; Ajansın ve bölgenin ihtiyaçlarına ve yeni gelişmelere

uygun olarak tasarım ve teknolojik altyapı yönünden geliştirilecek ve internet sitelerinin içeriği, yayın dili vb. hususlar sosyal medya uygulamalarını da kapsayacak şekilde geliştirilecek ve düzenli olarak güncellenecektir.

Küresel, ulusal ve bölgesel düzeyde güncel gelişmelerin yakından takip edilebilmesi amacıyla sektörel, kültürel, iktisadi ve sosyal konularda; yerel, ulusal ve uluslararası yayınlar satın alınacak ve gerekli görülen süreli yayınlara abone olunacaktır. Yerel ve ulusal medyada Ajans ve bölge ile ilgili kalkınma odaklı tüm haber ve görsellerin takip edilmesi ve arşivlenmesi amacıyla medya takip hizmeti alınacaktır. Bu çerçevede elde edilen veriler ışığında gerekli raporlama ve analizler yapılacaktır.

Basın temsilcileri ziyaret edilecek; basın toplantıları düzenlenecek, Genel Sekreter ya da ilgili uzmanların TV ve radyo programlarına konuk olması katılacak ve medyanın Ajansa dair güncel gelişme ve faaliyetlerden haberdar olması sağlanacaktır.

Teşvik Belgesi Düzenlenmesi ve İzlemesi

2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kalkınma ajanslarına Ekonomi Bakanlığı tarafından yatırım teşvikleri konusunda görevler verilmiştir. Bölgemizde yapılacak ve ilgili koşulları sağlayan yatırımların yatırım teşvik belgesi başvuruları, ilgili mevzuatlar çerçevesinde kabul edilerek gerekli işlemler Ajansımız Yatırım Destek Ofislerince takip edilecektir.

Tablo – 19: Kurumsal Dönüşüm SOP Tanıtım ve Yatırım Destek Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Tanıtım, Kurumsal Kırtasiye ve Promosyon Malzemeleri Tedariki	DHB	01.01.2018 31.12.2018	300.000,00
Mali Destek Programları Tanıtımı	PYB	01.01.2018 31.12.2018	200.000,00
Kurumsal İnternet Sitesinin ve Ajansa ait diğer İnternet Sitelerinin Yenilenmesi	TİB	01.03.2018 31.12.2018	140.000,00
Teşvik Belgesi Düzenlenmesi ve İzleme İşlemleri	YDO'lar	01.01.2018 31.12.2018	5.000,00
Basın ve Medya İlişkilerinin Geliştirilmesi ve Yönetimi	TİB	01.01.2018 31.12.2018	75.000,00

4.4.3. Kapasite Geliştirme

İnsan Kaynakları Planlaması

Genel Sekreterin görüşü ve Yönetim Kurulu kararı doğrultusunda belirlenmiş olan insan kaynakları rejimi ve politikasının temel amacı; Ajansın görevlerini etkin ve verimli bir şekilde yerine getirebilmesi için alanında uzmanlaşmış, ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan niteliklere sahip personelin istihdamını ve bu personelin niteliklerinin geliştirilmesini ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

Ajansımızın, 2018 yılının ikinci çeyreğinden itibaren 1 Genel Sekreter, 5 Birim Başkanı, 3 Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü, 12 uzman ve 6 destek personeli olmak üzere toplam 27 personel ile faaliyetlerine devam etmesi planlanmaktadır.

2018 yılı içerisinde insan kaynakları politikası çerçevesinde, Ajansın ihtiyaç duyduğu alanlarda yeni personel alımı yapılacaktır. Bu kapsamda, 14 uzman, 1 iç denetçi ve 3 destek personeli istihdamına yönelik ilana çıkılacaktır.

2018 yılı çalışma döneminde iç kontrol sistemi, Ajans kaynaklarının ekonomiklik, etkinlik ve verimlilik esaslarına göre yönetilmesi amacıyla geliştirilecektir.

Eğitim Faaliyetleri

Personelin bilgi beceri ve niteliklerinin bölgesel ve kurumsal önceliklere göre stratejik bir yaklaşımla geliştirilmesine hizmet edecek eğitim faaliyetleri, personelin görev alanlarıyla ilgili temel bilgi ve yeterlilikleri edinmelerinin sağlanmasının yanı sıra; kurs ve iş başı eğitim imkânlarıyla ajans personellerinin becerilerinin artırılması hedeflenmektedir. Ajans'ın görev ve hizmetlerinin gerektirdiği niteliklere uygun olarak insan kaynaklarını geliştirmek, faaliyetlerin etkili ve etkin bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak üzere; Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliği'nin 19. Maddesi uyarınca Ajans personelinin gelişimine yönelik temel ve hizmet içi eğitim programları ile motivasyon faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Hizmet içi eğitim programı aşağıdaki şekilde planlanmış olup ihtiyaca göre revize edilecektir:

Tablo – 20: 2018 Yılı Hizmet İçi Eğitim Programı

Eğitim Konusu	Süresi
Proje Döngüsü Yönetimi Eğiticiler Eğitimi	3 Gün
PMP / PMI Eğitimi	4 Gün
Girişimcilik Eğitimi	3 Gün
Toplam	10 gün

Bilgi, Tecrübe Paylaşımı Toplantılarına Katılım ve Görev Yollukları

Yurt içinde, yurt dışında ve bölgemizde personelin gelişimi ile Ajansın ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımına katkı sağlayacak tecrübe paylaşım toplantıları, bilgilendirme toplantıları, konferanslar, seminerler, fuarlar, teknik inceleme amaçlı iş gezileri gibi organizasyonlara katılım sağlanacaktır.

Ajans personeline bölge içi ve bölge dışındaki görevlendirmeleri kapsamında görev yolluklar ödenecektir.

Tablo – 21: Kurumsal Dönüşüm SOP Kapasite Geliştirme Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Ajans Personeline Yönelik Eğitim Faaliyetleri	DHB	01.01.2018 31.12.2018	100.000,00
Personel Ödemeleri	DHB	01.01.2018 31.12.2018	6.000.000,00
Görev Yollukları	Tüm Birimler	01.01.2018 31.12.2018	400.000,00
Yeni Personel İstihdamı	Genel Sekreterlik, Sınav Kurulu ve Yönetim Kurulu	01.05.2018 31.12.2018	15.000,00
Bilgi, Tecrübe Paylaşımı Toplantılarına Katılım	Tüm Birimler	01.01.2018 31.12.2018	150.000,00

4.4.4. Ajans Destekleri

Ajansımızca 2017 ve 2018 yılı Mali Destek Programları kapsamında yapılacak bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri, teknik yardım masasının oluşturulması, proje değerlendirme ve sonuçların ilan edilmesi giderleri için ödemeler gerçekleştirilecektir.

Ayrıca daha önceki yıllara ait mali destek programları için etki analizi çalışmaları yapılacaktır.

Tablo – 22: Kurumsal Dönüşüm SOP Ajans Destekleri

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2017 ve 2018 Yılı MDP Kapsamında Yapılacak Bilgilendirme ve Eğitim Faaliyetleri, Teknik Yardım Masasının Oluşturulması, Proje Değerlendirme ve Sonuçları İlanı Edilmesi	PYB	01.01.2018 31.12.2018	600.000,00
Etki Analizi Raporu	İDB	01.03.2018 31.12.2018	100.000,00

4.4.5. Diğer Proje ve Faaliyetler

Genel Yönetim Faaliyetleri

5449 Sayılı Kanun'un ilgili maddeleri çerçevesinde, Ajansın 2018 yılında faaliyetlerini sürdürebilmesi için bazı destek hizmetlerine ve satın almalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda:

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında Ajans hizmet binası ve lojman binaları için risk analizi yaptırılmış olup çıkan rapor sonucunda mevcut binaların yıkılarak yeni bir hizmet binasının yaptırılması ihtiyacı doğmuştur. Bu doğrultuda yasal süreler içerisinde lojman binasının yıkım işlemi tamamlanmıştır. 2018 yılı içerisinde mülkiyeti Ajansa ait olan ve mevcut hizmet binasının bulunduğu arsa içerisinde yeni hizmet binası yapımına yönelik olarak projelendirme hizmeti, müşavirlik hizmeti, hafriyat alımı ve 2018 yılı içerisinde tamamlanacak şekilde inşaat yapımı faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Ajansın bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısının geliştirilmesi için gerekli olan yeni yazılım ve donanımların alımı gerçekleştirilecek ve güncellenmesi sağlanacaktır.

Ajans bünyesinde bilgi iletişim teknolojileri altyapısının sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla gerekli bakım faaliyetleri yürütülecek, bu kapsamda hizmet alımı yapılacaktır.

Ajansta oluşacak ihtiyaçları gidermek amacıyla demirbaş, ofis ekipmanı, kırtasiye ve sarf malzemeleri temini için gerekli satın almalar yapılacaktır.

Ajans, ulaşım, güvenlik, temizlik, münferit ve küçük nitelikli bakım ve onarımlar gibi ihtiyaç duyulan hizmetleri, hizmet alımı yoluyla temin edecektir.

Ajans faaliyetleri kapsamında posta, kargo, kurye, internet ve telefon giderleri gibi iletişim hizmetleri karşılanacaktır.

Ajans hizmet binasının ve Yatırım Destek Ofislerinin hizmet mekânlarının bakım, onarım, kira ve elektrik, su, doğalgaz gibi giderleri karşılanacaktır.

Ajans dış denetim faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla müşavirlik hizmet alımı yapılacaktır.

Ajansımız hukuk işlerinin yapılması için avukatlık hizmet alımı yapılacaktır.

Ajansımızın iş ve işlemleri için talep ettiği bilirkişi hizmet alımı ödemeleri yapılacaktır.

Tablo – 23: Kurumsal Dönüşüm SOP Diğer Proje ve Faaliyetler

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımı	DHB	01.01.2018 31.12.2018	300.000,00
Temsil ve Tanıtım Giderleri	DHB	01.01.2018 31.12.2018	50.000,00
Yeni Hizmet Binası Yapımı	DHB	01.01.2018 31.12.2018	2.303.658,69
Menkul Mal ve Gayri Maddi Hak Alımı Giderleri	DHB	01.01.2018 31.12.2018	150.000,00
Malzemeli Temizlik ve İlave Yardımcı Personel Hizmet Alımı	DHB	01.01.2018 31.12.2018	600.000,00
Şoförsüz Binek Araç Hizmet Alımı	DHB	01.01.2018 31.12.2018	400.000,00
Bakım ve Onarım Giderleri	DHB	01.01.2018 31.12.2018	200.000,00
Diğer Hizmet Alımları	DHB	01.01.2018 31.12.2018	280.000,00

4.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması**Tablo – 24: Kurumsal Dönüşüm SOP Faaliyetleri Zaman Planlaması**

Proje / Faaliyet	2018		2019		2020	
	1	2	1	2	1	2
Avrupa Kalkınma Ajansları Birliği (EURADA) İşbirlikleri	X		X		X	
Kalkınma Kurulu Organizasyonları		X		X		X
Yönetim Kurulu Organizasyonları	X	X	X	X	X	X
Tecrübe Paylaşımı Toplantıları ve Organizasyonlarının Düzenlenmesi	X	X	X	X	X	X
Tanıtım, Kurumsal Kırtasiye ve Promosyon Malzemeleri Tedariki	X	X	X	X	X	X
Mali Destek Programları Tanıtımı	X		X		X	
Kurumsal İnternet Sitesinin Yenilenmesi	X					X
Teşvik Belgesi Düzenlenmesi ve İzleme İşlemleri	X	X	X	X	X	X
Basın ve Medya İlişkilerinin Geliştirilmesi ve Yönetimi	X	X	X	X	X	X
Ajans Personeline Yönelik Eğitim Faaliyetleri		X		X		X
Yeni Personel İstihdamı	X	X		X		X
Bilgi ve Tecrübe Paylaşımı Toplantılarına Katılım	X	X	X	X	X	X

Proje / Faaliyet	2018		2019		2020	
	1	2	1	2	1	2
2017 ve 2018 Yılı MDP Kapsamında Yapılacak Bilgilendirme ve Eğitim Faaliyetleri, Teknik Yardım Masasının Oluşturulması, Proje Değerlendirme ve Sonuçları İlanı Edilmesi	X	X	X		X	
Etki Analizi Raporu	X	X	X	X	X	X

4.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

Kurumsal Dönüşüm SOP'unun ana yürütücüsü ve Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından Destek Hizmetleri Birimi sorumludur. Faaliyet bazında sorumlu birimler 4.4. Proje ve Faaliyetler bölümünde belirtilmiştir.

4.7. İzleme ve Değerlendirme

Kurumsal Dönüşüm SOP kapsamında yapılacak faaliyetlerin izleme ve değerlendirmesi Birim Başkanları ve Koordinatörlerin katılımı ile üçer aylık dönemlerde ve tüm Ajans personelinin katılımıyla altışar aylık dönemlerde yapılacak olup bu süreçlerin koordinasyonu Destek Hizmetleri Birimi tarafından sağlanacaktır.

5. YEREL KALKINMA FIRSATLARI

5.1. Araştırma Analiz ve Raporlama Faaliyetleri

5.1.1. Senaryo Bazlı İl Gelişme Stratejileri ve Eylem Planı Hazırlanması

a. Amaç

TRA1 Bölge Planı ve bölgede hazırlanan diğer sektörel ve tematik belgeler doğrultusunda Erzurum, Erzincan ve Bayburt illeri için gelişme senaryolarının katılımcılık esasına dayanılarak oluşturulacak ve senaryolar doğrultusunda her il için uygulaması planlan proje ve faaliyetlerin yer aldığı stratejik eylem planları hazırlanacaktır. Oluşturulacak izleme sistemi ile uygulamanın somut göstergelerle izlenebilmesine sağlanacaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Kalkınma Ajanslarının kuruluşu ile birlikte hazırlanmaya başlanan ve bugün ikinci nesli uygulamada olan bölge planların, kurgu, bölge yaklaşımları, bütçesiz olmaları ve eylem planlarının uygulamaya dönük olmaması nedeni ile ciddi biçimde uygulama güçlükleri çektiği bilinmektedir. Öte yandan kalkınma ajanslarının da kuruluş kanunlarında bahsedilen

görevlerinden olan kurumlar arası koordinasyonu tam anlamıyla yerine getirmekte zorlandıkları ve sadece sınırlı miktarda hibeleri bölgelerinde dağıtan kurumlar haline geldikleri görülmektedir.

Senaryo Bazlı İl Gelişme Stratejileri ve Eylem Planı, 2014 yılından itibaren uygulaması devam eden TRA1 Bölge Planına (2014 – 2023) yönelik bir eylem planı niteliği taşıyacaktır. Bölge planlarının uygulanmasına dair etkin, somut ve iyi bir uygulama örneği elde edilecek; bölgenin sosyo - ekonomik kalkınma önceliklerine uygun ve çarpan etkisi yüksek marka, imza ve büyük çaplı projelerin uygulamasının bölge aktörlerinin, iş – güç birliği, fon kaynağı bulması, lobi faaliyetleri yapması gibi katkılarıyla gerçekleştirmesi sağlanacaktır.

Eylem Planının hazırlanıp uygulanmaya başlandıktan sonra hem bölge planlarından hem de kalkınma ajanslarından beklenen performansın bölgesel ölçekte artmasına katkı sağlayacak ve belki de ulusal ölçekte ses getiren sonuçlara neden olabilecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

TRA1 Bölgesi Senaryo Bazlı İl Gelişme Stratejileri ve Eylem Planı hazırlık çalışması kapsamında detaylı bir literatür taraması ve analiz aşaması sonrasında her il için gelişim senaryoları oluşturulacaktır. Paydaşların katkılarının alınmasına yönelik çalıştay, toplantı ve pilot faaliyetlere yer verilecek çalışmada her il için geliştirilen senaryoların hayata geçirilmesine yönelik eylemler, kurumsal sorumluluklar, faaliyet takvimi ve maliyetler belirlenecek; her senaryo için izleme veri setleri ve eylem planı uygulama sistemi belirlenecektir. Eylem planı hazırlığı sürecinde komisyon toplantıları, konferans, saha çalışması, kurum toplantıları, tecrübe paylaşım ziyaretleri vb. pilot faaliyetler yürütülecektir. Nihai hale getirilen eylem planı belgesi tasarımı yapılarak, basılacak ve oluşturulacak bir iletişim stratejisi doğrultusunda kamuoyu ile paylaşılacaktır.

d. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

TRA1 Bölgesi Senaryo Bazlı İl Gelişme Stratejileri ve Eylem Planı, bölge illeri için ulusal ve bölgesel planlarda, strateji belgelerinde belirlenen hedeflerin belirli bir senaryo doğrultusunda hangi faaliyetlerle hayata geçirileceğini ortaya koyan bir belge niteliğinde olacaktır. Ajans koordinasyonunda eylem planının hayata geçirilmesi ile ilin gelişimine yönelik uygulanacak tedbirlerin tek elden koordine edilmesi sağlanacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Şehir Bölge Planlama Bölümü öğretim görevlilerinin oluşturduğu çalışma ekibi tarafından hazırlanan çalışmada Ajans bünyesinde

oluşturulan bir ekip de koordinasyon görevini yürütmektedir. Eylem planı hazırlığı sürecinde komisyon toplantıları, kurum toplantıları, çalıştaylar ve tematik toplantılarla bölgedeki tüm ilgili aktörlerin çalışmaya dahil olması sağlanacaktır. Aynı zamanda Ajans YK ve bölge milletvekillerine de süreç ile ilgili bilgilendirmeler yapılacak ve geri bildirimler alınacaktır.

5.1.2. Erzincan İli Süt İşleme Tesisi Fizibilite Raporu ve İş Planı Çalışması

a. Amaç

Erzincan ili süt üreticilerinin ve süt üretim sektörünün gelişmesine katkı sağlamak için; sütün daha sağlıklı toplanması, işlenerek katma değerli ürünlere dönüştürülmesi ve pazarlanmasını sağlamaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ajansımız tarafından 2017 yıl içerisinde Erzincan iline yönelik Kalkınma Bankası tarafından “Uygun Yatırım Alanları Araştırması” çalışması yapılmıştır. Söz konusu çalışmada özellikle ildeki imalat sanayi kapsamında analize tabi tutulan sektörler arasında süt ürünleri imalatı ilde öne çıkan gıda sektörü alt kalemleri arasında sayılmıştır. İlde sektöre yönelik yatırımlar istenen seviyede değildir. Bu durum sektörün gelişmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Hizmet alımı ile yapılacak olan bu fizibilite çalışmasıyla sektörün sorunları, potansiyelleri ele alınarak ilde bu alanda yapılacak olan yatırımlara öncülük edilmiş olacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Çalışma kapsamında 1 adet fizibilite raporu hazırlanacaktır. Ayrıca çalışmadan beklenen sonuçların elde edilmesi için ilde kurum ve kuruluşlarla saha çalışmaları ve ortak toplantıların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Çalışmaya son şekli verildikten sonra rapor ildeki yatırımcılara ve kamu kurum ve kuruluşlarına dağıtılacaktır.

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Yapılması planlanan çalışma ile ilde süt ürünleri imalatı konusunda yatırım yapmayı planlayan gerçek ve tüzel kişilere bir yol haritası çıkartılacak olup sektöre yapılacak kamu yatırımlarının bu çalışma ile belirlenecek standartlar dahilinde diğer kurum ve kuruluşlarla da işbirliği içerisinde koordine edilmesi sağlanmış olacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Hizmet alımı yöntemi ile gerçekleştirilmesi planlanan çalışma için Yönetim Kurulu'ndan 2017 yılı içerisinde onay alınmıştır. Çalışmanın zamanında tamamlanması, çalışmadan beklenen sonuçların elde edilmesi Erzincan Yatırım Destek Ofisi tarafından takip edilecektir.

5.1.3. Diğer Araştırma ve Analiz Çalışmaları

a. Amaç

Bölgenin potansiyelini ortaya çıkaracak, rekabet gücünü artıracak ve bölge kalkınmasına katkı sağlayacak alanlarda araştırma raporlarının ve analiz çalışmaları gerçekleştirilecektir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Kalkınma Ajanslarının kuruluş kanununda Ajansın görev ve sorumlulukları içerisinde *bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemek* yer almaktadır. Bu doğrultuda Ajans kurulduğu günden bu yana, bölge planı ve sektörel stratejiler doğrultusunda Ajans bölgenin çeşitli potansiyellerinin açığa çıkarılması, fırsatların değerlendirilmesi, sektörlerin mevcut durumlarının tespiti amacıyla araştırma raporları ve analiz çalışmaları yürütmüştür. Araştırma ve analiz çalışmalarının sürdürülmesi önümüzdeki yıllarda hazırlanacak sonuç odaklı programlara da altlık oluşturacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Sonuç odaklı programlar dışında bölge kalkınması açısından önem arz eden, geleceğe yönelik çalışmalara yön verecek ve fırsatlar ortaya koyacak nitelikte sektörel ya da tematik araştırma raporları, analiz çalışmaları bu yerel kalkınma fırsatının çıktıları olacaktır.

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bölgenin kalkınmasına yönelik öncelikli ekonomik ve sosyal alanlarda hazırlanacak araştırma raporları ile analiz sonuçları diğer kurum ve kuruluşların çalışmalarına veri oluşturacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Ajans tarafından hazırlanan ya da danışmanlık hizmeti satın alınarak hazırlatılan araştırma raporları ile analiz çalışmaları sonuç raporları Ajans Yönetim Kuruluna sunulacak, gerekli revizyonlar yapıldıktan sonra nihai hale getirilen raporlar kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Tablo – 25: Yerel Kalkınma Fırsatları Araştırma ve Analiz Çalışmaları

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
TRA1 Bölgesi Senaryo Bazlı İl Gelişme Stratejileri ve Eylem Planı hazırlanması ve uygulanması	Araştırma ve Planlama Birimi	01.01.2018 31.12.2018	250.000,00
Erzincan İli Süt İşleme Tesisi Fizibilite Raporu ve İş Planının Hazırlanması	Erzincan Yatırım Destek Ofisi	01.01.2018 01.07.2018	55.000,00
Diğer Araştırma ve Analiz Çalışmaları	Araştırma ve Planlama Birimi	01.01.2018 31.12.2018	200.000,00

5.2. Tanıtım Faaliyetleri

5.2.1. TRA1 Düzey 2 Bölgesinin Tanıtımına Yönelik Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Gerçekleştirilen Organizasyonlara Katılım Sağlanması

a. Amaç

TRA1 Düzey 2 Bölge Planında belirtilen “Bölgeye doğrudan yatırım çekilmesi”, “Bölgenin AR-GE, Yenilikçilik ve Teknoloji Kullanım Seviyesinin Yükseltilmesi”, “Katma Değeri Yüksek Ürünlerin Değerinde Pazarlaması” ve “TRA1 Düzey 2 Bölgesi’nde mevcut turizm potansiyelinin harekete geçirilerek değer zincirindeki tüm sektörlerle beraber mümkün olan en yüksek sosyo-ekonomik faydanın sağlanması” öncelikleri doğrultusunda ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi 2012-2023 İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi Eylem Planında öngörülen Bölge turizm ürünlerinin yurt içi ve dışında etkin şekilde tanıtımı, pazarlanması ve destinasyon markalaşmasının sağlanması amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilen organizasyonlara katılım sağlanması planlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekeşi

Turizm, sağladığı ekonomik ve toplumsal kazanımların büyüklüğü ve kalkınma sürecini hızlandırma özelliğinden dolayı, TRA1 Düzey 2 Bölgesi için öncelikli sektörlerin başında gelmektedir. Sektörün diğer bir özelliği ise, değer zincirinde diğer bazı kritik sektörleri

barındırmasıdır. Bölge başta 4000 yılı aşkın tarihi geçmişi, özgün iklimi ve coğrafi yapısı, zengin su kaynaklarının başlangıç noktasında bulunması ve termal kaynakları nedeniyle farklı turizm tipleri için çok yönlü ve oldukça geniş bir yelpazede değer ve varlık potansiyeli sunmaktadır. Bölgede başta kış ve spor; kongre, incentive ve fuar; tarih ve kültür; macera ve doğa sporları; ekoturizm ve sağlık turizmine kaynak olabilecek turizm varlık ve değeri bulunmaktadır. Bu değer ve varlıklar, bölgenin sahip olduğu yüksek potansiyele ve dört mevsim turizm için zengin ürün çeşitliliğine işaret etmektedir. Tüm bu potansiyelin en üst düzeyde değerlendirilmesi ve bölgenin önemli bir destinasyon haline gelmesi adına; Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan TRA1 Düzey 2 Bölge Planı ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi 2012-2023 İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi Eylem Planı doğrultusunda TRA1 Düzey 2 Bölgesinin önemli bir turizm destinasyonu haline gelmesi amacıyla ulusal ve uluslararası turizm fuarlarına katılım faaliyetleri önerilmektedir. Bu kapsamda katılım sağlanması planlanan Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı (EMITT) ülkemizde düzenlenmektedir ve dünya çapında turizm profesyonellerini bir araya getiren dünyanın en büyük ve en önemli fuar organizasyonlarından biridir. Bunun yanı sıra yakın coğrafya ülkelerinde düzenlenen benzer çaplı uluslararası fuarlara katılımın bölgeye olan ilgili artıracığı, bölgede ziyaretçi ekonomisinin oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bölgenin sahip olduğu turizm potansiyeline rağmen turizmden elde ettiği gelirlerin istenen düzeyde olmaması bölgede öncü faaliyetler gerçekleştirmeyi, bir sinerji oluşturularak yerel paydaşlar ile birlikte hareket etmeyi zorunlu kılmaktadır. Turizmin gelir getirici bir sektör olarak algılanması, ürün-hizmet çeşitliliği ve kalitesinin geliştirilmesi yerel aktörlerin vizyonunun bu tür organizasyonlar ile geliştirilmesine bağlıdır. Dolayısıyla bölgede ilgili alanda faaliyet gösteren kurum kuruluşlar ile birlikte dünyanın önde gelen merkezlerinde yakın coğrafya ülkelerinde ve ülkemizde düzenlenen fuarlarda yer almak bölge imajının oluşturulmasında faydalı olacaktır.

Ayrıca; TRA1 Düzey 2 Bölge Planında geçen “Bölgeye yatırımı çekecek sanayi altyapısının geliştirilmesi, bölgenin sanayi yatırımı imkânlarının ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtılması, modelleri takip etmeleri sağlanarak teknoloji kullanım düzeylerinin artırılması, bölgenin dış ticaret kapasitesinin geliştirilmesi, markalaşma kültürünün geliştirilmesi ve marka ürünler oluşturulması, bölge için alternatif pazar ağlarının ve pazarlama yöntemlerinin geliştirilmesi tedbirlerine yönelik ulusal ve uluslararası alanda düzenlenen sektörel fuarlara Ticaret ve Sanayi Odaları gibi ilgili kuruluşlar ile koordinasyon içerisinde katılım sağlanması bölgede potansiyel arz eden sektörlerde kapasite artırımını sağlayacaktır. Yerel kapasite değerlendirildiğinde

Ajansın bu konuda öncülük etmesi kurum/kuruluşların; hedef kitleyi yakalaması, marka bilincinin oluşturulması, ürün ve hizmetlerin tanıtımı, teknolojik gelişmelerin ve inovatif yöntemlerin takibi, hedef pazarlara erişim, ticaret ve işbirliği hacminin geliştirilmesinde önemli rol oynayacaktır. Bu anlamda 2018 yılı içerisinde İzmir’de düzenlenecek olan Uluslararası Doğaltaş ve Teknolojileri Fuarı’na ve bölgede potansiyeli olan alanlarda sektörel fuarlara katılım planlanmaktadır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Ulusal düzeyde Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı, Uluslararası Doğaltaş ve Teknolojileri Fuarı, gibi en az 2 adet fuara katılım sağlanacaktır. Fuarlarda, Kuzeydoğu Anadolu’nun turizm marka kimliği ve özgün turizm ürünleriyle ses getirecek ve ön plana çıkılacak sunumsal öğelere yer verilecek, her bir fuar kapsamında hedeflenen sonuçlara yönelik olarak özel tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecek, belirlenen takvim öncesinde gerekli planlamalar yapılarak “workshop, çalıştay, B2B görüşmeler, basın toplantıları” vb. etkinlikler düzenlenecektir.

d. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Ulusal ve uluslararası organizasyonlara katılım sağlanması hususu bölgenin turizm potansiyelinden en üst düzeyde faydalanmasını ve turizmden elde ettiği gelirlerin artırılmasını amaçlayan Ajans faaliyetleri ile doğrudan ilişkilidir. Katılım sağlanan tüm etkinliklerde verimliliğin artırılması adına, bölgede ilgili alanlarda faaliyet gösteren firmalar, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği ve koordinasyon içerisinde hareket edilecek, ortak tanıtım ve pazarlama faaliyetleri gerçekleştirilecektir. İlgili etkinliklerin takip ve koordinasyonu Tanıtım ve İşbirliği Birimi ile Yatırım Destek Ofisleri tarafından yürütülecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Tanıtım ve İşbirliği Birimi, Yatırım Destek Ofisleri ve bölge aktörleri işbirliği içerisinde katılım sağlanacak olan organizasyonların ardından geri bildirimler alınacak, tecrübe paylaşımı gerçekleştirilecek, aynı zamanda Ajansımız tarafından yürütülen diğer sonuç odaklı programlara katkısı takip edilecektir.

Tablo - 26: Yerel Kalkınma Fırsatları Tanıtım ve Yatırım Destek Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarına Katılım	TİB	01.01.2018 01.02.2018	350.000,00
Bölge Tanıtımına Yönelik Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Gerçekleştirilen Diğer Fuar ve Organizasyonlara Katılım	TİB YDO'lar	01.01.2018 31.12.2018	150.000,00
Uluslararası Doğaltaş ve Teknolojileri Fuarına Katılım	TİB YDO'lar	01.01.2018 31.12.2018	50.000,00

5.2.2. Erzincan İli Rekreasyon Alanı ve Kanal Güzergâhı Oluşturma Çalışması

a. Amaç

Çalışmanın genel amacı İlin sahip olduğu doğal güzelliklerinin ön plana çıkarılarak şehrin yaşanabilirliğinin artırılmasıdır. Çalışmanın özel amacı ise Fırat Nehrinden alınan suyun şehir içerisinde geçirilmesiyle şehirde bir rekreasyon alanı oluşturulmasına ilişkin peyzaj projesi hazırlamaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Erzincan, Fırat Nehri kenarında kurulmuş olan bir şehir olmasına karşın il nehirden akan su kaynağını şehrin sosyal ve ekonomik gelişimine katkı sağlayacak şekilde tam olarak kullanamamaktadır. Ayrıca ilde meydana gelen depremler şehir ile ilgili bazı olumsuz algıların oluşmasına neden olmakta, il dışına yapılan göçler şehrin demografik gelişimi olumsuz yönde etkilemektedir. Demografik olarak yeterli nüfusa sahip olmayan şehirlerin ekonomik, sosyal ve ticari olarak da büyümesi daha yavaş gerçekleşmektedir.

Bu sebeple ajansımız genel sekreterliği tarafından ilin uzun vadeli gelişimine katkı sağlamak, şehrin cazibesinin artırılması suretiyle halk tarafından ortak kullanılacak yeni rekreasyon ve sosyal donatı alanları oluşturmak ve bu suretle Doğu Anadolu'da yeni bir cazibe merkezi oluşturmak amacıyla böyle bir çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Hizmet alımı çerçevesinde yürütülmesi planlanan çalışmanın ilk ayağında projenin mekânsal ve çevresel boyutları dikkate alınarak görselleriyle birlikte bir ön hazırlık çalışması yapılacaktır.

Çalışmanın uygulamaya konulması ile birlikte kanal geçiş güzergahında bulunan ve tarımsal üretim yapan çiftçilerin de sulama ihtiyaçlarına uzun dönemde katkı sağlanması planlanmaktadır.

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Hizmet alımı çerçevesinde ilk etapta görsel olarak hazırlanan çalışmanın uygulamaya konulması için ildeki farklı kurum ve kuruluşlarla eşgüdüm içerisinde çalışılması son derece önem arz etmektedir. Görselleri hazırlanan çalışma ildeki kurum ve kuruluşların görüş ve önerilerine sunulacaktır. Bu kapsamda çalışmadan beklenen sonuçların elde edilebilmesi için DSİ 8. Bölge Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ve Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü ile saha çalışmaları ve toplantılar gerçekleştirilecektir. Koordinasyon çalışmaları kapsamında rekreasyon ve kanal güzergahı olarak belirlenen alanların toprak yapısı, arazi kullanım durumları (sit alanı-doğa koruma alanları-sulak alanlar-hazine arazisi-mera vb. alanlar), arazi istimlak bedelleri, kanal genişliği, suyun akış hızı vb. konular göz önüne alınacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Çalışmanın zamanında tamamlanması, çalışmadan beklenen sonuçların elde edilmesi Erzincan Yatırım Destek Ofisi tarafından takip edilecektir.

Tablo – 27: Yerel Kalkınma Fırsatları Tanıtım Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Erzincan İli Rekreasyon Alanı ve Kanal Güzergâhı Oluşturma Çalışması	Erzincan Yatırım Destek Ofisi	01.01.2018 31.12.2018	155.000,00

5.3. Yatırım Destek Faaliyetleri

5.3.1. Erzurum Yatırım Destek Faaliyetleri

a. Amaç

Erzurum İli'ndeki yatırım ortamının iyileştirilmesi, mevcut yatırımların desteklenmesi ve potansiyel yatırımların teşvik edilmesi amacıyla “eğitim”, “raporlama”, “tanıtım” ve “yatırım destek” odaklı çalışmalarla “*Erzurum İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi Eylem Plânı*”nı uygulamaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Erzurum İli'ndeki mevcut yatırım potansiyelin ekonomik anlamda güçlü katma değer üreten somut çıktılara dönüşmesi hedefinin başlangıç aşamasında, Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ortaklığında, “*Erzurum İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırması*” isimli analiz çalışması yapılmıştır. Söz konusu çalışma kapsamında tespit edilen gelişme eksenleri ve uygun yatırım alanları doğrultusunda, Erzurum Yatırım Destek Ofisi tarafından Kalkınma Bakanlığınca da uygun bulunan “*Erzurum İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi Eylem Plânı*” hazırlanmıştır. Faaliyet amacıyla belirlenen odak alanlardaki eylemlerin gerçekleştirilmesi ile Erzurum İli'nin ve TRA 1 Düzey 2 Bölgesi'nin sürdürülebilir kalkınma çabasına katkıda bulunulacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyetler kapsamında;

- Erzurum İli'nde, nitelikli işgücü oluşturma, kurumsal kimlik geliştirme, ulusal ve uluslararası fonlara erişme vb. konularda en az 5 adet eğitim düzenlenecektir.
- Erzurum İli'nde yatırım yapma potansiyeli bulunan ulusal ve uluslararası yatırımcılara yönelik olarak en az 5 adet yerinde ziyaret, 1 adet bölgede ağırlama organizasyonu düzenlenecektir.
- Erzurum İli'nin potansiyelini tanıtmak amacıyla en az 2 adet ulusal/uluslararası fuar vb. etkinliğe katılım sağlanacaktır.
- Erzurum İli'ni ilgilendiren sektörel analiz/raporlama ve tanıtım alanlarında en az 3 çalışma (yeni rapor, rapor güncelleme vb.) gerçekleştirilecektir.
- Ajansımızın ortağı olduğu bsnEA Konsorsiyumu tarafından yürütülen COSME Avrupa İşletmeler Ağı Projesi kapsamında Erzurum ilindeki işletmelere Avrupa'daki işletmelerle gerçekleştirilebilecek işbirliği ve ortak çalışmalara ilişkin bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri düzenlenecektir.

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Erzurum Yatırım Destek Faaliyetleri kapsamında “*Erzurum İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi Eylem Plânı*” uygulanırken Ajans Tanıtım ve İşbirliği Birimi ile birlikte yerel, bölgesel ve ulusal paydaşlar ile eşgüdüm ve koordinasyon içerisinde hareket edilecektir.

Eşgüdüm ve koordinasyon süreçlerindeki iş ve işlemler, Erzurum Yatırım Destek Ofisi tarafından yürütülecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Erzurum Yatırım Destek Ofisi tarafından bizzat ve/veya mal/hizmet alımı yöntemi ile gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin zamanında tamamlanması ve söz konusu faaliyetler bağlamında beklenen sonuçların elde edilmesi Erzurum Yatırım Destek Ofisi tarafından takip edilecektir.

Tablo – 28: Yerel Kalkınma Fırsatları Erzurum Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
Erzurum İli'nin, başta nitelikli işgücü yetiştirilmesi ve ara eleman temini olmak üzere, istihdam sorunlarının çözümü için analiz, mesleki eğitim ve işbirliği programlarının düzenlenmesi	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	30.000,00
Erzurum İli'ndeki işletmelerin ulusal ve uluslararası fonlardan daha fazla faydalanmasını sağlayıcı bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri yürütülmesi	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	10.000,00
Erzurum İli'ndeki işletmelerin dış ticaret, e-ticaret, marka, patent, faydalı model, coğrafi işaret vb. konularda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	20.000,00
Erzurum İli'ndeki işletmelerin kurumsallaşma ve kalite sertifikasyonuna (ISO, OHSAS, HASSP) teşvik edilmesi	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	20.000,00
Erzurum İli'ndeki kümelenme ve işbirliği kültürünü geliştirici faaliyetler	Erzurum YDO	31.12.2018	20.000,00

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
(URGE projeleri, KOSGEB İşbirliği-Güç Birliği Programı) yürütülmesi			
Erzurum İli'nin mevcut yatırım ortamının ve turistik varlıkların ulusal ve uluslararası fuarlarda tanıtılması	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	20.000,00
Erzurum İli'nde yatırım yapma potansiyeli bulunan yatırımcıların yerinde ziyaret edilmesi ve İldeki yatırım ortamı hakkında bilgilendirilmesi	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	20.000,00
Erzurum İli'nde yatırım yapma potansiyeli bulunan yatırımcıların Erzurum'da düzenlenecek organizasyonlar kapsamında ağırlanması ve İl'deki yatırım ortamını yerinde görmelerinin sağlanması	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	20.000,00
Erzurum İli'ndeki mevcut yatırımcıların sektörel tecrübelerini artırmak, verimliliklerini artırmak, iyi uygulama örneklerini yerinde göstermek ve dış ticaret kapasite ve kabiliyetlerini artırmak adına yapılacak sektörel tecrübe paylaşımı ve araştırma ziyaretleri yapılması	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	20.000,00
Erzurum İli'ndeki yatırımcıların ihtiyaç duyacağı alanlarda sektörel araştırma raporlarının ve fizibilite raporlarının hazırlanması	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	20.000,00
İlin yatırım ortamını ve potansiyelini, ilde sağlanan mali destekleri tanıtıcı ve	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	10.000,00

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
bilgilendirici dokümanlar hazırlanarak yatırımcıların istifadesine sunulması			
COSME Avrupa İşletmeler Ağı Projesi kapsamında Erzurum İlindeki işletmelere yönelik bilgilendirme ve eğitim toplantılarının düzenlenmesi	Erzurum YDO	01.01.2018 31.12.2018	319.126,87

5.3.2. Erzincanlı İşadamlarına Yönelik Yatırımcı Bilgilendirme ve Tanıtım Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesi

a. Amaç

Erzincan Dernekleri kanalıyla İstanbul ve Ankara'daki önemli işadamlarına ulaşılarak "Yatırım Teşvik Toplantısı" yapılması ile ildeki yatırım imkânlarının tanıtılmasını sağlamaktır.

5.3.3. Erzincan İlinin Ulusal Ve Uluslararası Düzeyde Tanıtımını Sağlamak Amacıyla Ulusal Ve Uluslararası Fuarlara Katılım Sağlanması

a. Amaç

Ulusal ve uluslararası fuarlara katılım sağlayarak ilin turizm değerlerinin ve potansiyelinin yeterince etkin kullanılması ile ilin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını sağlamaktır.

Tablo – 29: Yerel Kalkınma Fırsatları Erzincan Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Erzincan İlinin Ulusal Ve Uluslararası Düzeyde Tanıtımını Sağlamak Amacıyla Ulusal Ve Uluslararası Fuarlara Katılım Sağlanması	Erzincan Yatırım Destek Ofisi	01.01.2018 31.12.2018	35.000,00
Erzincanlı İşadamlarına Yönelik Yatırımcı Bilgilendirme ve Tanıtım Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesi	Erzincan Yatırım Destek Ofisi	01.01.2018 31.12.2018	10.000,00

5.3.4. Bayburt Yatırım Destek Faaliyetleri

a. Amaç

Bayburt ilindeki yatırım ortamının iyileştirilmesi, mevcut yatırımların desteklenmesi ve potansiyel yatırımların teşvik edilmesi amacıyla eğitim, raporlama, tanıtım ve yatırım destek odaklı çalışmalarla Bayburt İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi Eylem Plânını uygulamaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bayburt ilindeki mevcut yatırım potansiyelin ekonomik anlamda güçlü katma değer üreten somut çıktılara dönüşmesi hedefinin başlangıç aşamasında, Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ortaklığında, “Bayburt İli Potansiyel Yatırım Alanları Araştırması” isimli analiz çalışması yapılmıştır. Söz konusu çalışma kapsamında tespit edilen gelişme eksenleri ve uygun yatırım alanları doğrultusunda, Bayburt Yatırım Destek Ofisi tarafından Kalkınma Bakanlığınca da uygun bulunan “Bayburt İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi Eylem Plânı” hazırlanmıştır. Faaliyet amacında belirlenen odak alanlardaki eylemlerin gerçekleştirilmesi ile Bayburt ilinin ve TRA 1 Düzey 2 Bölgesi’nin sürdürülebilir kalkınma çabasına katkıda bulunulacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyetler kapsamında;

- Mevcut yatırımcıların sektörel tecrübelerini ve verimliliklerini artırmak, iyi uygulama örneklerini yerinde göstermek ve dış ticaret kapasite ve kabiliyetlerini artırmak adına yapılacak sektörel tecrübe paylaşımı ve araştırma ziyaretleri kapsamında en az 2 adet faaliyet gerçekleştirilecektir.
- Uluslararası yatırım, destek ve tanıtım konularında ilgili toplantı ve organizasyonlara katılım sağlanarak bu kapsamdaki faaliyetlerinin il ölçeğinde takip ve koordinasyonu kapsamında en az 2 adet faaliyet gerçekleştirilecektir.
- Bir IPA Projesi olan “Doğaltaş Üretim ve Pazarlama Destek Merkezi”nin 2017 yılı içerisinde faaliyete başlamasıyla ilde doğal taş sektöründe yaşanan izin ruhsat vb. sorunların giderilmesine yönelik lobi faaliyetleri ile kümelenme ve tanıtım faaliyetlerinin yürütülerek ilde doğaltaş sektörünün gelişmesinin çerçevesinde 1 adet çalışma ziyareti ve 1 adet küme analizi yapılacaktır.

- Cazibe Merkezleri Programı kapsamında açılması muhtemel çağrılar için tanıtım, duyuru, broşür, katalog çalışmaları hazırlanarak potansiyel başvuru sahiplerine sunulması çerçevesinde 1 adet faaliyet yürütülecektir, ihtiyaç duyulursa faaliyet sayısı artacaktır.
- İlin yatırım ortamını ve potansiyelini, ilde sağlanan mali destekleri tanıtıcı ve bilgilendirici dokümanlar hazırlanarak yatırımcıların istifadesine sunulması kapsamında 1 adet broşür hazırlanacaktır ve tanıtım faaliyetlerinde kullanılacaktır.
- İlin yatırım ortamını tanıtmak üzere çeşitli illerde “Bayburt ili Yatırım Tanıtım Toplantıları”nın gerçekleştirilmesi çerçevesinde en az 2 farklı ilde tanıtım toplantısı düzenlenecektir.
- Avrupa Birliği Programları kapsamında açılacak hibe programlarına Ajans adına veya ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde hazırlanacak sunulacak projelere yönelik ihtiyaç duyulması halinde 1 adet danışmanlık hizmeti alınacaktır.
- Bayburt ilindeki işletmelerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla ilimizdeki işletme yönetici ve çalışanları ile üniversite öğrencilerine hizmet alımı yöntemi ile kurumsallaşma, dış ticaret, e- ticaret vb. eğitimlerin verilmesi çerçevesinde 2 adet eğitim düzenlenecektir.
- Bayburt ilinin girişimcilik kapasitesini geliştirmek amacıyla başta dezavantajlı gruplar (işsizler, kadınlar, gençler vs.) olmak üzere kendi işini kurmayı düşünen potansiyel yatırımcılara hizmet alımı suretiyle uygulamalı girişimcilik eğitimleri çerçevesinde 2 adet eğitim düzenlenecektir.
- Bayburt ilindeki vasıflı işgücünü artırmak üzere ihtiyaç duyulan alanlarda mesleki ve teknik yetkinlik eğitimleri çerçevesinde 2 adet eğitim düzenlenecektir.
- İl Yatırım Ortamı Değerlendirme Raporunun hazırlanması çerçevesinde 1 adet rapor hazırlanacaktır.
- Bayburt Küme analizlerinin yapılması çerçevesinde 1 adet küme analizi işi yapılacaktır.
- Bayburt İli İşletme İstatistiklerinin çıkarılması çerçevesinde 1 adet envanter çıkarılacaktır.
- Bayburt ilindeki yatırımcıların yatırım karar süreçlerinde ihtiyaç duyacağı alanlarda sektörel araştırma raporlarının ve fizibilite raporlarının hazırlanması çerçevesinde 2 farklı sektör için rapor/fizibilite yapılacaktır.

- Bayburt Yatırım Destek Ofisi web sitesinin kurularak yatırımcıya yönelik bilgi aktarımı altyapısının iyileştirilmesi çerçevesinde 1 adet web sitesi kurulacaktır.
- Doğu Karadeniz’de son yıllarda artan Arap turizminden gerekli payın alınması için ulusal ve uluslararası düzeyde firmalara yönelik tanıtım organizasyonları düzenleyerek, Bayburt ilini de tur rotalarına dâhil edilmesi için tanıtım faaliyetlerinin çerçevesinde 2 adet organizasyon düzenlenecektir.

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bayburt Yatırım Destek Faaliyetleri kapsamında “Bayburt İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi Eylem Plânı” uygulanırken Ajans Tanıtım ve İşbirliği Birimi ile birlikte yerel, bölgesel ve ulusal paydaşlar ile eşgüdüm ve koordinasyon içerisinde hareket edilecektir. Eşgüdüm ve koordinasyon süreçlerindeki iş ve işlemler, Bayburt Yatırım Destek Ofisi tarafından yürütülecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Bayburt Yatırım Destek Ofisi tarafından bizzat ve/veya mal/hizmet alımı yöntemi ile gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin zamanında tamamlanması ve söz konusu faaliyetler bağlamında beklenen sonuçların elde edilmesi Bayburt Yatırım Destek Ofisi tarafından takip edilecektir.

Tablo - 30: Yerel Kalkınma Fırsatları Bayburt Yatırım Destek Ofisi Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
Mevcut yatırımcıların sektörel tecrübelerini ve verimliliklerini artırmak, iyi uygulama örneklerini yerinde göstermek ve dış ticaret kapasite ve kabiliyetlerini artırmak adına yapılacak sektörel tecrübe paylaşımı ve araştırma ziyaretleri gerçekleştirilmesi	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	15.000,00
Uluslararası yatırım, destek ve tanıtım konularında ilgili toplantı ve	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	10.000,00

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
organizasyonlara katılım sağlanarak bu kapsamdaki faaliyetlerinin il ölçeğinde takip ve koordinasyonu			
Bir IPA Projesi olan “Doğaltaş Üretim ve Pazarlama Destek Merkezi”nin 2017 yılı içerisinde faaliyete başlamasıyla ilde doğal taş sektöründe yaşanan izin ruhsat vb. sorunların giderilmesine yönelik lobi faaliyetleri ile kümelenme ve tanıtım faaliyetlerinin yürütülerek ilde doğaltaş sektörünün gelişmesinin sağlanması	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	25.000,00
Cazibe Merkezleri Programı kapsamında açılması muhtemel çağrılar için tanıtım, duyuru, broşür, katalog çalışmaları hazırlanarak potansiyel başvuru sahiplerine sunulması	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	10.000,00
İlin yatırım ortamını ve potansiyelini, ilde sağlanan mali destekleri tanıtıcı ve bilgilendirici dokümanlar hazırlanarak yatırımcıların istifadesine sunulması	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	10.000,00
İlin yatırım ortamını tanıtmak üzere çeşitli illerde “Bayburt ili Yatırım Tanıtım Toplantıları”nın gerçekleştirilmesi	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	15.000,00
Avrupa Birliği Programları kapsamında açılacak hibe programlarına Ajans adına veya ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde hazırlanacak sunulacak projelere	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	20.000,00

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
yönelik ihtiyaç duyulması halinde danışmanlık hizmeti alınması			
Bayburt ilindeki işletmelerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla ilimizdeki işletme yönetici ve çalışanları ile üniversite öğrencilerine hizmet alımı yöntemi ile kurumsallaşma, dış ticaret, e- ticaret vb. eğitimlerin verilmesi	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	25.000,00
Bayburt ilinin girişimcilik kapasitesini geliştirmek amacıyla başta dezavantajlı gruplar (işsizler, kadınlar, gençler vs.) olmak üzere kendi işini kurmayı düşünen potansiyel yatırımcılara hizmet alımı suretiyle uygulamalı girişimcilik eğitimleri verilmesi	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	15.000,00
Bayburt ilindeki vasıflı işgücünü artırmak üzere ihtiyaç duyulan alanlarda mesleki ve teknik yetkinlik eğitimleri düzenlenmesi	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	15.000,00
İl Yatırım Ortamı Değerlendirme Raporunun hazırlanması	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	50.000,00
Bayburt Küme analizlerinin yapılması	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	20.000,00
Bayburt İli İşletme İstatistiklerinin çıkarılması	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	10.000,00
Bayburt ilindeki yatırımcıların yatırım karar süreçlerinde ihtiyaç duyacağı alanlarda sektörel araştırma raporlarının ve fizibilite raporlarının hazırlanması	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	100.000,00

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahminî Maliyet (TL)
Bayburt Yatırım Destek Ofisi web sitesinin kurularak yatırımcıya yönelik bilgi aktarımı altyapısının iyileştirilmesi	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	10.000,00
Doğu Karadeniz’de son yıllarda artan Arap turizminden gerekli payın alınması için ulusal ve uluslararası düzeyde firmalara yönelik tanıtım organizasyonları düzenleyerek, Bayburt ilini de tur rotalarına dâhil edilmesi için tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi	Bayburt YDO	01.01.2018 31.12.2018	20.000,00

5.4. GÜDÜMLÜ PROJELER

5.4.1. ERZİNCAN SÜT İŞLEME TESİSİ

a. Amaç

İldeki süt üretiminin ve sahadan toplanan süt miktarının artırılmasına katkı sağlayarak, sektörde fiyat ve üretim stabilizesine hizmet eden, kaliteli ve hijyenik katma değeri yüksek süt ürünleri üretmek ve gerekli pazarı organize etmek projenin özel amacıdır.

Projeyle;

- İlde üretilen sütün daha fazla miktarlarda sanayiye girmesinin sağlanacak,
- Sütün uzun süre saklanabilmesi ve daha çeşitli süt ürünlerine dönüştürülebilmesi için süttozu ve katma değeri yüksek diğer süt ürünlerine dönüştürülecek,
- Tesisin ihtiyaç duyduğu sütü kendi toplama ağı ile sağlayıp, piyasadaki diğer işletmelerin topladığı süt miktarına olumsuz etki etmeden, sütün stoklanma ve dayanıklı tüketim malı haline getirilecek,
- Sürekli alım garantisi ve tatmin edici ücretlendirmeye, bölge süt üreticilerinin süt üretimini düzenli bir şekilde arttırılmasına katkı sağlanacak,

- Sütten yapılan ürün çeşitliliğinin artırılması, peynir, yoğurt, yağ, pastörize süt, ayran, lor, krema vb. süt ürünlerinin üretimin yapılacak ve bunların farklı ambalajlama teknikleriyle farklı ürünler halinde üretilecek,
- Tesiste üretilen ve İlde üretilen süt ürünleri için tanıtım, markalaşma ve pazarlama imkânlarının geliştirilmesi sağlanacaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRAI Düzey 2 Bölge Planı 2014-2023 ve Ajans tarafından hazırlanan süt sektörü raporları incelendiğinde genel itibariyle üretilen ürünlerin işlenmeden ve muhafaza işlemlerine tabi tutulmadan değerinde pazar bulamaması en önemli sorun olarak görülmektedir. Dolayısıyla bölgede üretilen tarımsal hammaddenin işlenerek ya da dayanıklı hale getirerek pazarlaması ve üreticinin de bu faaliyetten payını alması önem arz etmektedir.

2016 yılı TUIK rakamlarına göre Erzincan ilimizde 107.782,8 ton/yıl süt üretimi gerçekleştirilmiştir. Bu rakamlar ilde günlük yaklaşık olarak 295 ton sütün üretildiğini göstermektedir.

2012 ile 2016 yılları arasında Erzincan ilimizde süt üretim miktarı % 32 artış göstermiştir. 2023 yılında ilde gerçekleştirilecek olan süt üretiminin 170.000 ton olması öngörülmektedir.

Erzincan İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nden alınan verilere göre il genelinde halen 5 süt işleme tesisi faaliyet göstermekte olup, tüm işletmeler toplam olarak 3.413 ton/yıl süt işlemektedir. Bu rakamlar ilde faaliyet gösteren işletmelerin günlük ortalama 9,35 ton süt işlediğini göstermektedir.

Erzincan Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği (EDYSB) tarafından 2010 yılında, ildeki süt üretimi sektörünü geliştirebilmek amacıyla süt toplama merkezi kurulmuştur. 2010 yılında 5 ton/gün süt toplama kapasitesine sahip olan birliğin 2016 yılı sonundaki süt toplama kapasitesi günlük 50 tona ulaşmıştır. 2017 yılı içerisinde yapılmış olan yatırımların tamamlanmasının ardından günlük toplanacak olan süt miktarı 100 tona ulaşacaktır. EDYSB verileri incelendiğinde 2015 yılında günlük ortalama 21 ton, 2016 yılında 33 ton, 2017 yılının ilk dört ayı içerisinde ise ortalama 47,5 ton günlük süt topladığı görülmektedir. Toplanan sütün yaklaşık olarak 40 tonu il dışında pazarlanmaktadır. 2017 yılı sonu itibariyle soğuk zincir bozulmadan toplanan ve tüm norm ve standartlara uygun 92 ton süt pazarlama sorunu ile karşı karşıya kalacaktır. Bu durum yılsonu itibariyle günlük 340 tona ulaşması beklenen Erzincan ili süt üretim miktarını da düşürecektir.

Proje fikri, KUDAKA 2014-2023 Bölge Planında yer alan gelişme eksenlerinden “Birinci Eksen: Başta nitelikli ve ayırt edici özellikteki ürünler olmak üzere tarımsal üretimin miktar ve

kalitesinin artırılması” eksenini altındaki ikinci öncelik olan “Kaliteli, Yeterli ve Sürekli Tarımsal Üretim İçin Teknik Altyapının İyileştirilmesi” ile “İkinci Eksen: Bölgede üretilen hammaddenin işlenerek katma değerli ürün haline getirilmesi” eksenini altındaki dördüncü öncelik olan “Katma değeri yüksek ürünlerin değerinde pazarlanması” önceliklerine dayanmaktadır. Ayrıca belirtilen önceliklere yönelik tedbirler değerlendirildiğinde proje fikrinin,

- Örgütlenmenin ve işbirliği kültürünün geliştirilmesi
- Tarımsal hammaddenin üretilmesi, toplanması, taşınması ve işlenmesine yönelik alt yapı ve organizasyon eksikliklerinin giderilmesi
- Sözleşmeli tarımsal üretimin bölgede yaygınlaştırılması
- Ayırt edici tarımsal ürün üretiminin ve yenilikçi uygulamaların yaygınlaştırılması

tedbirlerine hizmet eder nitelikte olduğu düşünülmektedir.

10. Kalkınma Planı'nın Tarım ve Gıda bölümünde “Toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini esas alan, ileri teknolojiye dayalı, altyapı sorunlarını çözmüş, örgütlülüğü ve verimliliği yüksek, etkin ve talebe dayalı üretim yapısıyla uluslararası rekabet gücünü artırmış, doğal kaynakları sürdürülebilir kullanan bir tarım sektörünün oluşturulması amaçlanmaktadır.” Amacı yer almaktadır. Erzincan'da süt işleme tesisi kurulmasına yönelik tasarlanan Güdümlü Proje fikrinin belirtilen amaca doğrudan hizmet edeceği düşünülmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Süt ve Süt Ürünleri Sektörü ülkemiz ve bölgemiz ekonomisindeki yeri ve ülke tarımının temel bileşeni olma özelliğiyle başat bir yere sahiptir. Ülkemiz süt sektörü yörelere göre farklılık gösterse de her geçen yıl hem süt üretimi hem de süt işleme sanayi bakımından gelişmektedir. Gelişen süt üretim sektöründe uygulanacak bu projeye; hijyenik ve kaliteli süt üretiminin yaygınlaştırılmasına, sütün üretim aşamasında hijyen sağlanmasına, süt üreticileri ile süt işleme tesisleri arasında koordinasyonun sağlanmasına, markalaşma, kümelenme ve etkin pazar ağları oluşturulmasına katkı sağlamak hedeflenmektedir.

d. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Proje ile Erzincan Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği tarafından kurulmuş olan ve 2011 yılından bu yana başta Ajansımız olmak üzere, Tarım Bakanlığı, TKDK gibi kuruluşlar

tarafından da desteklenen süt toplama merkezi tarafından toplanan sütün Erzincan ilimizde işlenmesi sağlanacaktır.

Ayrıca proje TRA1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde Soğuk Zincir Sistemi'nin Kurulması sonuç odaklı programı ile benzer bütünlük sağlayacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Projenin başvuru ve onay süresinden Program Yönetimi Birimi, izleme ve değerlendirme faaliyetlerinden İzleme ve Değerlendirme Birimi sorumlu olacaktır.

Tablo – 31: Yerel Kalkınma Fırsatları GÜdümlü Projeler

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Erzincan Süt İşleme Tesisleri	PYB, İDB	01.01.2018 31.12.2019	5.000.000,00

5.5. Teknik Destek

5.5.1. 2018 Yılı Teknik Destek Programı

a. Amaç

Bölgesindeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden ancak beşeri sermaye ve kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına destek sağlamaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölgede sanayi ve turizm sektörünün gelişimi kadar beşeri sermayenin de geliştirmesi oldukça önemlidir. Bölgenin gelişmişlik düzeyi dikkate alındığında teknik destek programı ile verilecek eğitimler; insan kaynaklarının hizmet kalitesinin artırılmasına ve dış kaynakların bölgeye çekilmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda SOP kapsamında çalışılacak sektör ve tematik konular dışında bölge önceliklerine hizmet edecek diğer alanlarda da eğitim, danışmanlık gibi teknik desteklerin verilmesi önemlidir. 2018 yılı ikinci çeyreğinde ilan edilmesi planlanan Teknik Destek Programı 2019 yılı içerisinde tamamlanacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Teknik Desteği Programı ile 2018 yılı içerisinde 10 adet eğitimin verilmesi ve bu eğitimlere yaklaşık 150 kişinin katılımı beklenmektedir.

d. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Teknik Destek Programları bölgede kurumsal kapasitenin ve beşeri sermayenin geliştirilmesi amacıyla uygulanmakta olup proje yazma yürütme, stratejik olan hazırlama başta olmak üzere bölgedeki kurumların belli konularda nitelikli insan kaynaklarını artırmaktadır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Teknik Destek Programının ilanı ve uygulaması Program Yönetimi Birimi tarafından, izlemesi İzleme ve Değerlendirme Birim tarafından yapılacaktır.

Tablo – 32: Yerel Kalkınma Fırsatları 2018 Yılı Teknik Destek Programı

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2018 Yılı Fizibilite Desteği Programı	PYB, DHB	01.03.2018 31.12.2018	150.000,00

5.6. Fizibilite Desteği

5.6.1. 2018 Yılı Fizibilite Desteği Programı

a. Amaç

Bölge için önem arz edebilecek ve SOP'lar kapsamına girmeyen veya gelecek yıllarda oluşturulacak SOP'lara altlık oluşturabilecek fizibilite çalışmalarının desteklenmesidir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölgenin avantaj sahip olduğu farklı tematik ve sektörel konular dikkate alındığında Ajansımıza SOP'ların dışında kalan konularda da bölgedeki kurumlardan araştırma ve analiz talepleri gelmesi beklenmektedir. Ajans bu tür taleplere cevap vererek bölgeye büyük ölçekli yatırımların çekilmesine zemin hazırlamayı ve gelecek yıllarda hazırlanacak olan SOP'lara önemli çıktılar sağlamayı planlamaktadır. 2018 yılı ikinci çeyreğinde ilan edilmesi planlanan Fizibilite Desteği Programı 2019 yılı içerisinde tamamlanacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Fizibilite Desteği Programı ile 2018 yılı içerisinde toplam 10 adet araştırma raporunun hazırlanması öngörülmektedir.

d. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Hazırlanacak fizibilite raporları ile bölgeye yatırımcı çekilmesi ve gelecek dönemde oluşturulacak SOP'lara için çıktılar oluşturulması hedeflendiğinden raporlar Ajans

faaliyetlerine büyük katkılar sağlayacaktır. Ajans bu destek programı kapsamında hem projelerin oluşturulması hem de projelerin izlenmesi aşamalarında bölgedeki kurumları yönlendirecek ve bölge için önem arz edebilecek raporların hazırlanmasını sağlayacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Fizibilite Desteği Programının ilanı ve uygulaması Program Yönetimi Birimi tarafından, izlenmesi İzleme ve Değerlendirme Birim tarafından yapılacak olup raporlar sektörel konularda uzmanlaşmış Ajans çalışanları tarafından incelenecektir.

Tablo – 33: Yerel Kalkınma Fırsatları 2018 Yılı Fizibilite Desteği Programı

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2018 Yılı Fizibilite Desteği Programı	PYB, İDB	01.03.2018 31.12.2018	1.000.000,00

5.7. Kapasite Geliştirme

5.7.1. Anahtar Çözümler Programlarının Düzenlenmesi

a. Amaç

TRA1 Düzey 2 Bölge Planının “Bölgenin AR-GE ve Yenilikçilik Kapasitesinin Güçlendirilmesi” ile “Hizmetler Sektöründe Sosyal Altyapının Geliştirilmesi” öncelikleri doğrultusunda bölgede ihtiyaç duyulan alanlardaki altyapı eksikliğinin giderilmesi, kalkınmada öncelikli konularda farkındalık yaratılması, kurumsal kapasitenin artırılması amacıyla; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları yönetici ve çalışanlarına yönelik eğitim, konferans ve seminerler uygulanması planlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Sosyoekonomik kalkınmayı sağlama açısından nitelikli işgücü olabilecek bir nüfus potansiyeli bölgede mevcuttur. Fakat gerçekleştirilen tüm toplantı, çalıştay vb. etkinliklerde, sektörel raporlarda ve bölge planında insan kaynaklarının yetersiz olduğu vurgulanmaktadır. Sosyal ve beşeri kaynakların geliştirilmesi adına mevcut insan kaynağının eğitimi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca mevcut işletmelerin teknik kapasitelerinin artırılması adına üretim, pazarlama, markalaşma vb. temalarda eğitimlere ihtiyaçları vardır. Uzman kişilerin katılımı ile bölgede ihtiyaç duyulan alanlardaki altyapı eksikliğinin giderilmesi, kalkınmada öncelikli konularda farkındalık yaratılması, kurumsal kapasitenin artırılması amacıyla gerçekleştirilecek seminerler ile bölge kalkınmasına ivme kazandıracak Anahtar Çözümlerin sunulması öngörülmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Bölge ekonomisinde önemli bir yere sahip olan alanlarda ihtiyaç duyulan insan kaynakları, tanıtım, pazarlama, hizmet arzı, markalaşma, dış ticaret vb. alanlarda 3 adet eğitim/konferans düzenlenecektir.

d. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Alanında uzman kişilerden hizmet alımı veya kurumlar arası koordinasyon sonucunda görevlendirme yöntemi ile uygulanacak Anahtar Çözümler Programı Tanıtım ve İşbirliği Birimi, Yatırım Destek Ofisleri ve Destek Hizmetleri Birimi tarafından yürütülecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Düzenlenen eğitimler sonucundan anket vb. değerlendirme yöntemleri ile geri bildirimler alınacaktır.

Tablo – 34: Yerel Kalkınma Fırsatları Kapasite Geliştirme Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Anahtar Çözümler Programının Düzenlenmesi	TİB	01.01.2018 31.12.2018	100.000,00

5.8. Yeşil Yol Güzergâhındaki Kültür-Turizm ve Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programı

a. Amaç

Program ile Bölgenin Kültür ve Turizm potansiyelini harekete geçirerek bölgedeki ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Programın özel amacı ise, DOKAP bölgesi illerinin “Yeşil Yol” güzergâhı öncelikli olacak şekilde ve Doğu Karadeniz Turizm Master Planında belirtilen önerilere uygun olarak doğal yapısının ve kaynaklarının korunması, tarihi, doğal ve kültürel potansiyelin harekete geçirilmesi, sürdürülebilir turizm altyapısının ortaya çıkarılması ve bölgenin turistik cazibe merkezi haline getirilmesine katkıda bulunulmasıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi'nin (DOKAP BKİ) faaliyet gösterdiği bölge içindeki 8 (sekiz) ilde (Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Samsun ve Trabzon) uygulanacak olan Yeşil Yol Güzergâhındaki Kültür, Turizm ve Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programı, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve DOKAP Kalkınma İdaresi Başkanlığı (DOKAP BKİ) koordinasyonunda, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA), Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) ve Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA) işbirliği ve eşgüdümü çerçevesinde yürütülmektedir.

Yeşil Yol Güzergâhındaki Kültür-Turizm Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programı, yukarıda belirtilen hedeflerle uyumlu olarak ve KUDAKA tarafından DOKAP BKİ ile koordinasyon içerisinde Bayburt illinde 862.500,00 TL’lik bütçe ile yürütülecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Yeşil Yol Güzergâhındaki Kültür-Turizm Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programı ile 2018 yılı içerisinde toplam 1 adet projenin uygulanması öngörülmektedir.

d. Diğer Ajans / Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Her bir Kalkınma Ajansı, Yeşil Yol Güzergâhındaki Kültür-Turizm Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programı’nın, kendisine tahsis edilen bütçe çerçevesinde hizmet verdiği Düzey II Bölge’inde uygulanmasından sorumlu olacaktır. Ancak her ne kadar (i) başvuruların alınması, (ii) başvuruların değerlendirilmesi ve (iii) sözleşmelerin yönetimi, Kalkınma Ajansları tarafından ayrı ayrı yürütülecek süreçler olsa da, özellikle başvuruların değerlendirilmesi süreçlerinde, bölgesel ve sektörel hedeflere sağlanan katkının niteliği ve desteklenecek projeler arası tamamlayıcılık potansiyelleri dikkate alınacaktır.

Kalkınma Ajanslarının sağlayacağı proje ve faaliyet destekleri ile ilgili iş ve işlemlerin yasal dayanağı, usul ve esasları, bunlardan yararlanma ilke ve kuralları, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun ve 8 Kasım 2008 tarih ve 27048 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği ve 9 Aralık 2009 tarihinde Kalkınma Bakanlığı tarafından yayımlanan Destek Yönetim Kılavuzu çerçevesinde düzenlenmektedir. Ayrıca bu program, “2016 Yılı Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı Tarafından Sermaye Transferi Ödeneklerinin Kullanılması, İzlenmesi ve Denetimine İlişkin Usul ve Esaslar” çerçevesinde yürütülecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Yeşil Yol Güzergâhındaki Kültür-Turizm Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programı ilanı ve uygulaması Program Yönetimi Birimi tarafından, izlenmesi İzleme ve Değerlendirme Birim tarafından yapılacaktır

Tablo – 35: Yerel Kalkınma Fırsatları 2018 Yılı Fizibilite Desteği Programı

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Yeşil Yol Güzergâhındaki Kültür-Turizm Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programı	PYB, İDB	01.01.2018 31.12.2018	923.022,05

5.9. Ajansın Geçmiş Yıllara Ait Mali Destek, Teknik Destek, GÜdümlü Proje Desteği, Doğrudan Faaliyet Desteği ve Cazibe Merkezleri Destekleme Programı Uygulamaları

Ajansımızca 2016 ve 2017 yıllarında uygulanan Mali Destek Programları, Teknik Destek Programları, GÜdümlü Proje Desteği ve Doğrudan Faaliyet Desteği projelerine ait 2018 yılına devir eden ödemeler bulunmaktadır. İlgili projeler 2018 ve 2019 yılları içerisinde tamamlanacak olup izleme faaliyetleri İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından yapılacaktır.

Tablo – 36: Geçmiş Yıllara Ait Proje Uygulamaları

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
2014 Yılı GÜdümlü Proje Desteği Ödemelerinin Gerçekleştirilmesi	İDB	01.01.2018 31.12.2018	1.125.000,00
2016 Yılı GÜdümlü Proje Desteği Ödemelerinin Gerçekleştirilmesi	İDB	01.01.2018 31.12.2018	2.275.767,78
2017 Yılı GÜdümlü Proje Desteği Ödemelerinin Gerçekleştirilmesi	İDB	01.01.2018 31.12.2019	4.223.514,24
2016 Yılı Mali Destek Programları Ödemelerinin Gerçekleştirilmesi	İDB	01.01.2018 31.12.2018	2.443.758,77
2017 Yılı Mali Destek Programları Ödemelerinin Gerçekleştirilmesi	İDB	01.01.2018 31.12.2019	16.000.000,00
2016 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Ödemelerinin Gerçekleştirilmesi	İDB	01.01.2018 31.12.2018	74.775,00
2017 Yılı Teknik Destek Programları	İDB	01.01.2018 31.12.2018	100.000,00

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)
Ödemlerinin Gerçekleştirilmesi			
Cazibe Merkezleri Destekleme Programı Ödemelerinin Gerçekleştirilmesi	ERZURUM YDO	01.01.2018 31.12.2018	32.251.090,48

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışma Programı, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1 inci maddesinde "kurumlar arası işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülmüş olan ilke ve politikalarla uyumlu biçimde bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak" olarak belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere ve aynı Kanun'un 11 inci ve 14 üncü maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 21'inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2018 yılı faaliyetlerini, TRA1 Düzey 2 Bölge Planı (2014-2023), ulusal ölçekli plan ve stratejik dokümanlar, Ajans tarafından hazırlanan İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planı ve bölge açısında potansiyel arz eden alanlar esas alarak belirlediği, sonuç odaklı programlar ve yerel kalkınma fırsatları kapsamında gerçekleştirecektir.

7. EKLER

EK 1) 2018 Yılı Önemli Kamu Yatırımları Bilgi Formu

EK 2) 2018 Yılı Performans Tablosu

EK 1.1) Önemli Kamu Yatırımları Bilgi Formu: Bölgede Faaliyet Gösteren Kış Turizm Merkezlerinde Yeni Konaklama Tesisleri İle Günübirlik Tesislerin Kurulması

1. Proje Tanımlama Bilgileri

Adı: Bölgede Faaliyet Gösteren Kış Turizm Merkezlerinde Yeni Konaklama Tesisleri İle Günübirlik Tesislerin Kurulması

Yeri: TRA1 Düzey 2 Bölgesi

Sektörü: Kış Turizmi

Proje Maliyeti: 55 Milyon TL

Proje Süresi: 3 yıl

Projeyi Yürütecek Kurum/Kuruluşlar: KUDAKA, Erzurum Valiliği, Erzurum Büyükşehir Belediyesi, Erzincan İl Özel İdaresi, Erzincan Belediyesi, Erzurum ve Erzincan Milli Emlak Müdürlükleri

2. Projenin Detay Bilgileri

Projenin İlişkili Olduğu ve/veya Dayandığı Plan, Program, İdare Stratejik Planı, Performans Programı, Proje ve Etütler: 10. Kalkınma Planı (2014-2018), TRA1 Düzey 2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı, KUDAKA İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı

Projenin Genel Amacı: Başta Palandöken ve Ergan olmak üzere kış turizm merkezlerinde yeni konaklama tesisleri ile günübirlik tesislerin kurulması ve bu kapsamda uygun yatırım sahalarının oluşturulması ve altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi.

Projenin Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

1. Yeni konaklama ve günübirlik tesislere yönelik tahsisli parsel oluşturmak
2. Konaklama ve günübirlik tesislere yönelik alım sürecine katkı sağlayacak teşvik belgesi sayılarını artışı sağlamak
3. Dış kaynaklı fonlara hazırlanan proje sayısının arttırmak

Projenin Faydalanıcıları: TRA1 Düzey 2 Bölge illerinde faaliyet gösteren turizm işletmeleri başta olmak üzere yeni konaklama tesisleri ile günübirlik tesis işletme sahiplerine, doğa ve kış sporlarına ilgi duyanlar, doğa sporları dernekleri, üniversitelerin ilgili bölümleri, Belediyeler, Türkiye Kayak Federasyonu

Projenin Gerekçesi: TRA1 Düzey 2 Bölgesinde bulunan Palandöken ve Ergan kış turizm merkezleri bölgenin en önemli turizm destinasyonlarıdır.

3185 m. zirve yüksekliğine sahip Palandöken dağları, Erzurum'un güneyinde yer alır ve doğu-batı yönünde uzanır. 12 km'lik bir eğim uzunluğu ile Türkiye'nin en uzun kayak pisti Palandöken dağlarında bulunmaktadır.

Palandöken dağları yaklaşık olarak yılın 150 günü karla örtülüdür. Aralık-mayıs arasındaki dönem kayak etkinlikleri için en uygun zamandır. Normal kış koşullarında 2-3 metre kar yağışı almaktadır. Mevsim boyunca “toz kar” üzerinde kayak yapılmaktadır.

Palandöken'de günde toplam 32 bin kişinin kayak yapabileceği, uluslararası yarışmalar hatta kış olimpiyatlarının düzenlenebileceği ve 6 bin kişinin doğrudan istihdam edilebileceği bir kapasiteye sahiptir.

Palandöken kayak tesisleri Türkiye'nin en iyi ilk üç kayak merkezinden birisidir. Sahip olunan yüksek irtifa, kaliteli kar, uzun kış olanakları Palandöken'in önemli olanakları arasındadır. Palandöken kayak merkezinde halen 75 km olan pist uzunluğu bulunmakta olup yapılacak yeni yatırımlarla 200 km'ye kadar çıkarılabilecek potansiyele sahiptir.

Diğer taraftan Munzur Sıra Dağları'nın, eteklerinde bulunan, 2 bin 970 metre yüksekliğindeki Ergan Dağı Kış Sporları ve Doğa Turizmi Merkezi 12 km uzunluğundaki kayak pistleri ile hem kış turizminde hem 12 aya yaygın bir şekilde birçok spor faaliyeti ile hem de doğasıyla yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekecek bir cazibe merkezidir. Ergan Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi kayak alanı; 1.800 m, 2.662 m, 2.455 m, uzunluğunda Türkiye'nin en uzun liftlerinden oluşan teleferik ve telesiyej tesisine sahiptir. Saatte 2.700 kişi taşıma kapasiteli yeni teknoloji telesiyej sistemi ve saatte 1.000 kişi taşıma kapasiteli teleferik sistemi yer almaktadır. Ergan kayak merkezinde halen 20 km olan pist uzunluğu bulunmakta olup 30 km'ye çıkarılma potansiyeli bulunmaktadır.

Bu kapsamda Palandöken ve Ergan Kış Turizm Merkezlerinde yeni yatırımlara hazır hale getirilecek parsellerin kamulaştırma ve altyapı çalışmalarını yapmak için Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında bir proje yürütülmesi ve bölgedeki kış ve spor turizmi merkezlerinin altyapı eksikliklerinin giderilmesi ile bu bağlamda uygun yatırım sahalarının oluşturulmasına yönelik projeler hazırlanarak diğer ulusal ve uluslararası fon kaynaklarından yararlanılması için çalışmalar yapılması sağlanacaktır.

Bölgeye yapılacak kamu yatırımları sayesinde artacak olan yeni konaklama ve günübirlik tesisler sayesinde doğa ve kış sporlarıyla önemli ölçüde ilgilenen yerli halkı ve turisti bölgeye çekerek 12 ay boyunca yörenin aktif bir şekilde kullanılmasına olanak sağlayarak yerel kalkınmanın sağlanmasına fırsat tanıyacağı değerlendirilmektedir. Bunun yanında kamu yatırımlarıyla artacak olan günübirlik ve konaklama tesisleri sayesinde bölgeye gelen turistlerin bölgede daha fazla zaman geçirmesi sağlanacağı ve yöreye sağlanacak katma değer artacağı değerlendirilmektedir.

Projenin Bileşen ve Temel Faaliyetleri:

Başta Palandöken ve Ergan olmak üzere kış turizm merkezlerinde yeni konaklama tesisleri ile günübirlik tesislerin kurulması ve bu kapsamda uygun yatırım sahalarının oluşturulması ve altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi ile farklı turizm alternatiflerine hizmet edecek konaklama tesisleri, sosyal yapılar, yürüyüş güzergâhları ve çevre düzenlemelerinin yapılması öngörülmektedir.

Temel faaliyetler kapsamında; yeni konaklama ve günübirlik tesislere yönelik tahsisli parsellerin oluşturulması, konaklama ve günübirlik tesislere yönelik alım sürecine katkı sağlayacak teşvik belgesi sayılarının artışının sağlanması ve dış kaynaklı fonlara hazırlanan proje sayısının artırılması öngörülmektedir.

Projenin Yapılabilirliği, Sürdürülebilirliği ve Riskleri:

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2016 yılında Erzurum'a 400.046, Erzincan'a ise 169.458 turist gelmiştir. Kış Turizm Merkezleri öncülüğünde doğa, tarih, inanç ve kültür turizmi açısından da elverişli olan Erzurum ve Erzincan illerine önümüzdeki yıllarda gelen turist sayısında artış olacağı tahmin edilmektedir. Bu bağlamda mevcut konaklama ve günübirlik tesislerin renevasyonu ile birlikte yeni konaklama ve günübirlik tesislere ihtiyaç olacağı öngörülmektedir. Erzurum ve Erzincan'ın sahip olduğu olanaklar göz önüne alındığında gelecek yıllarda ev sahipliği yapması muhtemel olan ulusal ve uluslararası organizasyonlar için yeterli altyapıya sahip olması mevcut potansiyeli daha önemli hale getirmiştir. Düzenlenmesi beklenen ulusal ve uluslararası organizasyonlar, yerli ve yabancı turistlerin yanı sıra yerel halk da düşünüldüğünde yeterli reklam ve bilgilendirmeyle müşteri çekme açısından sıkıntı yaşanmayacağı düşünülmektedir. Ayrıca küresel ısınmanın Türkiye'nin batı illerindeki kayak merkezlerine yapacağı olumsuz etkiler de(kar kalitesinin düşmesi, sıcaklık değerlerinin yükselmesi, kar yağışının azalması vb.) düşünüldüğünde Erzurum ve Erzincan'ın yüksek rakımda olması ve bu olumsuz etkilerden daha az etkileneceği değerlendirildiğinde bölgeye

yapılacak yeni yatırımların riski daha az olacaktır. Bölgenin terör ve güvenlik problemleriyle birlikte anılması en önemli risk unsurudur. Belirtilen riskler ve avantajlar birlikte değerlendirildiğinde bölgenin sahip olduğu avantajların daha fazla olduğu ve sürdürülebilirlik açısından sorun oluşturmayacağı değerlendirilmektedir.

EK 1.2) Önemli Kamu Yatırımları Bilgi Formu: Kayak Merkezlerinde Parkur ve Rotalarda Üstyapı ve Güvenlik Yatırımlarının Tamamlanması

1. Proje Tanımlama Bilgileri

Adı: Kayak Merkezlerinde Parkur ve Rotalarda Üstyapı ve Güvenlik Yatırımlarının Tamamlanması

Yeri: Erzurum/Erzincan

Sektörü: Kış Turizmi

Proje Maliyeti: 85 milyon TL olarak öngörülmektedir.

Proje Süresi: 3 yıl

Projeyi Yürütecek Kurum/Kuruluş: Erzurum Büyükşehir Belediyesi - Erzincan İl Özel İdaresi

2. Projenin Detay Bilgileri

Projenin İlişkili Olduğu ve/veya Dayandığı Plan, Program, İdare Stratejik Planı,

Performans Programı, Proje ve Etütler: 10. Kalkınma Planı (2014-2018), TRA1 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı, TRA1 Bölgesi İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023)

Projenin Genel Amacı: Kış ve spor turizmi alanlarında farklılaşan ve değer yaratan ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, pazarlanması ve sunuma hazır hale getirilmesi

Projenin Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

1. Palandöken kayak merkezinde halen 75 km olan pist uzunluğunun 200 km'ye çıkarılması
2. Ergan kayak merkezinde halen 20 km olan pist uzunluğunun 30 km'ye çıkarılması
3. Yapılması planlanan pistlerin güvenlik altyapılarının tamamlanması

Projenin Faydalanıcıları:

TRA1 Bölgesinde yaşayanlar başta olmak üzere, kış ve spor turizmine ilgi duyan yerli ve yabancı insanlar

Projenin Gerekçesi:

Palandöken Dağları şehir merkezinin güneyinde, doğu-batı istikametinde 76 km, kuzey-güney istikametinde ise 25 km boyunca uzanan bir dağ silsilesidir. Dağdaki kayak alanının yüksekliği

yaklaşık olarak 2.200-3.176 metredir. Palandöken Dağı Türkiye'nin önde gelen kış sporları ve kayak merkezlerinden birisidir. Erzurum'da 2011 yılında düzenlenen Universiade kapsamında bölgenin kış sporları altyapısında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Palandöken Dağı ulusal ve uluslararası ölçekte bilinen bir kayak merkezine sahip olmakla birlikte dağın mevcut potansiyeli tam olarak değerlendirilememektedir. Özellikle pist uzunluğunun mevcut durumun çok daha üzerine çıkarılabilmesi mümkündür. Bu yapıldığı takdirde dağdaki kayak merkezlerinden çok daha fazla sayıda yerli ve yabancı kayak severin yararlanması mümkün olabilecektir. Dağa yakın bölgelerde gerek yapımı tamamlanmış, gerekse de planlanan spor tesisleriyle birlikte dağın turizm potansiyelinin 12 ay boyunca daha etkin olarak kullanılması mümkün olacaktır.

Munzur Sıra Dağları'nın eteklerinde bulunan 2.970 metre yüksekliğindeki Ergan Dağı Kış Sporları ve Doğa Turizmi Merkezi 12 km uzunluğunda kayak pistlerine sahiptir. Ergan Dağı kayak merkezi de son yıllarda yapılan yatırımlarla birlikte Kars-Erzurum-Erzincan kış turizmi koridorunda önemli bir destinasyon olma yolunda ilerlemektedir. Burada yapılacak ilave yatırımlarla birlikte bölgede kış sporları kümelenmesinin tamamlanması adına önemli bir adım daha atılmış olacaktır. Ergan Dağı'ndaki pist uzunluğunun artırılması ve bu pistlerin güvenlik altyapısının tamamlanması ile birlikte otel yatırımcılarının bölgeye çekilmesi de kolaylaşacaktır. Bu sayede şehrin kış turizminde önemli bir atılım yapması da mümkün olacaktır.

Projenin Bileşen ve Temel Faaliyetleri:

Proje kapsamında Palandöken kayak merkezinde halen 75 km olan pist uzunluğunun 200 km'ye çıkarılması planlanmaktadır. Proje kapsamında yapılması gereken yatırım tutarı yaklaşık olarak 80.000.000 TL olup Erzurum Büyükşehir Belediyesinin 2018-2020 yılları arasında söz konusu yatırımları tamamlaması için bütçe tahsisi gerekmektedir.

Ayrıca proje kapsamında Ergan kayak merkezinde halen 20 km olan pist uzunluğu 30 km'ye çıkarılacaktır. Erzincan İl Özel İdaresi tarafından yapılması gereken yatırım tutarı 5.000.000 TL'dir. Bu yatırım tutarının 2.700.000 TL'lik bölümü Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tahsis edilmiştir.

Projenin Yapılabilirliği, Sürdürülebilirliği ve Riskleri:

Erzurum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre 2017 yılında Erzurum'da turist sayısı yaklaşık 420.000 kişiye çıkmıştır. Bu rakam bir önceki yıla göre yaklaşık üç katına çıkmıştır. Bu da söz konusu yıldaki Türkiye turizm sektörü artışının iki katına yakındır. Erzincan'ı yerli ve yabancı yaklaşık 200.000 turist ziyaret etmektedir. İllere gelen bu ziyaretçi ve turistlerin

kayak merkezlerinde daha fazla vakit geçirmesi ve sektörde yapılacak ilave konaklama yatırımları ile birlikte, bu proje kapsamında yapılması planlanan pistlerin etkin bir şekilde değerlendirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması mümkün olabilecektir. Ayrıca illerin turizm değerlerinin ulusal ve uluslararası alanda tanıtımının yapılması projenin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.

Son yıllarda kış aylarındaki ortalama hava sıcaklıklarının zaman zaman mevsim normallerinin üzerinde seyretmesi nedeniyle yeterli miktarda kar yağışının olmaması, sıcaklığın yeterince düşmediği durumlarda suni kar sistemlerinin kullanılamaması projenin risklerini oluşturmaktadır.

EK 1.3) Önemli Kamu Yatırımları Bilgi Formu: Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezinin kurulması CMDP

1. Proje Tanımlama Bilgileri

Adı: Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezi

Yeri: Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü Kampüsü

Sektörü: Spor ve Sağlık Turizmi

Proje Maliyeti: 4.8 Milyon TL

Proje Süresi: 18 ay

Projeyi Yürütecek Kurum/Kuruluş: Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü

2. Projenin Detay Bilgileri

Projenin İlişkili Olduğu ve/veya Dayandığı Plan, Program, İdare Stratejik Planı, Performans Programı, Proje ve Etütler:

10. Kalkınma Planı Durum Analizi Bölümü madde 335’te “Erzurum, Trabzon ve Mersin’de yapılan büyük ölçekli olimpiik spor tesisleri başta olmak üzere muhtelif spor tesislerinin ülke geneline yaygınlaştırılmasına devam edilmiş, ülkemiz önemli uluslararası müsabakalara ev sahipliği yapmıştır. Olimpiik spor tesislerinden azami ölçüde fayda sağlayabilmek amacıyla bu tesislerin sporcu yetiştirmede etkin olarak kullanılmalari ve farklı organizasyonlara ev sahipliği yapmaları önem arz etmektedir.” şeklindeki ifadeyle proje alanıyla ilgili faaliyetlerin artırılması öngörülmektedir.

336. maddede: “Fiziki ve beşeri altyapının güçlendirilerek ülke genelinde dengeli dağılımının sağlanması, spor eğitiminin iyileştirilmesi, sporda etiğin geliştirilmesi, başarılı sporcuların yetiştirilmesi ve sporun bir yaşam tarzı olarak benimsetilerek geniş kitlelere yaygınlaştırılması önemini korumaktadır.” cümlesine yer verilmiştir.

343. maddede “Sporcu sağlığı merkezleri, hizmet kalitesi ve çeşitliliği artırılarak yaygınlaştırılacak, spor hekimi ihtiyacının giderilmesine yönelik tedbirler alınacaktır.” cümlesine yer verilmiştir.

KUDAKA Bölge Planı’nda Tedbir 8.1’de “Bölgedeki sağlık ve spor gibi altyapısı gelişen alanları destekleyen hizmetlerin sunulması: sporcu sağlığı ve test merkezlerinin kurulması ve var olanların aktive edilmesi” maddesi yer almaktadır.

KUDAKA İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisinde kış ve spor turizmi öncelikli alanlar olarak yer almıştır.

Projenin Genel Amacı: Kış ve spor turizmi alanlarında farklılaşan ve değer yaratan ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, pazarlanması ve sunuma hazır hale getirilmesi.

Projenin Sonuç ve Çıktı Hedefleri:

12 ay boyunca başta TRA1 Bölgesi olmak üzere Erzurum'a Kış Sporları ve diğer sporlar için yarışma ya da kamp için gelen farklı spor dalları takımlarına sporcu sağlığı ve performans test hizmetleri konusunda hizmet veren bir tesis oluşturulması.

Projenin Faydalanıcıları:

Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, TRA1 Bölgesi Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri, Kayak Kulüpleri ve Federasyon temsilcilikleri, Erzurum'da kamp yapmaya gelen Kış Sporları ve diğer spor dalları takımları, TRA1 Bölgesi genç sporcu adayları, ülke içinden ve çevre ülkelerden gelip Erzurum'daki kış ve spor turizm altyapısından faydalanacak olan sporcu ve takımlar.

Projenin Gerekçesi:

Hâlihazırda Erzurum'da kayak ve kış sporlarına hizmet eden 4 ve 5 yıldızlı otellerle birlikte konaklama altyapısı mevcuttur ve bu tesisler yaz ve kış sezonlarında tam kapasiteye yakın çalışmaya başlamışlardır. Bunun yanı sıra 2011 Universiade Kış Oyunlarının şehre kazandırdığı altyapı ve tecrübenin değerlendirilmesi gerekmektedir. İlin coğrafi özelliğine uygun olarak yapılan Yüksek İrtifa Kamp Merkezleri konsepti kabul görmüş ve bu tesisler başta futbol olmak üzere farklı bireysel ve takım spor dalları için önemli bir destinasyon haline gelmiştir. Erzurum ilinin yanında coğrafi olarak Erzincan ve Bayburt'un benzer iklim özellikleri ve bu illerdeki kış sporları altyapısının mevcudiyeti böyle bir projenin hayata geçirilmesinde en önemli gerekçelerdir.

Projenin Bileşen ve Temel Faaliyetleri:

Proje kapsamında gerçekleştirilecek temel faaliyetler aşağıda listelenmiştir:

- 1.Proje uygulama alanının tadilatı
- 2.Satın alma süreci
- 3.Cihazların temini ve kurulumu
- 4.Akademisyen eğitimi

5.Yetenek taraması

6.Bilgilendirme toplantıları, Seminer ve Kongre düzenlenmesi

7.Federasyon ve kulüplere yerel ve uluslararası düzeyde tanıtım yapılması

Projenin Yapılabilirliği, Sürdürülebilirliği ve Riskleri:

Proje Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında gerçekleştirilecektir. Proje Atatürk Üniversitesi gibi köklü bir kurumun bünyesinde faaliyete geçirilecektir. Erzurum ili uzun yıllardır kış turizminde bilinen bir destinasyon olmakla birlikte son yıllarda gerçekleştirdiği atılımla birlikte hem kış sporlarındaki altyapısını çok geliştirmiş hem de yaz sporcu kamplarının önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir. Son yıllarda yaz kamplarını Erzurum’da gerçekleştiren farklı spor branşlarından takımların sayısı artmaktadır. Erzurum’un rakımı ve yaz aylarında son derece elverişli bir iklime sahip olması projenin sürdürülebilirliği noktasında çok büyük avantajlar kazandırmaktadır. Bu proje ile birlikte kış ve spor turizmi alanındaki gelişim çok daha ileri seviyelere taşınabilecektir.

Proje tamamlandıktan sonra tanıtım, pazarlama vb. faaliyetlerin profesyonel bir anlayışla devam ettirilmesi gerekmekte olup işletme yapısının doğru bir şekilde kurgulanamama olasılığı projenin riskini oluşturmaktadır.

EK 2.1) 2018 Yılı Performans Tablosu – SATUR SOP

SOP	Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Satur SOP	Araştırma Analiz ve Programlama	Strateji Belgesi	Adet	1	Strateji Belgesi
Satur SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek	Fizibilite Raporu	Adet	3	Rapor
Satur SOP	Ajans Destekleri	Uygulanan Fizibilite Desteği Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Satur SOP	İşbirliği ve Koordinasyon	Sağlık Turizmi Komisyonu Koordinasyon Toplantısı Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu, Katılımcı Listeleri
Satur SOP	Kapasite Geliştirme	Düzenlenen eğitim/bilgilendirme sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu, Katılımcı Listeleri
Satur SOP	Ajans Destekleri	Uygulanan Teknik Destek Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Satur SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek	Katılım Sağlanan Fuar Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Satur SOP	Araştırma Analiz ve Programlama, Tanıtım ve Yatırım Destek	Düzenlenen organizasyon sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Satur SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek	Sağlık Turizmi Tanıtım Materyali Sayısı	Adet	5	Tanıtım Materyali
Satur SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek	Düzenlenen Fam Trip Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Satur SOP	İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenen organizasyon sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu
Satur SOP	Özel Amaç 1	Hazırlanan/uygulanan strateji ve eylem planı	Adet	1	Strateji Belgesi

SOP	Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Satur SOP	Özel Amaç 2 ve 3	Bölgeye Tedavi Amaçlı Gelen Yabancı Hasta Sayısındaki Artış	Kişi	5.000	Sağlık Bakanlığı/ Hastane Kayıtları
Satur SOP	Özel Amaç 2 ve 3	Sağlık Turizmi Gelirlerindeki Artış	Yüzde	10	Sağlık Bakanlığı/ Hastane Kayıtları
Satur SOP	Özel Amaç 3	Bölgede Faaliyete Geçen Yeni Tesis Sayısı	Adet	2	Sağlık Bakanlığı Kayıtları/Faaliyete Geçen Tesis
Satur SOP	Özel Amaç 3	Kapasitesi Geliştirilen veya Rehabilite Edilen Tesis Sayısı	Adet	5	Rehabilite Edilen Tesis

EK 2.2) 2018 Yılı Performans Tablosu – KST SOP

SOP	Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
KST SOP	Ajans Destekleri (Proje Teklif Çağrısı)	Erzincan ve Bayburt'ta daha önce verilmeyip şimdi verilmeye başlanan kış veya spor turizmi hizmet çeşidi sayısı	Adet	2	Proje nihai raporları
KST SOP	Ajans Destekleri (Proje Teklif Çağrısı)	Doğa sporları rota sayısı	Adet	3	Haritalar, Kataloglar, Broşürler, Websitesi
KST SOP	Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Eğitime katılan kişi sayısı	Kişi	200	Eğitim katılım çizelgeleri
KST SOP	Ajans Destekleri (Teknik Destek Programı)	Kış ve Spor Turizmi Alternatif paket ve tur rotaları sayısı	Adet	4	Ajans yıllık faaliyet raporu, Haritalar, Kataloglar, Broşürler,
KST SOP	Araştırma, Analiz ve Programlama	Gerçekleşen Organizasyon sayısı	Adet	2	Ajans yıllık faaliyet raporu, Basında çıkan haberler,
KST SOP	Araştırma, Analiz ve Programlama	Güncellenen Fizibilite Raporu Sayısı	Adet	2	Fizibilite Kabul Belgeleri
KST SOP	Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan Rapor Sayısı	Adet	1	Ajans Yıllık Faaliyet Raporu, Hazırlanan Rapor
KST SOP	İşbirliği ve Koordinasyon	Kurulan ofis	Adet	1	Ofis Fotoğrafları
KST SOP	İşbirliği ve Koordinasyon	Bölge genelindeki doğa ve macera etkinliği sayısı	Adet	2	Basında çıkan haberler Ajans yıllık faaliyet raporu
KST SOP	İşbirliği ve Koordinasyon	Gerçekleştirilen ziyaret sayısı	Adet	2	Ajans yıllık faaliyet raporu, Basında çıkan haberler,
KST SOP	İşbirliği ve Koordinasyon	Gerçekleşen Organizasyon sayısı	Adet	1	Basın Haberleri
KST SOP	İşbirliği ve Koordinasyon	Gösterge 1: Gerçekleşen kayak yarışması sayısı; Gösterge 2: Gerçekleşen futbol şampiyonası	Adet	1	Basın Haberleri

SOP	Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
KST SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek	Gösterge 1: Yapılan ziyaret sayısı Gösterge 2: Gerçekleştirilen tanıtım organizasyonu sayısı	Adet	Hedef 1: 10 Hedef 2: 3	Ajans yıllık faaliyet raporu, Basında çıkan haberler, Toplantı Katılımcı Listeleri,
KST SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek	Gerçekleştirilen ziyaret sayısı	Adet	5	Ajans yıllık faaliyet raporu, Basında çıkan haberler,
KST SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek	Gösterge 1: Basılan Doküman Sayısı Gösterge 2: Hazırlanan Video Sayısı	Adet	Hedef 1: 15.000 Hedef 2: 2	Faturalar, Doküman Örnekleri, Hazırlanan Videolar
KST SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek	Gösterge 1: Ziyaret Edilen Kuruluş Sayısı; Gösterge 2: Düzenlenen Organizasyon Sayısı; Gösterge 3: Katılım Sağlanan Fuar Sayısı	Adet	Hedef 1: 5 Hedef 2: 1 Hedef 3: 1	Görevlendirmeler ve Etkinlikler Kapsamındaki Faaliyet Raporları
KST SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek	Gösterge 1: Gerçekleştirilen Ziyaret Sayısı; Gösterge 2; Görüşülen Kişi Sayısı	Adet /Kişi	Hedef 1: 5 Hedef 2: 10	Görevlendirmeler ve Etkinlikler Kapsamındaki Faaliyet Raporları
KST SOP	Önemli Kamu Yatırımları	Sağlanan ilave pist uzunluğu	Km	20	Türkiye Kayak Federasyonu Raporları
KST SOP	Önemli Kamu Yatırımları	Kurulan Sporcu Sağlığı ve Performans Test Merkezi Sayısı	Adet	0	KUDAKA verileri
KST SOP	Önemli Kamu Yatırımları	Gösterge 1: Tahsise hazırlanan parsel sayısı; Gösterge 2: Sektörde Alım Sürecine Katkı Sağlanan Teşvik Belgesi Sayısı Gösterge 3: Dış kaynaklı fonlara hazırlanan proje sayısı	Adet	Hedef 1: 10 Hedef 2: 3 Hedef 3: 1	Tapu kayıtları ile Program İzleme ve Kapanış Raporları
KST SOP	Özel Amaç 1	Sektörde Eğitim verilen Kişi Sayısı	Kişi	800	Teknik Projeleri Eğitim Katılım Çizelgeleri
KST SOP	Özel Amaç 1	Yeni Yapılan Parkur/Pist Uzunluğu	Km	108	Türkiye Kayak Federasyonu verileri

SOP	Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
KST SOP	Özel Amaç 1	Hizmet Standartları Uyum Belgeli İşletmelerin Oranı	Yüzde	50	Destinasyon Yönetim Ofisi İzleme Raporları
KST SOP	Özel Amaç 1	Yeni Kurulan Eğlence Merkezi Sayısı	Adet	1	Ticaret Sicil Gazetesi Kayıtları
KST SOP	Özel Amaç 1	Yeni Kurulan Merkez Sayısı	Adet	1	Proje Nihai Raporu
KST SOP	Özel Amaç 1	Sunulan Yeni Hizmet Çeşidi Sayısı	Adet	4	Proje Nihai Raporları
KST SOP	Özel Amaç 1	Kış ve Spor Turizmi Yeni Alternatif Paket ve Tur Rotaları Sayısı	Adet	8	Ajans Yıllık Faaliyet Raporları
KST SOP	Özel Amaç 2	Gerçekleştirilen Tanıtım Organizasyonu Sayısı	Adet	10	Ajans Yıllık Faaliyet Raporları
KST SOP	Özel Amaç 2	Gerçekleştirilen Yarışma ve Şampiyona Sayısı	Adet	5	Basın Haberleri
KST SOP	Özel Amaç 2	Gerçekleştirilen Fuar, Kongre ve Konferans Sayısı	Adet	3	Ajans Yıllık Faaliyet Raporları, Basın Haberleri
KST SOP	Özel Amaç 3	Kış Turizm Merkezlerinde Yatırım Tahsisine Hazırlanan Parsel Sayısı	Adet	10	Tapu Kayıtları, Yatırım Destek Ofisi Raporları
KST SOP	Özel Amaç 3	Kış Turizm Merkezlerindeki Otellerin Toplam Yatak Kapasitesindeki Artış Oranı	Yüzde	35	Turizm İl Müdürlükleri verileri

EK 2.3) 2018 Yılı Performans Tablosu – SOZ SOP

SOP	Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
SOZ SOP	Araştırma Analiz ve Programlama (Faaliyet 3.4.1.1.1.)	Fizibilite	Adet	3	Yayınlanan Fizibiliteler, Ajans Faaliyet Raporları
SOZ SOP	Araştırma Analiz ve Programlama (Faaliyet 3.4.1.1.2.)	Rapor	Adet	3	Üzerinde mutabakat sağlanan raporlar, Toplantı Tutanakları
SOZ SOP	Ajans Desteği (Teknik Destek) (Faaliyet 3.4.1.4.1.)	Eğitim	Adet/Kişi	3/750	Katılımcı çizelgeleri, Eğitim sonuç raporları, Fotoğraflar
SOZ SOP	Ajans Desteği (Teknik Destek) (Faaliyet 3.4.1.4.2.)	Proje	Adet	3	Proje Kapanış Raporu, Proje Sonrası Değerlendirme Raporu, Ajans Faaliyet Raporu
SOZ SOP	Ajans Destekleri (Güdümlü Proje) (Faaliyet 3.4.1.4.3.)	Proje, Kurulan Zincir Sayısı, Sisteme Dahil Olan Gerçek / Tüzel Kişi Sayısı	Adet / Kişi	3/3/100	Proje Kapanış Raporu, Proje Sonrası Değerlendirme Raporu, Ajans Faaliyet Raporu
SOZ SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek (Faaliyet 3.4.1.3.1.)	Broşür, Marka Tescil Belgesi, Ziyaretler	Adet	3000/3/9	Basılan Materyaller, Faaliyet Raporu, Tescil Belgeleri

SOP	Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
SOZ SOP	İşbirliği ve Koordinasyon (Faaliyet 3.4.1.2.1.)	Denetim	Adet	9	Denetim ve İzleme Ziyareti Raporları
SOZ SOP	Özel Amaç 1	TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde süt sektöründe faaliyet gösteren yetiştiriciler ve üreticilere yönelik soğuk zincir sistemi konulu bilgilendirme toplantıları ve eğitimler düzenlendi.	Adet/Kişi	3 Teknik Destek Projesi aracılığıyla 750 kişiye eğitim verilmesi.	Proje Kapanış Raporları, Eğitim Katılımcı Listeleri, Fotoğraflar
SOZ SOP	Özel Amaç 2	TRA 1 Düzey 2 Bölgesi İllerinde sağımı gerçekleştirilen sütün, uluslararası ölçüler doğrultusunda standardizasyonu sağlandı.	Adet	Her il için toplanan sütler bağlamında kalite ve standardizasyon belgelerinin alınması.	TÜRKAK Onaylı Kalite Belgeleri ve TSE Onaylı Standart Belgeleri
SOZ SOP	Özel Amaç 3	TRA1 Düzey 2 Bölgesindeki süt sektöründe	Adet / Kişi	TRA1 Düzey 2 Bölgesinde	Kuruluş Sözleşmesi, İlgili Protokoller

SOP	Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
		soğuk zincir sistemi kuruldu ve Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerindeki üreticilerin sisteme dahil olması sağlandı		eki süt sektöründe 3 adet soğuk zincir kurulması ve Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerindeki en az 100 üreticinin sisteme dahil olması sağlandı	ve Merkez Üye Kayıt Listesi
SOZ SOP	Özel Amaç 3	Standardizasyon süreçleri tamamlanmış süt, mobil/frigorifik sistemler aracılığıyla ortak merkezlerde toplandı.	Ton/Gün	Kurulan soğuk zincir sistemi kapsamında a Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerinde günlük asgarî 100 ton süt toplanması	Takip Sistemi Raporları

SOP	Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
SOZ SOP	Özel Amaç 4	Soğuk zincir sistemine dâhil olan sütün, organik ürün odaklı markalaşma, tanıtım ve pazarlama çalışmaları gerçekleştirildi.	Adet	Kurulan soğuk zincir sistemi kapsamında a Erzurum, Erzincan ve Bayburt İllerinden toplanan sütün organik ürün temelli markalaşm ası ve pazarlanm ası.	Ajans Faaliyet Raporları, Marka Tescil Belgeleri

EK 2.4) 2018 Yılı Performans Tablosu – KURUMSAL SOP

SOP	Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
KURUMSAL SOP	İşbirliği ve Koordinasyon	Organize edilen Kalkınma Kurulu Toplantı Sayısı	Adet	2	Faaliyet Raporu
KURUMSAL SOP	İşbirliği ve Koordinasyon	Kalkınma Kuruluna Katılım Sağlanan Kurul Üyesi Sayısı	Kişi	70	Faaliyet Raporu
KURUMSAL SOP	İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenecek Tecrübe Paylaşımı Toplantısı ve Organizasyonları	Adet	8	Faaliyet Raporu
KURUMSAL SOP	Tanıtım ve Yatırım Destek	Yenilenen Kurumsal İnternet Sitesi	Adet	1	Faaliyet Raporu
KURUMSAL SOP	Kapasite Geliştirme	Personele Verilen Eğitim Sayısı	Adet	3	Faaliyet Raporu
KURUMSAL SOP	Kapasite Geliştirme	Eğitim Alan Ajans Personeli Sayısı	Kişi	25	Faaliyet Raporu
KURUMSAL SOP	Kapasite Geliştirme	Yeni İstihdam Edilen Personel Sayısı	Kişi	18	Faaliyet Raporu
KURUMSAL SOP	Kapasite Geliştirme	Katılım Sağlanan Bilgi, Tecrübe Paylaşımı Toplantıları	Adet	10	Faaliyet Raporu
KURUMSAL SOP	Ajans Destekleri	Hazırlanan Etki Analizi Raporu	Adet	1	Faaliyet Raporu